

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

KONUT MEKANLARINA YÖNELİK KULLANICI TERCİHLERİ

78054

Mimar Şule BAHADIR

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde
"Yüksek Mimar"
Ünvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 02.02.1998

Tezin Savunma Tarihi : 09.03.1998

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Şengül ÖYMEN GÜR

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Mustafa KANDIL

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Nilgün KULOĞLU

Enstitü Müdürü : Prof. Dr. Fazlı ARSLAN

OCAK - 1998

TRABZON

ÖNSÖZ

Bu çalışma KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır.

Konut Mekanlarına Yönelik Kullanıcı Tercihleri adı altında yapılan çalışma sonucu; konutlarda yaşayan kişilerin cinsiyet, gelir, yaş, medeni durum, hane halkı toplamı ve çocuk sayısı gözönüne alınarak, bu kişilerin tercih ettikleri mekan ve konut tipleri ortaya çıkarılmaya çalışılmış ve öneriler sunulmuştur.

Bu çalışmada beni yönlendiren, destekleyen ve değerli yardımlarını esirgemeyen hocam Prof. Dr. Şengül ÖYMEN GÜR'e, çalışmamın bilgisayar analizlerini yapan Yrd. Doç. Dr. Sibel E. URAL'a, kaynak seçiminde sıklıkla danıştığım Yüksek Mimar Tülay ZORLU'ya, anket yapımında sabırla bana yardımcı olan Posta İşletme-Yapı İşleri Müdürlüğü Personeline, çalışmamda emeği geçen tüm arkadaşlarıma ve nihayet tüm çalışmalarım boyunca sürekli olarak beni destekleyen ve yardım eden eşime ve aileme teşekkürlerimi sunarım.

Trabzon, Ocak - 1998

Şule BAHADIR

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖNSÖZ	II
İÇİNDEKİLER	III
ÖZET	V
SUMMARY	VI
ŞEKİL LİSTESİ	VII
TABLO LİSTESİ	VIII
SEMBOL LİSTESİ	X
1. GENEL BİLGİLER	1
1.1. Giriş	1
1.2. Tasarım Nedir?	2
1.3. Tasarım İşlemi	4
1.4. Konut Tasarımı: Sorunlar ve Çözüm Yolları	9
2. YAPILAN ÇALIŞMALAR	28
2.1. Problemin Belirlenmesi ve Çalışmanın Amacı	28
2.2. Denek Seçimi ve Çalışma Alanı	29
2.3. Araştırmada İzlenen Yol ve Yöntem	30
3. BULGULAR	41
3.1. Bilgisayar ve Anket Çalışmalarından Elde Edilen Bulgular	43
3.1.1. Salon	43
3.1.2. Ebeveyn Yatak Odası	44
3.1.3. Mutfak	44
3.1.4. Banyo	45
3.1.5. Çocuk Yatak Odası (1)	47
3.1.6. Çocuk Yatak Odası (2)	47
3.1.7. WC	47
3.1.8. Sirkülasyon Sistemi	47
3.1.9. Cinsiyet	48

3.1.10. Hane Halkı Toplamı	48
3.1.11. Çocuk Sayısı Faktörü.....	49
4. İRDELEME VE TARTIŞMA.....	51
4.1. Deneklerin Gelir Düzeyine Bağlı Olarak Konut Mekanları Tercihlerinin İrdelenmesi	51
4.2. Cinsiyet Faktörüne Bağlı Olarak Deneklerin Mekan Tercihlerinin İrdelenmesi	58
4.3. Çocuk Sayısına Göre Deneklerin Mekan Tercihlerinin Değerlendirilmesi	63
4.4. Sirkülasyon Sistemlerine Göre Deneklerin Mekan Tercihlerinin İrdelenmesi	69
5. SONUÇLAR.....	74
5.1. Tercihlerdeki Farklar	74
5.2. Tercihlerdeki Benzerlikler.....	79
6. ÖNERİLER.....	83
7. KAYNAKLAR	84
8. EKLER	86
9. ÖZGEÇMİŞ.....	92

ÖZET

Çağın getirdiği teknolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlardaki hızlı değişimle birlikte, konut tasarım sürecini ve bu süreç içinde yer alan insanın istek ve gereksinmelerini de bu değişim içinde görmemiz mümkündür.

Toplu konut tasarımlarında mimarların, kullanıcıları iyi tanımamaları, istek ve gereksinimleri iyi saptayamamaları (ideal) iyi nitelikteki konuta cevap verememektedir. Fiziksel ve psiko-sosyal açıdan kullanıcı istek ve gereksinimlerine cevap verebilen, değişen teknolojinin imkanlarını içinde barındırabilen, çevremizde var olan kısıtlamalara rağmen farklı statüdeki insanların beğenisini sağlayacak, konut tiplerinin, katılmayı öngören bir tercih modeliyle nasıl saptanabileceği ve böyle bir modelin uygulama ve eğitimde ne gibi yararlar getirebileceği sorularına bu çalışmada cevap aranmaya çalışılmıştır.

Birinci bölümde; tasarım anlayışı, tasarım modeli evrimi, bu model içinde yer alan insanın gereksinimleri ve bunu etkileyen etkenler, toplu konut tasarımlarındaki sorunlar ve çözüm yolları, önerilen modeller, fiziksel çevre kullanıcı ilişkileri incelenmiştir.

İkinci bölümde; sorun belirlenmiş, nedenler ortaya konmuş, çalışmanın amacı ve çalışılan grup belirlenip izlenen yöntem belirtilmiştir.

Üçüncü bölümde; bir önceki bölümde ele alınan yöntem sonucunda, anket ve bilgisayardan alınan istatistik bulgular yer almıştır.

Dördüncü bölümde; elde edilen bulgular irdelenip, tartışılmıştır.

Beşinci bölümde; bulgulardan elde edilen sonuçlar verilmiştir.

Altıncı bölümde; yapılan çalışmaların sonucunda öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Konut, kullanıcı, tercih modeli, tasarım, gereksinim, gelir.

SUMMARY

USER PREFERENCES WITH RESPECT TO DOMESTIC SPACE

Changes in user requirements and desires with respect to housing and domestic space should be viewed contingent with the rapid technological, economic, social and cultural changes.

Mass housing design still poses a challenge to the architect designer in terms of fulfillment of the individual's expectations from the notion of 'house'

In order the housing to meet the physical and socio-psychological needs and desires of inhabitants of various social status and to accommodate possibilities of technology preference research is necessary. This model should so be designed that it should avail itself to repeated uses so as to avoid the consuming research required at the outset of every housing project.

The purpose of this study has been to establish one such model for preference studies.

In the first chapter, basic human needs and the relativity of needs and the problems this relativity causes in the housing design is explored in detail.

In the second chapter, the problems related to design in general and housing design in particular are analyzed and a research model based on the definition house is proposed.

In the third chapter, the proposed method is applied to a random population. The outcome is documented, data processed and the results are achieved.

The findings indicate that some differences occur between the middle income and the higher middle income groups with respect to the various spaces of the house, both in terms of design & size.

The consequences of the study are discussed with respect to design, modelling and education. Propositions are made accordingly.

Keywords: House, user, preference model, design, need, income.

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa No
Şekil 1. Mimarlıkta Tasarımı Oluşturan Dizgeler.....	4
Şekil 2. Amaçlar Alt Dizgesinin Bileşenlere, İşlemlere ve Çıktılara Açılımını Gösteren Model.....	6
Şekil 3. Tasarım Süreci Açılımı	7
Şekil 4. Karar Vermenin Siberetik Bir Modelinin Geri Besleme İlmeği	8
Şekil 5. Tasarım Sürecinin Genel Bir Modeli.....	8
Şekil 6. Alexander'ın Lima Projesi.....	11
Şekil 7. Alexander'ın Tespit Ettiği Yaşam Kalıpları	13
Şekil 8. Turner'ın "Kendi Kendine Yardım" Sistemi ile (Gecekondu) Yapılan Konut Örnekleri.....	15
Şekil 9. Habraken'in Destek Sistemleri ile Tasarlanmış Planlarına Bir Örnek...	17
Şekil 10. Konutun Anlam ve Kullanımında Tercihleri Rolü.....	21
Şekil 11. Konut Tasarımında Tercihlerin Araştırılmasında Kavramsal Bir Çerçeve.....	23
Şekil 12. Konut Bölgesi Tasarım Kararları Bağlamı	24
Şekil 13. Gelir Grubuna Göre Deneklerin Dağılımı (30 Kişi)	51
Şekil 14. Salon Tiplerine Göre Deneklerin Dağılımı (30 Kişi).....	51
Şekil 15. Mutfak Tiplerine Göre Deneklerin Dağılımı (30 Kişi)	52
Şekil 16. Ebeveyn Yatak Odası Tiplerine Göre Deneklerin Dağılımı (30 Kişi) ..	53
Şekil 17. Banyo Tiplerine Göre Deneklerin Dağılımı (30 Kişi).....	53
Şekil 18. Çocuk Yatak Odası (1) Tiplerine Göre Deneklerin Dağılımı (30 Kişi). 54	54
Şekil 19. Çocuk Yatak Odası (2) Tiplerine Göre Deneklerin Dağılımı (30 Kişi). 55	55
Şekil 20. WC Tiplerine Göre Deneklerin Dağılımı (30 Kişi)	56
Şekil 21. Cinsiyet Faktörüne Göre Deneklerin Dağılımı (30 Kişi).....	61
Şekil 22. Çocuk Sayısı Faktörüne Göre Deneklerin Dağılımı (30 Kişi).....	67
Şekil 23. Sirkülasyon Sistemlerine Göre Deneklerin Dağılımı (30 Kişi).....	72
Şekil 24. Medeni Durum Faktörüne Göre Deneklerin Dağılımı (30 Kişi).....	75
Şekil 25. Yaş Faktörüne Göre Deneklerin Dağılımı (30 Kişi)	75
Şekil 26. Hane Halkı Toplamı Faktörüne Göre Deneklerin Dağılımı (30 Kişi) ...	75

TABLO LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1. Salon Tipleri.....	33
Tablo 2. Ebeveyn Yatak Odası Tipleri	34
Tablo 3. Mutfak Tipleri	35
Tablo 4. Banyo Tipleri.....	36
Tablo 5. Çocuk Yatak Odası (1) Tipleri.....	37
Tablo 6. Çocuk Yatak Odası (2) Tipleri.....	38
Tablo 7. WC Tipleri	39
Tablo 8. Açık Ve Kapalı Sirkülasyon Konut Sistemleri.....	40
Tablo 9. Deneklerin Yaş, Cinsiyet, Gelir, Medeni Hal, Hane Halkı Toplamı, Çocuk Sayısı Faktörlerine Göre Mekan Tipleri ve Sirkülasyon Seçimleri	42
Tablo 10. Regression Analizinde Salon Tercihlerini Etkileyen Mekan ve Faktörler.....	44
Tablo 11. Regression Analizinde Mutfak Tercihlerini Etkileyen Mekan ve Faktörler.....	45
Tablo 12. Regression Analizinde Banyo Tercihlerini Etkileyen Mekan ve Faktörler.....	46
Tablo 13. Regression Analizinde Sirkülasyon Tercihlerini Etkileyen Mekanlar	48
Tablo 14. Deneklerin Yaş, Cinsiyet, Gelir, Medeni Durum, Hane Halkı Toplamı, Çocuk Sayısı Faktörleri İle Salon, Mutfak, Ebeveyn Yatak Odası, Banyo, Çocuk Yatak Odası (1 ve 2), WC ve Sirkülasyon Mekanlarının Yine Aynı Faktör ve Mekanlarla Karşılaştırılması.....	49
Tablo 15. Orta Gelir Grubu Tercih Grafiği (13 Kişi)	57
Tablo 16. Üst-Orta Gelir Grubu Tercih Grafiği (17 Kişi)	57
Tablo 17. Kadın Deneklerin Tercih Grafiği (16 Kişi).....	62
Tablo 18. Erkek Deneklerin Tercih Grafiği (14 Kişi)	62
Tablo 19. Çocuklu Deneklerin (1, 2, 3) Tercih Grafiği (18 Kişi).....	68

	Sayfa No
Tablo 20. Çocuksuuz Deneklerin Tercih Grafiği (12 Kişi).....	68
Tablo 21. Kapalı Sirkülasyon Sistemi Grubunun Tercih Grafiği (25 Kişi)	73
Tablo 22. Açık Sirkülasyon Sistemi Grubunun Tercih Grafiği (5 Kişi)	73
Tablo 23. Yaş, Cinsiyet, Gelir, Medeni Durum, Hane Halkı Toplamı, Çocuk Sayısı Faktörlerine Bağlı Olarak Deneklerin Mekan Tipleri Üzerindeki Dağılımı ve Toplamı	78
Tablo 24. Orta Gelir Grubu Deneklerinin Mekan Tercihleri (13 Kişi, %43.3).....	81
Tablo 25. Üst-Orta Gelir Grubu Deneklerinin Mekan Tercihleri (17 Kişi, %56.6).....	82

SEMBOL LİSTESİ

Gelir Durumuna Göre:

1. Orta Gelir Grubu
2. Üst-Orta Gelir Grubu

Cinsiyete Göre:

1. Kadın
2. Erkek

Çocuk Sayısına Göre:

0. Çocuksuz
1. Bir Çocuklu
2. İki Çocuklu
3. Üç Çocuklu

Medeni Duruma Göre:

1. Evli
2. Bekar

Yaşa Göre:

1. 30 - Olanlar
2. 30 + Olanlar

Hane Halkı Toplamına Göre:

2. İki Kişi
3. Üç Kişi
4. Dört Kişi
5. Beş Kişi
6. Altı Kişi

Sirkülasyon Sistemine Göre:

- Açık Sistem
- Kapalı Sistem

Mekan Seçimlerinde Kullanılan Semboller:

- T1: Birinci Tip
- T2: İkinci Tip
- T3: Üçüncü Tip
- T4: Dördüncü Tip
- T5: Beşinci Tip
- T6: Altıncı Tip

Anket Cevaplarında Kullanılan Semboller:

0. Tercih Edilmeyen Tip
1. Tercih Edilen Tip

Tablo 1'deki Semboller:

- ST1: Birinci Tip, Salon Seçeneği
- ST2: İkinci Tip, Salon Seçeneği
- S+OT3: Üçüncü Tip, Salon ve Oturma Odası (Birlikte) Seçeneği
- ST4: Beşinci Tip, Salon Seçeneği
- ST5: Beşinci Tip, Salon Seçeneği
- ST6: Altıncı Tip, Salon Seçeneği

Tablo 2'deki Semboller:

- E.Y.O.T1: Birinci Tip, Ebeveyn Yatak Odası Seçeneği
- E.Y.O.+Ç.O.T2: İkinci Tip, Ebeveyn Yatak Odası ve Çalışma Odası Seçeneği
- E.Y.O.T3: Üçüncü Tip, Ebeveyn Yatak Odası Seçeneği
- E.Y.O.T4: Dördüncü Tip, Ebeveyn Yatak Odası Seçeneği
- E.Y.O.T5: Beşinci Tip, Ebeveyn Yatak Odası Seçeneği

Tablo 3'deki Semboller:

- M+OT1: Birinci Tip, Mutfak ve Oturma Odası Seçeneği
- MT2: İkinci Tip, Mutfak Seçeneği
- MT3: Üçüncü Tip, Mutfak Seçeneği
- MT4: Dördüncü Tip, Mutfak Seçeneği
- MT5: Beşinci Tip, Mutfak Seçeneği
- MT6: Altıncı Tip Mutfak Seçeneği

Tablo 4'deki Semboller:

- BT1: Birinci Tip, Banyo Seçeneği
- BT2: İkinci Tip, Banyo Seçeneği
- BT3: Üçüncü Tip, Banyo Seçeneği
- BT4: Dördüncü Tip, Banyo Seçeneği
- BT5: Beşinci Tip, Banyo Seçeneği

Tablo 5'deki Semboller:

- Ç.Y.O. (1) T1: Birinci Tip, Çocuk Yatak Odası (1) Seçeneği
- Ç.Y.O. (1) T2: İkinci Tip, Çocuk Yatak Odası (1) Seçeneği
- Ç.Y.O. (1) T3: Üçüncü Tip, Çocuk Yatak Odası (1) Seçeneği
- Ç.Y.O. (1) T4: Dördüncü Tip, Çocuk Yatak Odası (1) Seçeneği
- Ç.Y.O. (1) T5: Beşinci Tip, Çocuk Yatak Odası (1) Seçeneği

Tablo 6'daki Semboller:

- Ç.Y.O. (2) T1: Birinci Tip, Çocuk Yatak Odası (2) Seçeneği
- Ç.Y.O. (2) T2: İkinci Tip, Çocuk Yatak Odası (2) Seçeneği
- Ç.Y.O. (2) T3: Üçüncü Tip, Çocuk Yatak Odası (2) Seçeneği
- Ç.Y.O. (2) T4: Dördüncü Tip, Çocuk Yatak Odası (2) Seçeneği
- Ç.Y.O. (2) T5: Beşinci Tip, Çocuk Yatak Odası (2) Seçeneği

Tablo 7'deki Semboller:

- WC T1: Birinci Tip, Tuvalet Seçeneği
WC T2: İkinci Tip, Tuvalet Seçeneği
WC T3: Üçüncü Tip, Tuvalet Seçeneği
WC T4: Dördüncü Tip, Tuvalet Seçeneği
WC T5: Beşinci Tip, Tuvalet Seçeneği

Bilgisayar Analizlerinde Kullanılan Semboller:

- CİNS : Cinsiyet
MED : Medeni Durum
HHT : Hane Halkı Toplamı
COC : Çocuk Sayısı
EBEV : Ebeveyn Yatak Odası
MUT : Mutfak
BAN : Banyo
Ç.Y.O. 1 : Çocuk Yatak Odası (1)
Ç.Y.O. 2 : Çocuk Yatak Odası (2)
SİRK : Sirkülasyon Sistemi

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

Yaşadığımız çevre içinde insanların en çok ihtiyaç duyduğu ve tüketimin her toplumda ilk sırayı aldığı konut, her ne kadar biyolojik gereksinimleri karşılaması açısından benzerlik gösterse de, toplumların kültürel değerleri, yaşama biçimleri, sosyo-ekonomik, vb. etkenler açısından farklılıklar göstermektedir. Bu farklılığı ortaya çıkaran etmenlerin başında sosyal, ekonomik, kültürel ve teknolojik alanlardaki hızlı değişimler gelmektedir. Meydana gelen bu değişimler sonucunda insanların da konut tercihleri değişmektedir.

Bütün bu değişim içinde insanlar, doğal ve kendilerine sunulan yapay bir çevrede (konutta) yaşantılarını sürdürmektedirler. İnsan için hava, su, enerji, vb. ne kadar önemliyse, iyi tasarlanmış bir konut da o kadar önem arz etmektedir. Tasarımı, optimal koşullarda oluşturulmuş konut, kullanıcıyı memnun edebileceği gibi tasarımcıya da kolaylıklar getirecektir. Oysa konut sunum biçimlerine bakıldığında, uygun şartların oluşturulmadığı ve kullanıcıların tasarımcılarla doğrudan temas halinde bulunmadıkları görülmektedir. Yani kullanıcı-mimar ilişkisi geleneksel ilişkiden farklı hale gelmiş, yeni bir yapılanma içine girmiştir.

Toplu konutların tasarımlarında, mimarın kullanıcıyı iyi tanımaması, gereksinimleri iyi saptayamaması, bireysel bir tutum içine girmesi, tasarımı olumsuz etkileyebilmektedir. Katılmalı tasarımı deneyen mimarlar, farklı tekniklerle, farklı ve yaygınlık kazanmayan deneyimler elde etmektedirler.

Her seferinde farklı insanlarla ön çalışma yapmak zaman kaybına neden olduğu gibi farklı teknikleri kullanmak da, ortak bir sonuca götürmeyecektir.

Halbuki, bütün uygulamacılar için kullanılabilir bir tercih modeli olsa, bunu bir araç olarak kullanıp bilimsel olarak tercih saptaması yapılabilirse, toplu konutlarda tasarım uygulama süresi kısılacak, doğru çözümlere yönelmek kolaylaşacak, katılım olanaklı olacak ve uzun dönemde de eğitimi sağlayacaktır.

Bu çalışmada, tasarım anlayış ve modelinin evrimi ve bu evrim içinde yer alan insanın, değer, tutum ve davranışlarının önemini ele alınması, bu önemi algılayan kişilerin tasarım modeli içinde, insan faktörünü yerleştirme biçimleri ve vardıkları noktaların neler olduğunun araştırılması yoluna gidilmiştir.

Daha sonra kullanıcıların istek ve gereksinimleri belirlenerek konut tasarımında "tekrar olgusuna" çözüm getiren bir model geliştirilerek uygulanmış, sonuçları tartışılarak ülke için yararlı bulgular ortaya konmuştur.

1.2. Tasarım Nedir?

İnsanların tercihlerinin, beğenilerinin davranış ve tutumlarının gelişen teknolojiyle birlikte etkilenmesi, mimarlık ve diğer bilim dallarının ilgi odağı haline gelmekte, bu alanlarda yapılan tasarımları ve tasarım süreçlerini etkilemektedir. Her türlü etkinliğin içinde insanla var olan tasarım olgusuna yaşantının ayrılmaz bir parçası olarak da bakılabilir. Sanatta, endüstride, mimaride, vb. birçok alanda bu olguyu görebiliriz.

Sözlük karşılığı olarak tasarım; "bir ürün ortaya koymaya yönelik düşünsel ve maddi çalışmalar süreci"; "bir yapının gerçekleştirilmesi sırasında yönlendirici olan proje, çizim, maket, vb.'nin tümüne" denir (1).

Tasarım konusunda, birçok araştırmacı, yazar ve mimar tarafından yapılmış çeşitli tanımlar mevcuttur (2).

- Hatanın büyük zararlarla sonuçlanacağı belirsizlik durumlarında karar vermek.

- Amaca yönelik bir sorun çözme eylemi.

- Önceden varolmayan yeni ve faydalı bir şey meydana getirmeyi içeren yaratıcı eylem.

- İnsanların ideal kavramlarına yanıt verecek doğrultuda belirtik (explicit) önerilerle var olan bir durumdan gelecekteki bir duruma dönüşümdür.

A. Köksal'a göre tasarım; "Geliştirilen bir dizgenin bölümleri arasındaki çalışma ilişkilerinin her bir bölümünün özgül işlevlerinin ayırt edilip belirlenmesidir" (3).

H. HÖFLER ve L. KANDEL'e (4) dayanarak tasarımın tanımı ise;

"Tasarlayıcının belirli değer sistemlerine bağlı olarak iki veya üç boyutlu ortamlarda somut bileşenlerin seçimi ve düzenlenmesi işlemleri tasarlama olayıdır".

Tasarımı, daha iyi anlamak açısından çeşitli boyutlarda ele alıp, farklı yaklaşım biçimleriyle değerlendirmek de mümkündür. Bu değerlendirmeler, tasarımda ön plana çıkacak, kriter olarak belirlenebilecek esasları ortaya koyması açısından da yararlı olacaktır.

URAZ (5), tasarımı, ürün, süreç ve zihinsel etkinlik olarak ayrı ayrı ele alıp irdelemiş ve bunlara bağlı olarak;

"Tasarım ne yalnız önceden tanımlanmış nitelikte bir ürünün üretilmesi ne de önceden tanımlanmış bir yoldan giderek varılan bir sonuçtur, diğer bir deyişle tasarlama ne ürün ağırlıklıdır ne de süreç, ama her ikisinin birden birbirini etkileyerek yönlendirdiği bir düşünce ve biçimlendirme etkinliği olarak görülmelidir" şekliyle tasarımın tanımına yeni bir boyut getirmiştir.

Çeşitli alanlarda karşımıza çıkan tasarım yalın anlamda her zaman varolmuştur. Amaçlara bağlı olarak gereksinme ve tercihlerin değişmesi, sorunların büyüüp karmaşık hale gelmesine ve bilgi eksikliğinin farkına varılmasına neden olmuştur.

GÜR'de "Fiziksel tasarım daha önce varolmayan bir şeyi düşünme, çizim ve bilgi gibi bir harmandan var eder" tanımıyla tasarımda bilginin önemini vurgulamıştır (6).

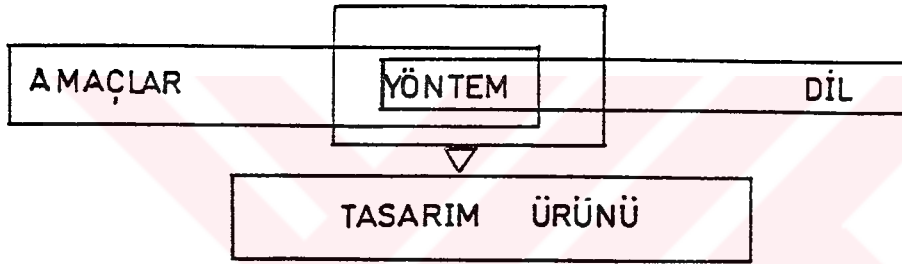
GÜR'e göre, tasarlamanın temel etkinlerinden olan akılda canlandırma, anlatıp iletme ve deneme aşamalarında bilgi iki açıdan önemlidir. Akılda canlandırmada ve oluşturulan tasarımın tutarlılığını denemede bilgi yerini almalıdır (6).

Bütün bu bilgiler ışığı altında tasarım, uzmanlık gerektiren ve uzman kişiler tarafından yapılması gerekli görülen bir eylem durumuna gelmiştir. Mimarlık alanında da bu çerçevede yetiştirilen mimarlar, tasarımı gerçekleştirmede yetkili uzman kişilerdir.

AKSOY mimarlıkta tasarımı üç başlık altında toplamıştır (3).

- Amaçlar,
- Yöntem (Strateji, Süreç, teknik)
- Dil (iletim, işaret, denetim)

Bu üç alanın birbirleriyle ilişkisi aşağıdaki gösterimle anlatılmaktadır.

Şekil 1. Mimarlıkta tasarımı oluşturan dizgeler (3)

1.3. Tasarım İşlemi

Vitruvius, mimari tasarım ve yapım etkinliklerinde üç koşulun karşılanması gerektiğini belirtmektedir.

- Sağlamlık
- Dayanıklılık
- Kullanışlılık ve güzellik

Bu ilkeler yüzyıllardır değişmeden tasarımlarda kullanılmakta olup, bugünde mimarlık tasarımı eğitimlerinde temel olarak alınmaktadır.

Tasarılama olgusu içinde yer alan faktörler ve bunlara ilişkin verilen kararlar tasarım olayının işlemini meydana getirmektedir. Gerek teknoloji, gerekse sosyo-ekonomik alanlarda meydana gelen değişmelerle birlikte kullanıcı, işveren

gereksinimleri, istekleri değişmekte bunlara bağlı olarak yapılan mimari tasarımın amaçları da bu değişim içerisine girmektedir. Böylece mimarın etkinliğindeki tasarımın amacı gereksinim programının ötesinde daha da büyümüş içinde birçok etmenin yer aldığı karmaşık bir yapıya dönüşmüştür.

Bütün bu karmaşık yapıyı içinde barındıran tasarım, bir insan eylemi olup, belirli tarzlarda tekrarlanma özelliğine sahiptir. Tasarım aynı anda bir yaratma işlemi olup, tasarlayıcının kişiliği ile yakından ilgili olması nedeniyle psikolojik, kullanıcı ve tasarlayıcı arasındaki bağıntuların düzenlenmesine dayanması nedeniyle de sosyolojik bir olgu şeklinde ifade edilmektedir.

Ayrıca tasarlama işleminde çeşitli disiplinlerle ilgi kurabilmek, bilgi edinme yol ve olanaklarından yararlanmak, çeşitli bilgi ve fikir üretme teknikleri, haberleşme, karar verme, optimum arama yöntemlerinden de faydalanmak tasarımı daha da etkin hale getirmektedir (7).

Tasarımın gerçekleştirilmesinde bir takım etmenlerin rol oynadığı bir gerçektir. AKSOY, mimari tasarımda amaçlar dizilimini:

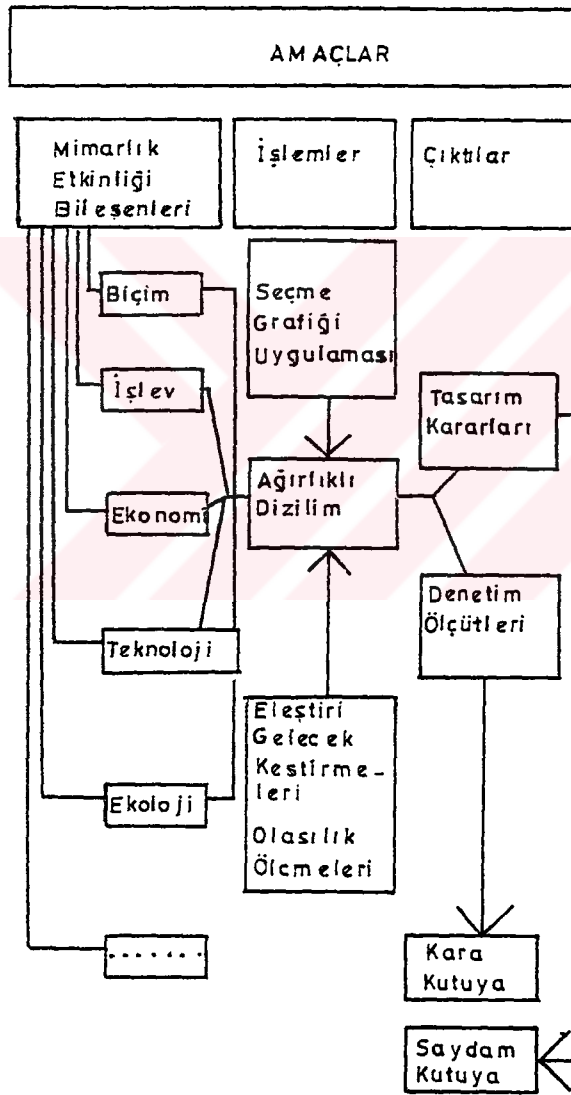
- Biçim : Algısal Biçim / ağrışımsal Biçim,
- İşlev : Bireysel Kullanım / Toplumsal Kullanım,
- Ekonomi : Kullanım Değeri / Değişim Değeri,
- Teknoloji : Yapı Teknolojisi / Donatı Teknolojisi,
- Ekoloji : Niceliksel Yaşam Sürdürme / Niteliksel Yaşam Sürdürme,

şeklinde açıklayarak, her etkenin diğeriyle ilişkisinin önemli olduğunu ve mimarlıkta tasarım amaçlarının mimarlık alanının bileşenlerinin niceliksel ve niteliksel durumları göz önünde tutularak saptanabileceğini belirtmektedir (3).

Mimarlıkta tasarlanan her şey bir amaca hizmet etmektedir. Mimarlar tasarım çalışmalarında, yoğun bir amaç programı yerine, kendi deneyim ve birikimlerinin yer aldığı kararları uygulama eğilimi gösterirler. Böylece mimarın tasarım işlemi kısıtlanarak, daha küçük boyutlara girmekte, bu uzun süreç sonunda elde edilecek zm ise en başta belirtilmiş olmaktadır (3).

Sistemik olarak oluşturulmuş bir tasarım işleminde tasarımcı, kullanacağı bileşenleri ve bunların ilişkilerini, öncelik sıralamasını da kolayca belirleyebilecek özelliğe sahiptir.

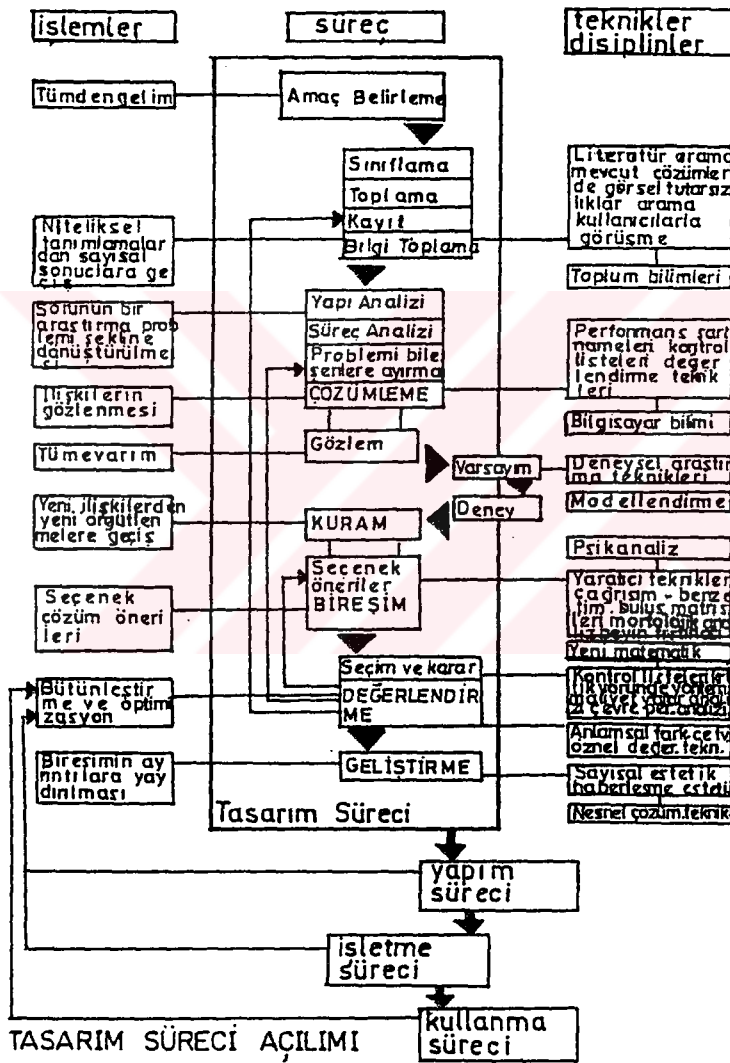
Yani bir anlamda tasarımcı, bütün bu işlemleri AKSOY'un belirttiği gibi gerçekleştirmektedir (3).

Şekil 2. Amaçlar Alt Dizgesinin Bileşenlere, İşlemlere ve Çıktılara Açılımını Gösteren Model (3)

İlerleyen teknoloji ve bilimle beraber, sistemli, bilgiye dayalı tasarım işlemleri ortaya çıkmıştır. Basit bir işlem olmaktan kurtulup sistemli bir işleme yönelik tasarım değişen gereksinmelere de cevap verebilir duruma gelmiştir.

Neticede yukarıda değinildiği gibi 70'li yıllar da tasarlama metodu sistemli bir şekilde irdelenmeye başladı ve tasarımda bilgi edinmenin, diğer bilim dallarıyla ilişki kurmanın önemi yapılan çalışmalarla ortaya çıkarıldı.

Şekil 3. Tasarım Süreci Açılımı (4)

Ancak yöntem ne denli gelişirse gelişsin bilgi ile beslenmeden bir yere varılmaz. Tasarımda bilgi edinme aşamasının önemini vurgulayan kişilerden biri

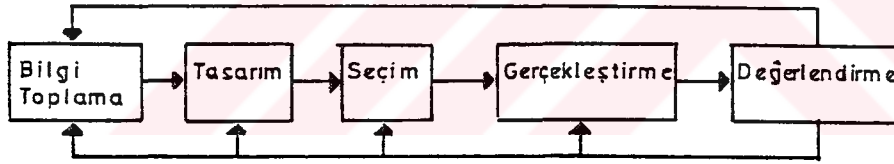
olan MARKUS, tasarımcının kararlarını verirken şu bilgilere değinmesi gerektiğini belirtir (8):

- 1- Tasarımcının kendi tecrübesi
- 2- Başkalarının tecrübesi
- 3- Mevcut araştırma bulguları
- 4- Yeni araştırmalar yaparak

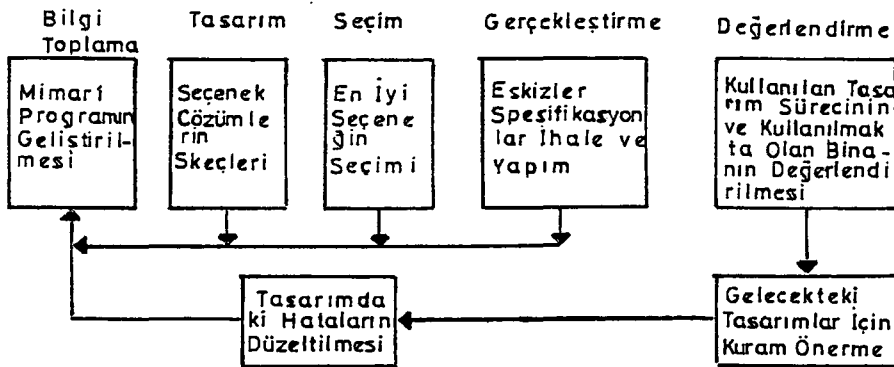
Buraya kadar değinilen çeşitli uzman görüşler, mimarı tasarımda bilgi türleri, tasarlama yapan insanın geçirdiği zihinsel süreçleri ve tasarlama sırasında o anda zihninden geçen kavramları vurgulamaktadır.

Fakat bir süreç içinde bunları değerlendirmeden bu kavramlar ve önermeler ortada kalmaktadır. Sürece aydınlık getiren diğer kişilere bağlı olarak bu önerileri yerli yerine oturtmak mümkündür.

Örneğin, LANG tasarım problemini bir süreç olarak görür ama bu sürecin adımlarının nelerden oluşması gerektiğini aşağıdaki gibi önerir (6).

Şekil 4. Karar Vermenin Sibernetik Bir Modelinin Geri Besleme İlmeği (6)

Şekil 5. Tasarım Sürecinin Genel Bir Modeli (6)

Aynı vurgu, GÜR (6) tarafından sunulan mimari tasarım süreci anlatımında da yer almaktadır.

GÜR'de, bu süreci kendi içinde alt adımlara ayırmaktadır.

Böylece tasarım süreci daha kolay tartışılır bir biçimde dışa vurulmakta, sözü edilen yöntemlerde toplanması gereken bilgi kapsamında ise insanı daha yakından tanımaktan söz edilmektedir.

Kısaca, tasarımda hizmet edilen gruba ait bilgilerin geliştirilmesi zorunlu hale geldiği gibi, kullanılan, yaşanan, denenilen ve değiştirilen toplum-fiziksel örgütlerin değerlendirilmesi, tasarım sürecinin vazgeçilmez bir parçası olmakta giderek egemen duruma gelmektedir (6).

Tasarımın, ekonomik, estetik ve işlevsel olması açısından, insanı tanımak, tercihleri bilmek önemlidir.

Çevre ve davranış araştırmacıları, insanın mekan tepki ve tercihlerini araştırarak tasarımın bilgi toplama aşamasına katkıda bulunarak, tasarımda etkili bir rol oynamaktadırlar.

Bu master tezinde konut kapsamında kullanıcı konusunda bilgi toplamanın, tercihleri anlamamanın yol ve yöntemleri üzerinde durulmaktadır.

Tasarım yöntemlerinin sistematik bir biçimde ele alınmasıyla, kara kutu sürecindeki eksikliğin, bilgi toplama aşamasında, saydam kutu yaklaşımını kullanarak gidermek ve katılmada, halkla iletişimde kullanılabilecek bir halkla iletişim modeli geliştirmek amaç olmuştur.

Her tasarım aşamasında tekrar tekrar kullanılacak sistematik bir bilgi elde etmek bu çalışmanın başka bir amacını teşkil etmektedir.

1.4. Konut Tasarımı: Sorunlar ve Çözüm Yolları

Bu tez kapsamında bir model geliştirme gereğini hissettiren şey, genellikle kullanıcının göz ardı edildiği tasarımlarda yüzyılımızın son iki çeyreğinde karşılaşılan başarısızlıklar olmuştur. Tek tek kullanıcı ile çalışılan durumlarda bu bir sorun olmamış, mimar-kullanıcı işbirliği, aile düzeyinde geliştirilerek

sağlanmıştır. Çok eski tarihi dönemlerde de kullanıcı halktan kopuk bir insan değildi. O yörenin yapı ustasıydı, dolayısıyla gelenekler biliniyor, onun yapı bazında ifade edilmesi de bu insanlar tarafından çok kolay olurdu.

Şimdilerde mimar ile kullanıcı arasındaki ilişki kopmuştur. Mimar tek kişiyle karşı karşıya değildir. Büyük kalabalıkların kullanacağı toplu konutlar ya da kamusal mekanlar tasarımı mimarın gündemindedir. Çağımızda kamusal ve yarı kamusal mekanlardan çok, en fazla reaksiyon gören toplu konutlar olmuştur. Büyük kitlelere hitap eden toplu konut uygulamalarında birçok yöntem denenmiş, sonuçta dar gelirlinin konutlandırılmayıp, insanların konutları ve konut çevrelerini nitelik olarak beğenmemeleri, bu konudaki başarısızlıkların yoğunlaştığını ortaya çıkarmıştır.

Birçok araştırmacı-mimar tarafından geliştirilen iyileştirme yöntemleri arasında C. ALEXANDER, J. TURNER ve HABRAKEN'in çalışmalarına kısaca değinmek yararlı olacaktır.

C. ALEXANDER

Alexander'in konut üretimindeki sorunlara çözüm olarak getirdiği yönteminde, sıradan insanların profesyonel yardım almaktan kaçınarak, kendi çevrelerinin durumunu ilk taslaktan yapımın sonuna kadar götürmesine olanak verilmesi amaçlanmaktadır (9).

Kent ve bina yapımına toplumdaki herkes katılmalı, aksi takdirde insanlar, binaların yapımında ortak bir dile sahip olmadıkça veya kalıplardan oluşan bu dilin kendisi yaşayan bir dil olmadıkça kentler ve binalar yaşayan kentler ve binalar olmayacaktır (9).

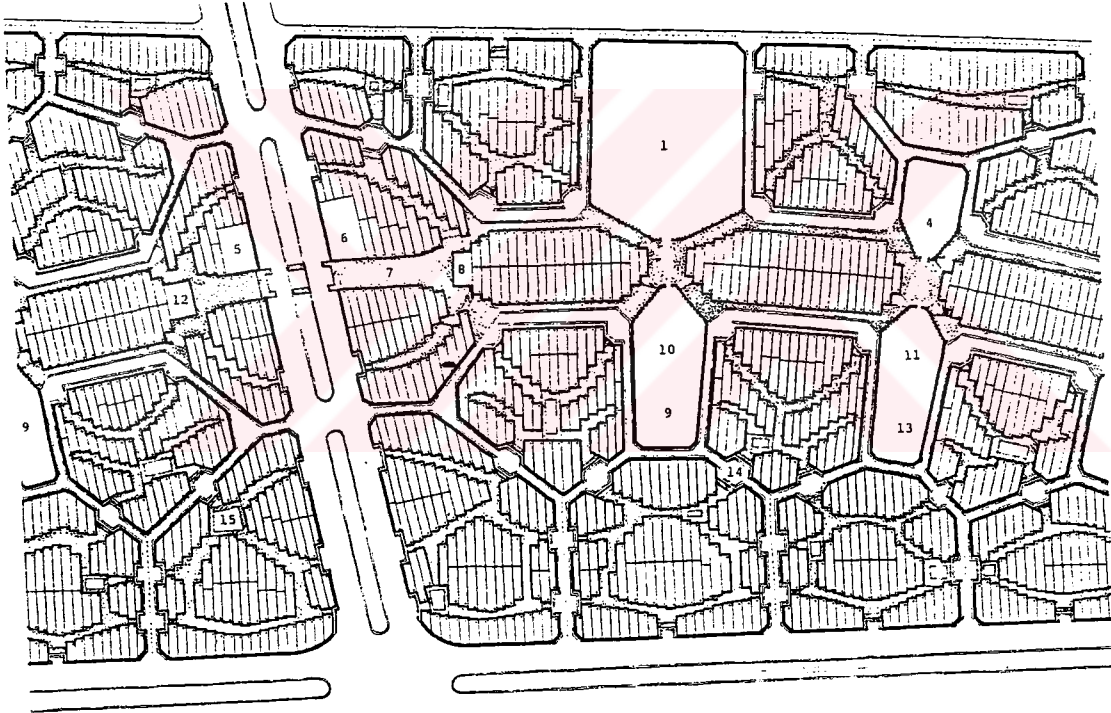
Kalıplardan oluşan bir dilin konut üretimindeki önemini vurgulayan Alexander (10);

“Bir dil, bir bölge yapısının belirlenmesinden bir pencerenin yerleştirilmesine kadar her ölçekte “kalıplar” tanımlayan, herkesin kendisi ve eylemleri için doyurucu ve ekolojik açıdan uygun bir çevre tasarlamada kullanabileceği şekilde düzenlenmiş bir bilgiler takımıdır” şeklinde kalıp diline bir açıklık getirmiştir.

Alexander'ın "A Pattern Language" kitabında belirttiği kalıplar, her zaman karşılaşılan toplumsal, psikolojik ve tek bir sorunun çözümü için gerekli çevresel düzenlemeye giden bir yoldur.

Yapı eğiliminin bütünü kapsayan, çoğunluğu konut çevresinin düzenlenmesini etkileyecek tasarım ve planlama ilkeleri olan bu kalıpların herbiri, makina çağı ve modern mimarlığın sonucu olan katı yapım yöntemlerine bir alternatif getirme çabasıdır (9, 11, 12).

Bu ilkeler doğrultusunda hazırlanan ve seçilmeyen Lima Projesi başlangıç ilkeleri, sonuçlarının açtığı tartışmayla, az gelişmiş ülkelerin konut sorununa gerçekçi bir bakış ve detaylı olarak gelişmiş ülkeler için yeni bir bilinç getirmiştir.

Şekil 6. Alexander'ın Lima Projesi (13)

Toplumdaki bireylerin doğrudan tasarıma katılmasını öngören ve konut sorununa değişik alternatifler sunan kalıpların, uygulamada kullanılmasını öngören bu yöntemde başarı oranı yüksek gibi görülse de; kalıpların gelişmeyi ve değişmeyi saptayamadıkları da bir gerçektir.

Değişen teknoloji, sosyo-ekonomik yapıyla birlikte insanların ihtiyaçları, zevk-beğenileri, istekleri de değişmektedir.

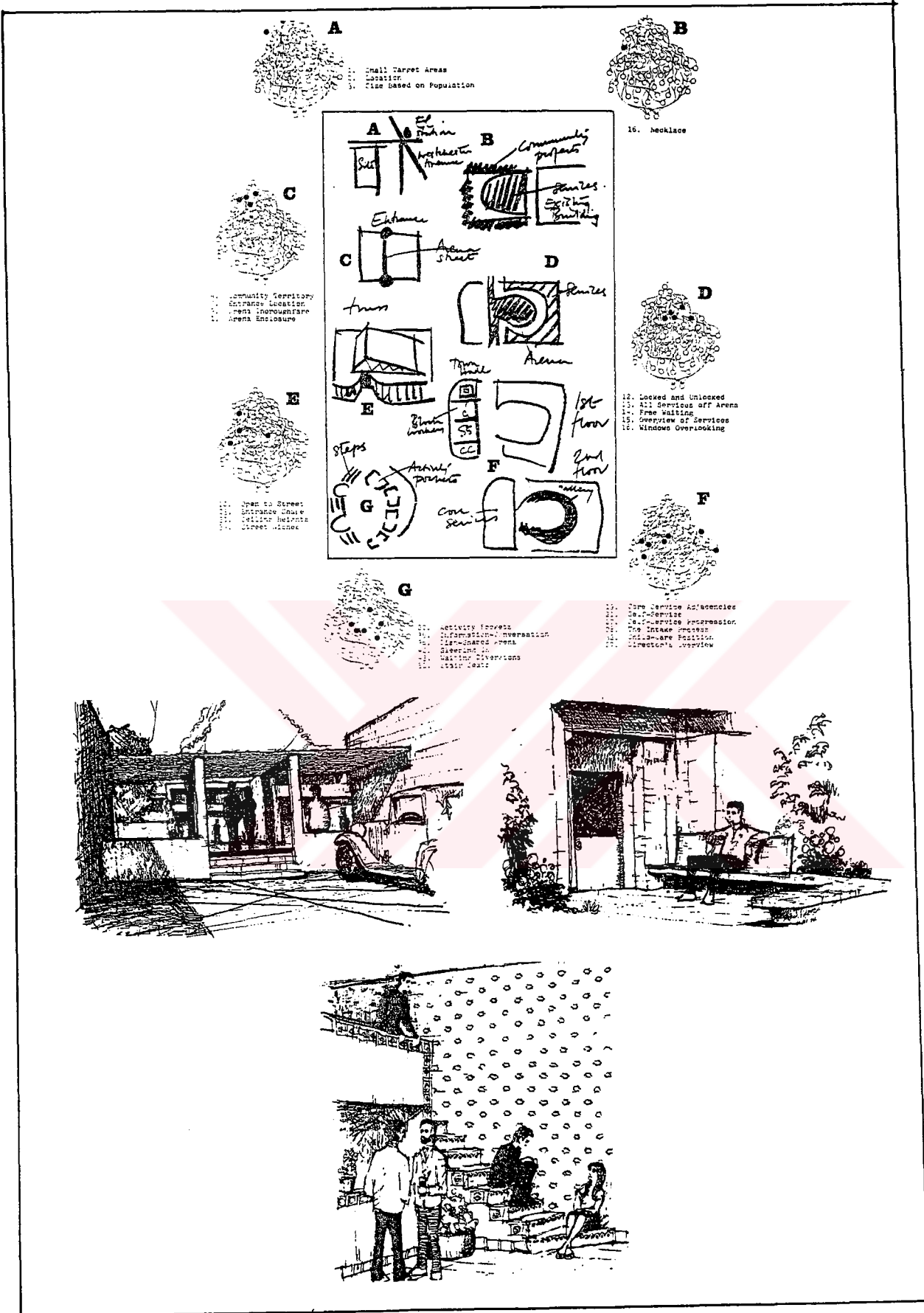
Bir değişim içinde olan toplumda bu kalıpları her yerde olduğu gibi kullanmak istenilen sonuca gitmeyi yetersiz kılmaktadır.

Her toplum için kullanımını yetersiz olan Alexander'ın önerdiği bu kalıpların, uygulanabilir olması için, yeni baştan ele alınması gereklidir.

Bu durum sonuçta, toplumlara uygun kalıpların ortaya çıkarılması hususlarını da gündeme getirmektedir.

Berkley Research Center'da, büyük bir grup yıllardır kalıplar oluşturmak için çalışmakta, bir evin, bir büronun ya da yeşil alanların kalıplarını ortaya koymaya uğraşmaktadırlar.

Ülkemizde de toplu konut üretiminde, bir ekip halinde bu tür çalışmalara gidilmemiş olması, uygulamada kolaylık sağlayacak bir tercih araştırma modeline yönelmemize ve bu çalışmayı yapmamıza neden olmuştur.

Şekil 7. Alexander'ın Tespit Ettiği Yaşam Kalıpları (13)

J. TURNER

Konut konusunda yerleşmiş değerler, kaynaklar ve ekonomi anlayışının geçersiz olduğunu savunan TURNER, konutun bitmiş bir ürün değil, bir süreç, bir "fiil " olarak görülmesi gerektiği kanısındadır.

Konut, hem "kendini ispatlama" gibi soyut gereksinimleri karşılayan, hem de toplum içinde "yukarı doğru hareketlilik" sağlayan, aynı zamanda sosyal güvenlik yerine de geçen bir araçtır. Konutun bitmiş bir ürün olarak "ne olduğu" değil, bir süreç olarak "insanlara ne yaptığı, neler sağladığı" önemlidir (9, 14).

TURNER, kişilerin veya yerel düzeyde örgütlerin, konut tasarımına, yapım ve yönetimine katılmaları, kendileriyle ilgili kararları kendilerinin vermeleriyle bir "kendi kendine yardım" (self-help) yönteminin konut sorununun çözümünde etkili olacağını vurgulamıştır.

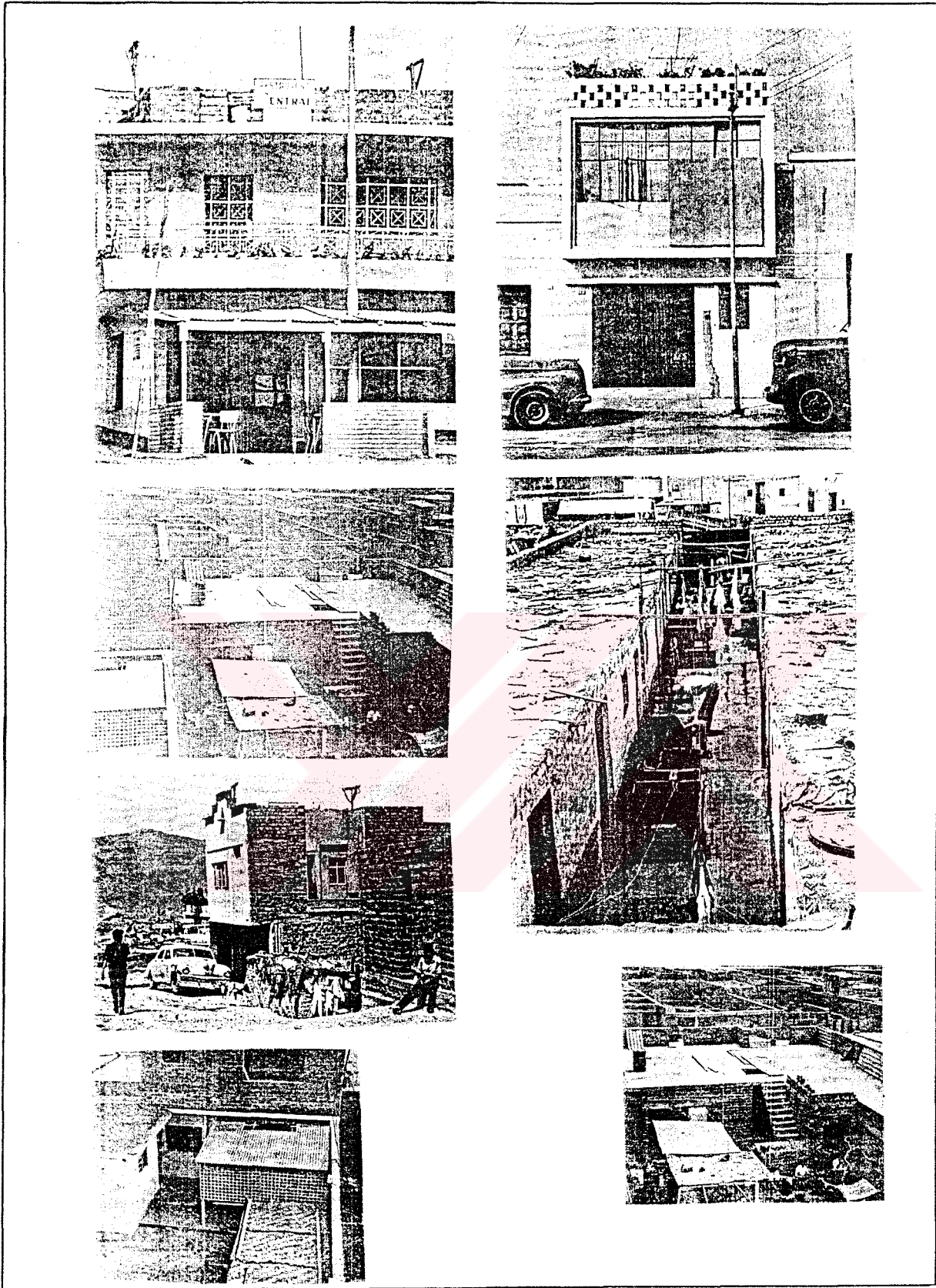
TURNER (9, 15, 16), etkin bir konut politikası için üç temel ilke önermiştir:

- Yerel sorunların çözümünde özyönetim gereği,
- Teknolojik ve yönetsel açıdan en az araç ve gücün kullanılması,
- Planlamanın yasa koyucu, sınırları belirleyici bir işlev olması, tasarıma girmemesi gereği.

Bütün ortaya konulan bu ilkeler doğrultusunda bazı noktalar gözden kaçmaktadır. Mevcut koşul ve kaynaklarla kullanıcının kişiliğine ve sosyo-ekonomik isteklerine uygun konutun nasıl sağlanabileceği sorusuyla ilgilenirken, konut bütünü dikkate alınmamaktadır (9).

Bir plansızlığın hakim olduğu, bu yöntem sonucunda iyileştirme-ıslahtan uzak bir çarpık kentleşme, dolayısıyla gecekondü türü konutlar ortaya çıkmaktadır.

Malzeme teşvikiyle herkesin konutunu kendi yapmasını öngören TURNER modelinde, kullanıcının malzemeyi bilinçsizce kullanılması, israfa yol açacağı gibi sosyo-ekonomik yapıyı da zarara sokacaktır. Bu tür olumsuzlukların önlenmesine olanak olmadığı için böyle bir konut politikasını ülkemizde de uygulamak olanaksız görülmektedir.

Şekil 8. Turner'ın "Kendi Kendine Yardım" Sistemi ile (Gecekondu) Yapılan Konut Örnekleri (16)

HABRAKEN

Habraken; toplu konut üretiminde bireyle konutu arasında bir "ilişkisizlik" olduğunu, yeni düzenlemelerle mimarın amacının ilk önce konut tasarlamak değil, konutların yerleşeceği (Supports) "destek sistemleri"ni belirlemek olduğu görüşünü savunmaktadır.

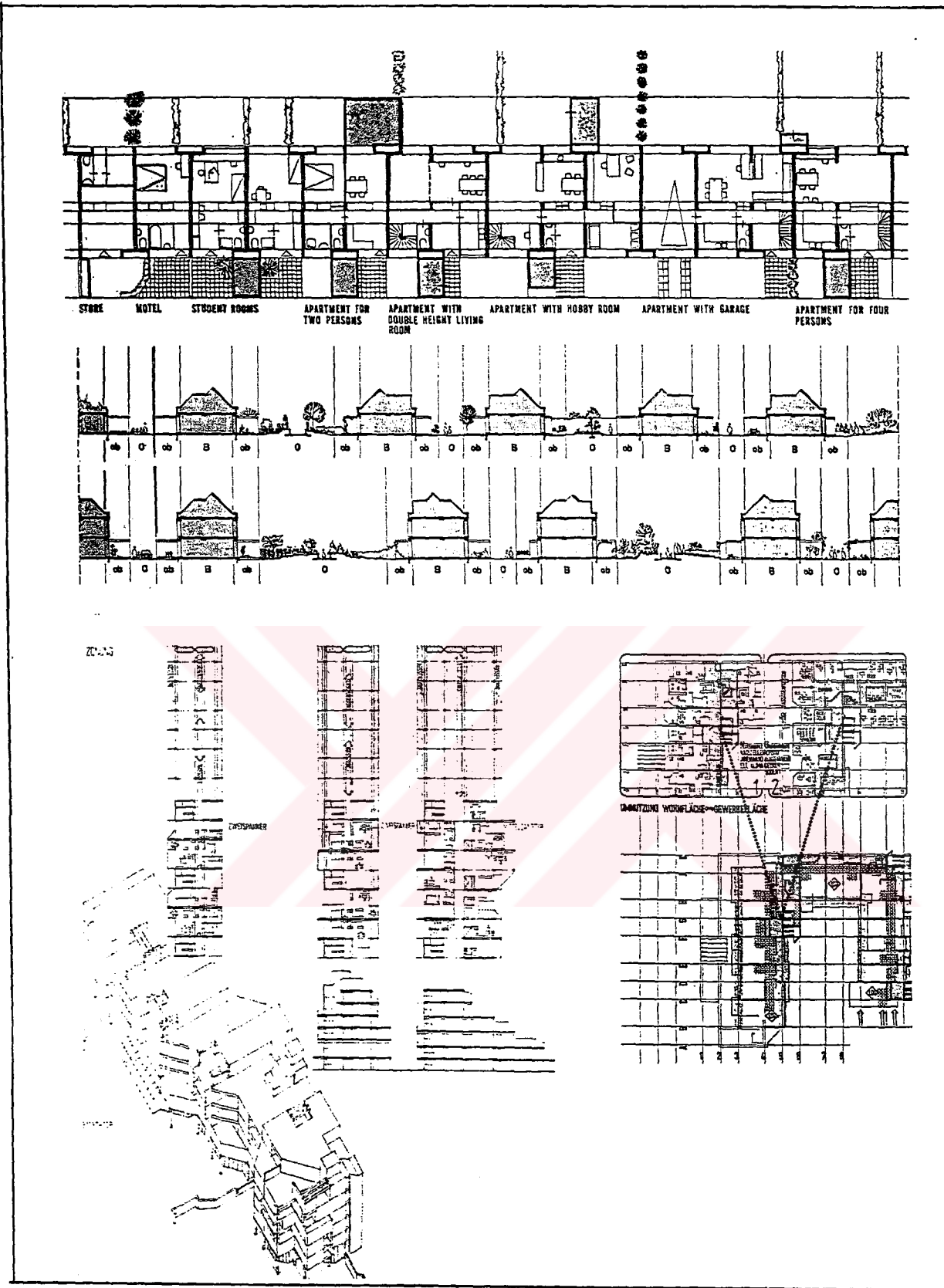
Habraken'a göre bireysel ve toplumsal alan arasında ayrım olmalıdır. Konut bireysel alanı oluşturur, aynı zamanda da toplumsal alanın bir parçasıdır.

Konut yapımında, bireyin, soyut bir imge haline gelmesini ve yapıda endüstrileşmenin ise bireyin baştan itibaren tasarımda aktif bir şekilde rol oynamasının tekdüzeleği ortadan kaldıracağı inancında olan Habraken, üretimi toplumca üstlenilen bir alt yapı olan destek sistemlerinin toplumsal alana yönelik endüstriyel üretimle gerçekleştirilebileceğini ve bunun üretimde, tüketiciye seçim olanağı getireceğini ileri sürmektedir.

Kısaca her yönde gelişmeye olanak sağlayan bu sistemlerle, kent formunun zamanla oluşacağı ve yeni toplumsal ilişkilerin ortaya çıkacağı belirtilerek, esneklik kavramı da gündeme getirilmektedir (9, 17).

Kullanıcıyı direk konut üretimine katan, destek sistemlerini belirleyen ve esneklik getiren bu yöntemin uygulama da getirdiği sorunlarda mevcuttur.

Belli bir yöre ve o yöredeki bireyler (Rotterdam'lı) için geliştirilen bu sistemi, değişik toplumlarda aynı şekilde kullanmak olanaksızdır. Ancak bir takım değişiklikler ve extra çalışmalar sonunda, her toplumda kullanılabilecek konut üretim programlarında bu sistemden yararlanmak mümkün olabilir.

Şekil 9. Habraken'in Destek Sistemleri ile Tasarlanmış Planlarına Bir Örnek

(18)

Çağımızda büyük tepkiler gören ve sorunları giderek artan konutun ve izlenen konut politikalarının son derece titizlik gösterilmesi gereken konular olduğu bir gerçektir. Çünkü konut insanı özel olarak saran bir giysi ya da adı kadar ona ait olan bir nesnedir. Bu bakımdan insanların tepkisi de bir uyumsuzluk halinde daha şiddetli seyretmektedir. Örneğin; Pruitt Igoe toplu konutun dinamitlenmesi, bu olayın öneminden kaynaklanmaktadır.

Bireysel tüketimin, kapsamlı tüketimi olan konutun diğer mekanlardan farklı bütün insan gereksinmelerini karşılamak zorunda olmasıdır. Bu gereksinmeleri A.H. Maslow (19, 20), şu şekilde sıralamaktadır.

1. Fizyolojik İhtiyaçlar: Besin, Barınak, Dinlenme, Hareket, Üreme, Su, Hava ihtiyaçları. İnsan yaşantısı ile ilgili temel gereksinimler.

2. Güvenlik İhtiyaçları: Korku ve kısıtlamadan, tehlikeden, baskıdan bağımsızlık.

3. Toplumsal İhtiyaçlar: Beraberlik ve Toplumsal Etkileşim.

4. Benlik İhtiyaçları: Özsaygı ve Özbeğeni Kazanılmış bilgi ve yetenekleri tanıtmaya arzusu.

5. Gerçekleşme İhtiyaçları : Bireysel gizilgücün gerçekleşmesi ve yaratıcı yeteneklerin kullanımı yolu ile kişisel doygunluğa erişme ihtiyaçları.

Bireyin zamanının büyük bir kısmını geçirdiği konuttan, bütün bu ihtiyaçlarına karşılık vermesi beklenir, sorunların hep burada (konutta) birikmesinin nedeni de budur.

Toplu konut tasarım sürecinde, kullanıcının tanınması, kullanıcı ihtiyaçlarının bilinmesi, çalışmaları daha sağlıklı bir yapıya oturtacak sert tepkileri ortadan kaldıracaktır.

Kullanıcıya dayalı bilgilerin tasarım sürecine girmesi gerekir. Ancak bu konuda her bir araştırmacının ayrı ayrı yerlerde küçük parçalar halinde bilgi biriktirmesi de tatmin edici olmamakta, bilgi ekonomik bir biçimde biraraya getirilememekte, katılım çalışmalarında kullanıcıyla işbirliği çok uzun zamanlar

almaktadır. Böyle bir araştırma, genellikle tasarım kararlarını son derece fazla geciktirmektedir.

İvedi kararlar alınabilmesi için tekrar tekrar kullanılabilen bir tasarım tercih karar modelinin geliştirilmesi kaçınılmaz gibi görünmektedir.

Konut tasarım süreci ve uygulamalarında karşılaşılan sorunlara yer veren ve çözüm arayan G. ARIAS yapmış olduğu çalışmada; konut tasarım süreci içinde hangi kararların kullanıcı konut tercihlerini nasıl etkilediğini incelemiş, tercihlerdeki yoğunlaşmayı ve nedenlerini araştırmıştır.

Tasarım çıktılarından tüketici konut tercihleri nasıl etkilenmekte ve farklı kullanıcı gruplarına konut temin etmek için doyumsal konut ekonomisinin nasıl optimize edilebileceğine yanıtlar arayan ARIAS, konut pazarında kullanıcı gruplarını konutla ilgili tercihlerinde topyekün ünite tasarımına karşı, eleman tercihlerinin ne önem taşıdığı, yani bütüne karşı elemanların ne derece önemli olduğu konularına da açıklık getirmektedir (21).

Kullanıcı konut tercihinin konut yapım süreci içinde önemli bir yeri vardır. Tercihin tanımını ARIAS (21), şu şekilde yapmaktadır; "Bir hane halkı veya bireyin elde edebileceği bir yığın konutsal alternatiften, insanın birini diğerine göre seçmesidir". Yani, olayları önem sırasına koyma, yoğunluk ve tercihin arkasında yatan neden ve nedenlerin açıklanmasıdır. Tercihin kullanım ve anlamı ise konut bölgeleri alternatiflerinde konut tercihlerindeki nedenlerdir.

Konut tercihleri ideal olabilir, yani bireye, hane halkına getirdiği kısıtlamalardan bağımsız olarak tanımlanabilir. Ya da hane halkının veya bireyin gerçek kısıtlamalarıyla ortaya gerçek bir tercih çıkabilir (optimizasyon olayı).

Bir konut alternatifi için Herbert Gans'ın öne sürdüğü terimler şunlardır (21):

- Efektif (etkin) kullanım
- Potansiyel (gizilci) kullanım,

Bir konut ünitesinin efektif kullanımı, bir hane halkının gerçekten gerçekleştirdiği geleneksel konut etkinlikleri olan uyuma, eğlenme, yemek yeme, vb. etkinlikleri barındırabilmesiyle ölçülür.

Potansiyel kullanım ise, hane halkının konutunu çeşitli amaç ve biçimlerde örneğin aynı anda bir işyeri olarak kullanması anlamına da gelmektedir.

Gerek efektif gerekse potansiyel kullanımlar halkın yeteneklerine bağlıdır. Demek ki bir konut alternatifi için tercihin anlamı, birey ve hane halkı için büyük bir önem taşımaktadır. Bu anlam iki farklı perspektif içerir (21);

1. Kullanıcının doğrudan zaman, kullanım, güvenlik vb. barındıran, yatırım anlamı,

2. Bu konut bölgesinde yaşamayanların ona attığı önemdir. Statü, başarı, inisiyatif konusundaki önlemler.

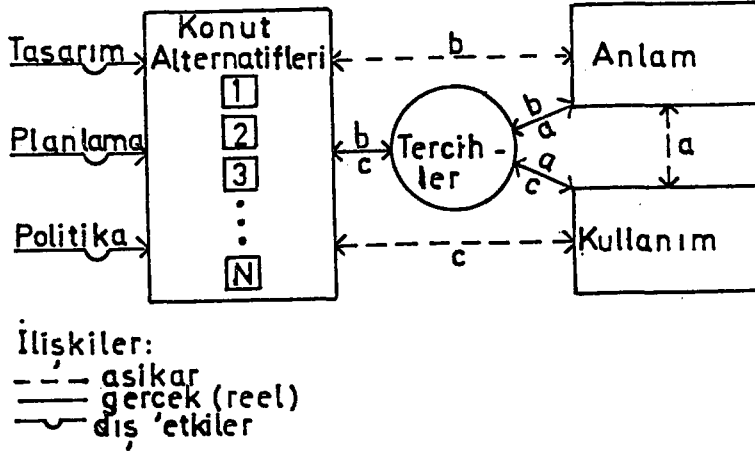
Konut alternatifleri fiziksel ve fiziksel olmayan özellikler taşırlar. Bazıları tasarım sürecinin doğrudan bir çıktısı olan kat planları çözümünden kaynaklanırlar. Oda sayısı, işlevsel düzen veya maliyet gibi... Bir diğer kısmı ise, tasarım çıktısı değildir. Mülkiyet tipi ve konum gibi...

Bunlar pazar süreçlerinin doğrudan işlevleri ve ekonomik, demografik ve siyasi etkilerin bir sonucudurlar. Doğrudan tasarımla ilgili olmasalar da bu süreçler, tercihlerin biçim almasında önemli roller oynadıkları için mutlaka göz önünde bulundurulmalıdırlar.

Sonuç olarak, tercihler (P), kullanma ilişkisiyle (U) ve anlam ilişkisiyle (M), şu şekilde tarif edilebilir (21):

$$P \rightarrow U, P \rightarrow, U \rightarrow P, M \rightarrow P$$

Bir konut alternatifinin konumuna ilişkin tercih, sadece hane halkı bireylerinin onu kullanma süresini etkilemez. İyi bir yerdeyse kullanıcının ve diğerlerinin onunla ilgili imgesini de etkiler.

Şekil 10. Konutun Anlam ve Kullanımında Tercihlerin Rolü (21)

Buna ilaveten uzun süre boyunca kullanım, bir hane halkının neyi tercih ettiğini de gösterir. Oda ölçülerini, konut planının işlevsel düzenini ya da bir ünitenin konumunu beğenmek, daha önceki konut deneyimleri ile de ilgilidir. Herhangi bir konut alternatifi kullanılırken bir anlam aranır. Konutun mutlak ve göreceli anlamları, zaman içinde kazanılır. Kullanıcı açısından güvenlik, komşulara göre statü gibi... Hane halkının gelecekteki tercihlerini, bu anlamlar olumlu veya olumsuz bir şekilde etkilemektedir (21).

Konut üretiminde özellikle düşük gelirli hane halkıyla yapılan çalışmalar sonucunda, belli grupların belli mimari stil ve konut tiplerini tercih ettikleri ortaya çıkarılmıştır. Yahudi ailelerinin erken Amerikan stili yerine, modern mimariyi tercih etmeleri gibi...

Tercihlerle ilgili birçok şeyin çalışılmadığını yine yapılan araştırmalar göstermektedir. Tercihlerin büyük çoğunluğu konut endüstrisi ve yapsatçılar tarafından belirlenmekte, insanlara anket dağıtılarak, ailelerin neyi sevip, sevmedikleri belirlenmiş olmaktadır. Aslında sadece neyin, neye tercih edildiğini bilmek yetmemekte, neyin neye, ne kadar tercih edildiğini de bilmek gerekmektedir.

Tercihin yoğunluğu ve şiddeti tespit edilmelidir. Tercih gücünü belirlemede birçok araştırmacı, değişik yaklaşımlar ileri sürdüler. Tercihlerde, önemli bir özelliği

gösteren şiddetli tepki, diğerleriyle birleşip, artmakta ve bu şekilde sonuca etki etmektedir. Yani editif özellik artmakta bu da tercihi etkilemektedir.

Tercihlere bakarak tepki şiddetini anlamak, tüketicinin her bir tasarım özelliğine adettiği değeri anlamak yada tercihin arkasında yatan nedeni anlamak mümkün değildir. Çünkü tüketiciye konut bir paket olarak sunulur. Her bir parçasını tek tek almak mümkün olmamakta, hepsi birden alınmaktadır (21).

Konut araba satılır gibi satılmakta, tercih edilen bir pazar değerine sahip olmaktadır. Böylece tercih edilen konutların hangi tüketici ihtiyacına yanıt oluşturduğu da (statü, mahremiyet, rekreasyon için mi?) bilinmemektedir (21).

Fakat şu bilinmektedir ki, bir aile bir yerde yaşamayı tercih ederken, sadece temel barınma gereksinimleri ile sınırlı kalmamakla, işlevsel, konfor, güvenlik, statü, doğaya yakınlık, iç ve dış estetik gibi değerleri sağlayıp sağlamadığına da önem verilmektedir.

Temelde konut tercih saptamasında, kullanıcıların seçimde değerlendirmeye aldığı etkenleri; estetik ve işlevsel olarak iki grupta toplayabiliriz. Bunlarında fizyolojik, psikolojik ve sosyal arzulardan kaynaklandığını söyleyebiliriz (21).

Tercihleri tanıma ve kullanmayı anlamak için kullanıcı ve tasarımcının ne biçimde karar verdiklerini de bilmek gerekir.

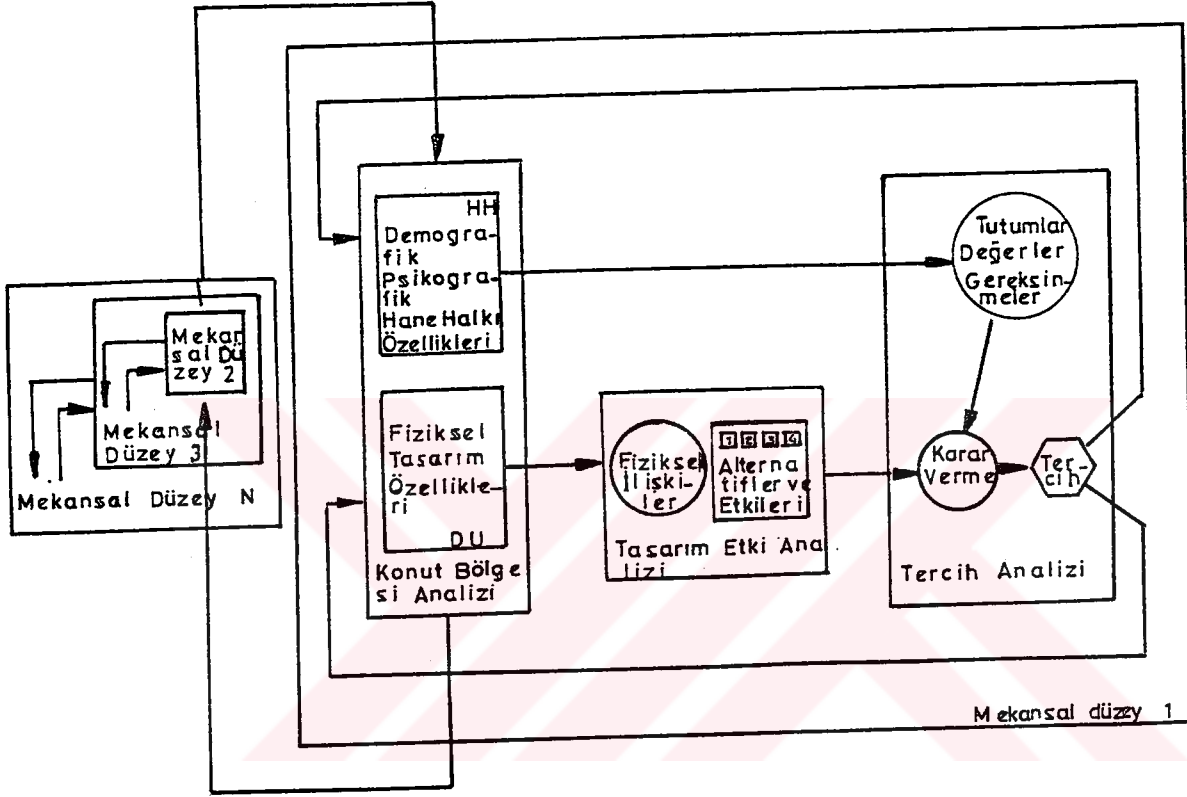
Tasarımcı, işlevsel yaratıcılığını, iki temel bileşene ayırır. Plan, dış görünüş (konum) gibi... Daha sonra bu bileşenleri öğelerine ayırır. Mutfak, banyo, y. odası vb. gibi... Tasarımda bu elemanlar düşünülür, değerlendirilir ve tasarımcı bunları çeşitli alternatifler içinde bütünler (açık-kapalı mutfak tipi gibi).

Tasarımcı, tercih edilen bu çeşitli eleman tasarımlarından her birini alternatif bir plan oluşturmada kullanır (açık-kapalı mutfak, küvetli-küvetsiz banyo, oturma-mutfak mekanı ayrı - bitişik mi olacak gibi).

Bu işlevsel sentez, her bir bileşen için yapılır ve farklı dizaynlar oluşturulur. Tasarım; plan, cephe, konum planı ile sonuçlanır. Kullanıcıda bu değişik

alternatiflerden, kendisi için ihtiyaçlarına cevap verebilecek olan tasarımı tercih edecek ve tercih değerleri belirlenebilecektir (21).

Bütün bu bilgiler ışığı altında ARIAS önerdiği bu yaklaşımda, diğer yaklaşımlardan farklı olarak kullanıcıya tercih imkanı sunmakta ve bunları açıklamada üç modülün etkili olduğunu öne sürmektedir (21).

Şekil 11. Konut Tasarımında Tercihlerin Araştırılmasında kavramsal Bir Çerçeve (21)

- 1- Konutun mekansal çözümlemesi,
- 2- Tasarım etki çözümlemesi,
- 3- Tercihler çözümlemesi,

Bu yöntemde, ilişkileri (daireler), veya ilişki çıktılarını (bloklar) belirten her bir modül, bunları anlatan alt modüllere sahiptir. Bu alt modüllerin her biri ise en esnek biçimde değişkenleri, ilişkileri ve metodolojileri tanımlayan birimlerden oluşmaktadır.

Konutun mekansal çözümlemesinin, iki alt modülü vardır (21).

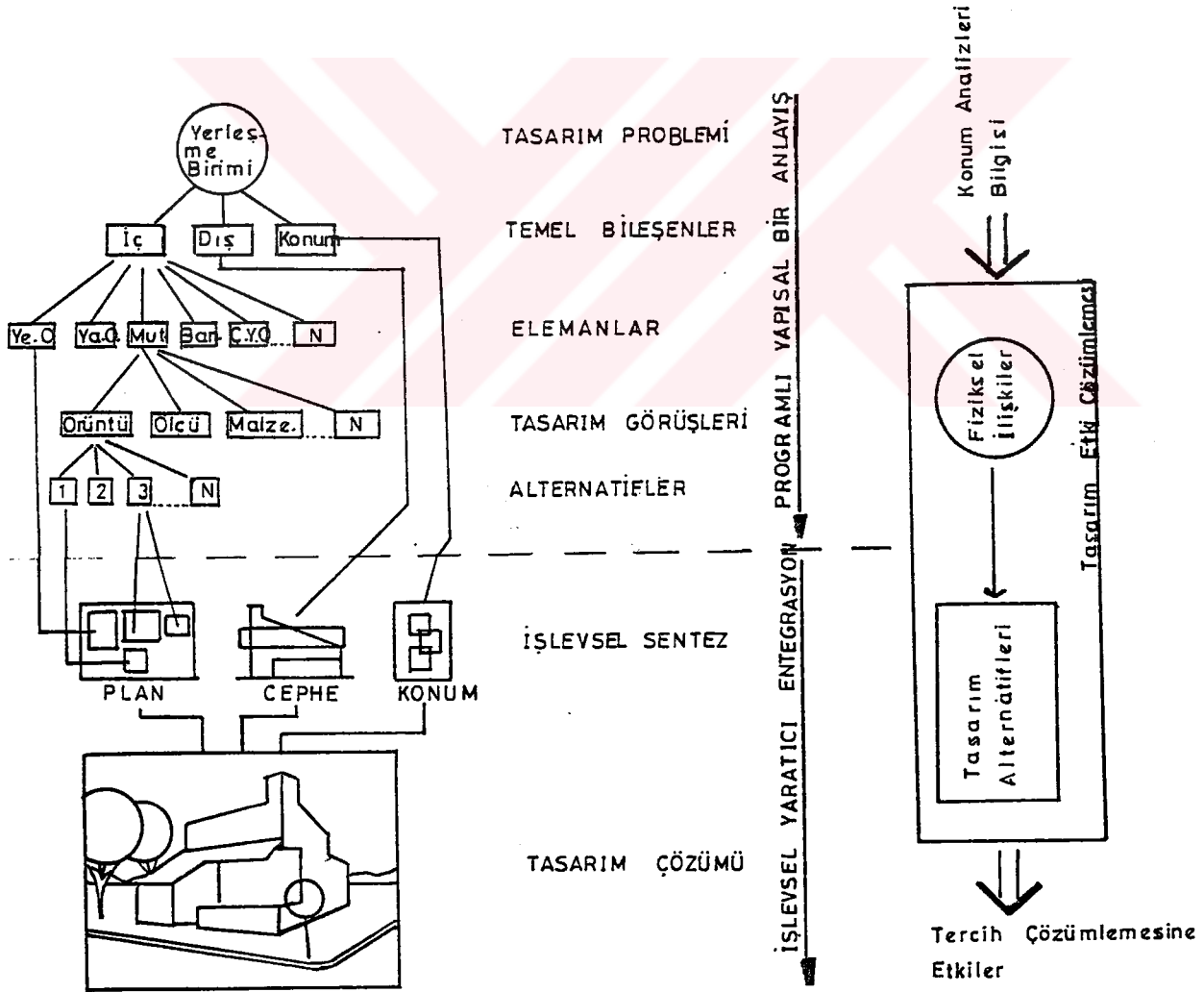
- Hane Halkı (HH)

-Fiziksel Tasarım Özellikleri (FTÖ)

HH, alt modülü, fiziksel olmayan değişkenleri belirtir. Kullanıcının sosyo-ekonomik statüsü, davranışları, değer, tutum ve mekan kullanma normları,

FTÖ ise, konutun fiziksel özellikleriyle ilgilidir. Konutun iç düzeni, mekanlar arası ilişkileri, dış cephesi, arazi özellikleri, vb...

- Tasarım etki çözümlemesi modülü de, FTÖ, öğelerinin ve bileşenlerinin kendi aralarındaki ilişkileridir. Bu ilişkiler tasarımcı tarafından değiştirilebilir ve bunlar aracılığıyla konut alternatifleri üretilebilir (21).

Şekil 12. Konut Bölgesi Tasarım Kararları Bağlamı (21)

Bu tasarım özellikleri farklı ilişkiler içinde kullanılarak mekanlar değiştirilebilir yada mekan örgütlenmesinde (plana yayılmasında, fonksiyon şemasındaki değişikliklerde, alternatiflerde, bazen fasatlarda, bazen de üstünde oturdukları arazi yapısında) değişik yapılabilir.

Bu değişikliklerin hepsi, tercih çözümlemesi modülüne etki olarak ortaya çıkar.

- Üçüncü ve en önemli modül tercih çözümleme modülüdür. Bu da üç alt modülden oluşmaktadır. Her alt modülde, karar verme sürecinin belli bir kısmını oluşturur.

1. MODÜL:

Hane halkının, yani kullanıcının, tutum, değer ve gereksinimleridir. Bu alt modülün çıktısı fiziksel tasarım seçenek ve etkileriyle birleşince karar verme alt modülünün girdisini oluşturmakta, tasarımcının karar verme aşamasında uygulanabilmektedir.

Karar Verme Alt Modülü; Tüketicinin sonsuz seçenekler arasından bir konut tercihi yapmasıdır. Bunun gerçekleşmesi, entegre bir dizi metodolojiden oluşur.

Öncelikle karar, analitik bir süreç içerir. Bu süreç tıpkı kentlerin büyüme kararlarında kullanılan gelişme aksiyonlarını, bölgesel alternatifleri arasında karar vermeye benzeyen sürece benzer (21).

2. MODÜL: TRADEOFF METODOLOJİSİ (Pazarlık Yöntemi)

Bu modül tercihleri belirlemede ve farklı tasarım özelliklerinden olan bu tercihlerin şiddetini belirlemede kullanılmaktadır. Farklı mutfak prototipi düzenlemeleri, farklı kat planı alternatifleri gibi...

Diğer ilgili metodolojik perspektifler bir alt modülü yaşama geçirmek için entegre edilebilmekte ve tercih farklılıklarını belirlemeye yaramaktadır. Bu da katılım, konuşma ve tartışma yoluyla olmakta, sırası ve yoğunluğu değişebilmektedir (21).

Bu metodoloji daha üstteki metodolojilerle elde edilen konut alternatiflerine farklı bir yaşama karakteristiği katan psiko-sosyal bir yaklaşımdır. Çok çeşitli yaklaşımları harekete geçiren bu alt modül tutum, değer ve gereksinimlerdir ve farklı kullanıcıların konutta tercih edecekleri özellikleri açıkça ortaya koymaktadır (21).

3. MODÜL: CHOISE (SEÇİM) MODÜLÜ

Tercih seçim modülünün en son alt modülüdür.

Bu modül açık tercihleri ifade eder. Farklı tip ve karakteristikleri kullanıcı grupları ile simülasyon çalışmaları sürdükçe bu tercihler, konut bölgesi çözümlerinin girdileri olurlar ve uzun zamana yaydırıldıkları zaman bu tip çalışmalar, kullanıcının tercihlerindeki zaman içinde oluşan değişimleri ve kullanıcının değişen ve olasılı gelecek beklentilerini ortaya koymaya ve konut pazarını bu konuda uyarmaya yaramaktadır.

Böyle bir çalışma, tek bir ünitenin mekansal düzeyini değil, topyekün konut politikaları planlama ve yönetimini ilgilendiren yorumlara ve kent, mahalle metropol bölge düzeyinde değişimlere götürürler.

Bütün modülleriyle ele alınan bu yöntem, konut tasarımına metodolojik bir yaklaşım oluşturur. Konut tercihleri konusunda şu anda var olan bilgi boşluğunu doldurarak bir takım sorulara açık ve net olarak bir cevap getirir (21).

1- Aynı sosyo-ekonomik gruptan olan hane halklarının farklı tercihlerine bir açıklama getirir.

2- Konut biriminin çeşitli tasarım özelliklerindeki tercihin yoğunluğunu ve bu yoğunlukların eklenebilirliğindeki bilgi boşluklarını kapatır.

3- Konut prototiplerinde belli tasarım özelliklerinin tercih edilmesinin arkasında yatan nedenleri ortaya koymayı sağlar.

4- Konut tercihlerine doğrudan etki eden tasarım özelliklerinin saptanmasına neden olur.

Bu yöntem, topyekün bir tasarıma değil de tasarım öğelerinin tercihinde de kullanılabilir. Ya da kullanıcı grupları arasındaki farkların ortaya konmasında uygulanabilir.

Bu tip çalışmalar, tasarımcıyı denekle karşı karşıya getirip konuşmada, deneği ise görsel malzemeyi anlamasında ustalaştırır. Böylece tasarımcı, görsel mesajları nasıl geliştireceğini anlamış olur.

ARIAS'ın yapmış olduğu çalışma ve öne sürdüğü bu yöntem, konutun tasarımında, kavram ve anlamının anlaşılmasında, uygulamaya da yararlar getirmektedir. Ayrıca konut üretiminde kullanılacak bir görsel kullanıcı tercih modelinin kullanılmasına da örnek teşkil etmektedir.

Benzer olarak, Türk insanının değer sistemlerine bağlı olarak ortaya çıkacak sonuçları görmek, bu modeli geliştirerek kullanmak ve kültürümüzün diğerlerinden olan farkını anlamak için, böyle bir çalışma yapmaya karar verildi. Bunu da daha çok üst veya orta gelir grubuna yani toplu yaşamak zorunda kalmış Türk halkı kesimlerine uygulamakta en akılcı yol gibi görünmektedir.

Master tezi kapsamında yapılan yol ve yöntemler izleyen bölümde açıklanmaktadır.

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

2.1. Problemin Belirlenmesi ve Çalışmanın Amacı

Konut ve içindeki nesnelere insanın yaşam şeklinin bir bakıma sembolik dünyasının uzantısıdır. Bu nesnelere bütünleşmiş olarak konut insana fiziksel konfor olduğu kadar sosyal ve psikolojik bir ortamı da sağlar (9).

Toplumun sürekli değişim içinde olması ve bu değişimlerin en çok konut tasarım programlarına girmesi, zamanın çoğunu geçirdiğimiz konut nesnesinin son derece önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu değişim süreci kullanıcı gereksinimi, beğeni ve isteklerine de yansımış, konut mekanı tercihleri de değişmiştir.

Ülkemizde de, konut tercihlerinde meydana gelen farklılıkları görmek mümkündür. İnsanları bu farklı seçime iten faktörleri belirlemek, konut seçiminde en çok aradıkları noktaları tespit etmek, konutu bir bütün olarak mı ya da elemanlarından başlayarak mı seçtiklerini saptamak oldukça önemli olmuştur.

Yaşadığımız toplum ve çevrede var olan kısıtlamalara – yaş, cinsiyet, ekonomik durum, meslek, hane halkı sayısı, fiziksel çevre, yerel yönetim konut politikaları, kullanıcı-tasarımcı ilişkileri, vb. - karşın optimum tercihler belirlenebilir; konut üretimlerinde, ülke ekonomisini sarsmayan, yeni, ihtiyaçlara cevap verebilen yöntemler uygulanabilir.

Bütün bu faktörlerle, kullanıcıların konut tercihlerindeki farklılıkları ve benzerlikleri bir bütün olarak ortaya koymak ve neticede genel olarak tercih edilen mekan ve konut tiplerini belirlemek çalışmamızın amacını oluşturmaktadır.

ARIAS'inkine benzer bir yöntem ile yürütülen bu çalışmada; birey, çevre koşullarına, konutun çevreye uygunluğuna, konut mekanlarının temel gereksinimleri (yatma, oturma, okuma, TV seyretme vb.) karşılama başarısına, mekan sayısına, metrekarelerine ya da biçimlerine bakarak kendisi ve hane halkı için optimal tercihi ortaya koyacaktır.

Bu çalışmada sorulmak ve anlaşılacak istenen sorular şunlardır.

- . Değişen teknolojik gelişmelerin, konut programlarında ne derece etkili olduğu,
- . Kullanıcı ihtiyaçlarının konut tasarım süreci içinde ele alınıp alınmadığı,
- . Kullanıcı konut tercihleri ve bunları etkileyen faktörlerin neler olduğu,
- . Bir tercih karar modelinin, konut üretim programlarında ne derece uygulanabilir olacağı,
- . Kullanıcının konut bütünü için yaptığı tercihinin, belli öğeleri tercih etmesiyle açıklanıp açıklanamayacağı, yani parçadan bütüne gidilip gidilemeyeceği,
- . Öğelerin tek tek tasarımının, topyekün mekan örgütlenmesi tasarımından daha önemli olup olmayacağı,
- . Daha güzel mekansal düzenlemelerin, tercihlerin değişmesinde etkili olup olmadığı,

Yukarıda yer alan sorular ve cevaplarından edinilecek bilgiler ışığı altında özellikle günümüz kent konutlarında (Trabzon kent ölçeğinde) kullanıcılarının istek ve beğenilerine göre konut tercihlerini saptamak, konut üretim programlarında uygulanabilecek genel geçer bir kullanıcı tercih modeli sunumu amaçlanmıştır.

2.2. Denek Seçimi ve Çalışma Alanı

Toplu konut üretimlerinde çok sayıda kullanıcı için tasarımlar yapıldığından, tasarımcının bu kullanıcıları tek tek tanıması, onlarla birlikte yaşaması, onları gözlemleyip, tercihlerini belirleyebilmesi mümkün değildir.

Gereksinimlerin türü, şekli, boyutları, sayısı yaşama biçimine ve toplum ilişkilerine bağlı olarak ortaya çıkar. Bir oduncunun eviyle bir balıkçının evi aynı olmayacağı gibi, beş kişinin yaşadığı evle onbeş kişinin yaşadığı evin boyutları da farklı olacaktır (22).

Kullanıcı konut tercihleri, bütün gelir grubundaki (üst, üst-orta, alt-orta, alt) insanlar içinde en çok, toplumun büyük kesimini oluşturan üst-orta ve orta gelir düzeyindeki kullanıcı kesimi için önem arz etmektedir. Üst gelir grubundaki kullanıcı gereksinmelerini karşılayacak konutu, yer ve zamana bağlı olarak daima sağlayabilmekte, gelişmelere göre değiştirebilmekte, bir zorluk çekmemektedir.

Yaşam standartlarının sürekli değişimi içinde üst-orta ve orta gelir düzeyindeki kullanıcıların gereksinme, istek ve tercihlerine bu gelişmeler içinde cevap verebilecek konut üretim yöntemleri toplu konutlarda uygulanmamaktadır.

Bu yöntemlere ışık tutacak bir kullanıcı tercih modelinin, üst-orta ve orta gelir grubundaki kullanıcıların gereksinme ve isteklerine göre uygulanabilirliğini de ortaya koymak, bu kullanıcı kesimine yönelmemizi gerekli kılmıştır.

Üst-orta ve orta gelir düzeyindeki kullanıcılarla yapılan çalışmada, araştırılan nüfusun çok kalabalık olması, bir örneklem grubu tespit etmemize neden olmuştur. Böylece bir grup insandan, genel gruba (üst-orta, orta gelir nüfusu) yadınırlabilecek gereksinmeler, istekler ve bunlara bağlı olarak yapılacak konut tercihleri belirlenecektir.

Türkiye'de bürokratlar, üst-orta ve orta sınıfı içinde düşünüldüğü için, Trabzon PTT Başmüdürlüğünde görev yapan personelden 30 tanesiyle pilot örneklem grubu belirlenip çalışma yapılmıştır. Tespit edilen örneklem grup üst ve alt-orta gelir grubundaki kullanıcıların tümünü genellemektedir.

2.3. Araştırmada İzlenen Yol ve Yöntem

30 kişilik örneklem grubuyla yapılan çalışmada, bir takım yeğlemeler yaptırarak deneklerin görüşlerini aktardıkları, beğeni, gereksinme ve tercihlerini belirttikleri bütçe oyun tekniği yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemi birçok araştırmacı mimar uygulamıştır. Oyun yöntemlerinden, Robinson ve Ark'a göre en eskilerinden bir tanesi Wilson'un mahalle birimi oyun tekniğidir. Burada, komşuluk biriminin çeşitli fiziksel nitelikleri ve sağlık hizmetleri fiyatlandırılarak deneye sunulur. Denek belli bir miktar harcama durumunda bırakılınca, bunlar arasında bazı

yeğlemeler yapmak zorunda kalır, çünkü tümüne gücü yetmez. Böylece araştırmacı deneğin neyi neye yeğlediğine ilişkin bilgiye sahip olur (6, 23).

GÜR'de Wilson'un tekniğini Katımlı Tasarım dersinde, Türk kültürel bağlamı içinde, iki kez konut projelerinde yorumlayarak ele almıştır (24, 25).

Ernesto. G. ARIAS'da benzer çalışmasında aynı yöntemi kullanmıştır (21).

Ayrıcı W. MICHELSON çeşitli araştırmalarda kullanılacak, çeşitli oyun yöntemlerine kapsamlı olarak değinmiştir (26).

Oyun yöntemleri, kullanıcının aktif katılımını sağlar, geleceği araştırmada ve optimumu ortaya koymada etkilidirler. Ayrıca kullanıcı tercih şiddetini ölçmede de sağlıklı veriler verdikleri için, çalışmamızda tespit edilen örneklem grubuna bu yöntemi uygulamak amacımıza ulaşmamıza aracı olacaktır.

Bu yöntemle gerçekleştirilen çalışmada, metrekareleri birbirinden farklı konut mekanları için 6'şar görsel alternatif oluşturulmuştur (Salon, Mutfak, E.Y.O., Ç.Y.O. (1), Ç.Y.O. (2), Banyo, WC) Her konutu kira bedellerine orantılayarak her mekanın farklı büyüklüğü için bir fiyat saptanmıştır. Aynı büyüklükteki mekanlarda da biçim değişikliği yapılmış, fiyatlarda benzer olarak belirlenmiştir. Farklı ve aynı büyüklükteki mekanların her biri için oluşturulan alternatifler ve fiyatları tablolarında sunulmuştur (Tablo 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7).

Deneklere ortalama 8.500.000 TL verilmiş olup, konut mekanları için oluşturulan görsel alternatiflerden, her biri için bir seçim yapması istenmiştir. Belli miktarda olan bu parayı hesaplı harcama durumunda olan denek, ilk etapta en çok beğendiği mekan alternatiflerini seçmiş ama verilen para miktarı tüm beğendiklerini almaya yetmeyince, diğer alternatifler arasından yeğlemeler yapmak zorunda kalmıştır. Denekler, bazı mekanlarda da ilk tercih ettikleri alternatiflerden vazgeçmemişlerdir.

Böylece her bir denek için, hangi mekanın daha önemli olduğu, neyi neye karşı yeğlediği, bu tercihleri yapmada etkili olan faktörler, metrekareleri aynı olan mekanlarda biçimin etkin olup olmadığı, birinci ve ikinci planda ihtiyaç duyulan mekanları ya da hiç seçilmeyen mekan alternatifleri ortaya çıkarılmıştır.

Bütçe oyunları kullanılarak yapılan ve kullanıcılara görsel alternatifler sunulan bu çalışmada, derneklerle görüşmeye de gidilmiş, neyi, niye seçtiği, hangi nedenlerle tercihini yaptığı, değiştirdiği ya da seçmediği sorularına sözel cevaplar alınarak genel bilgiler de elde edilmiştir.

İkinci aşamada, deneğe yine görsel anlatımla gerçekleştirilen dört konut alternatifi daha sunulmuştur. Sirkülasyon seçimini amaçlayan bu konut alternatiflerinin, ikisi farklı metrekarede açık sistemli, diğer ikisi yine metrekareleri farklı kapalı sistemlidir. Bu yeni kompozisyonlardan, farklı metrekarede olan iki tip konutla beraber sirkülasyon seçimi denekten istenmiştir (Tablo 8).

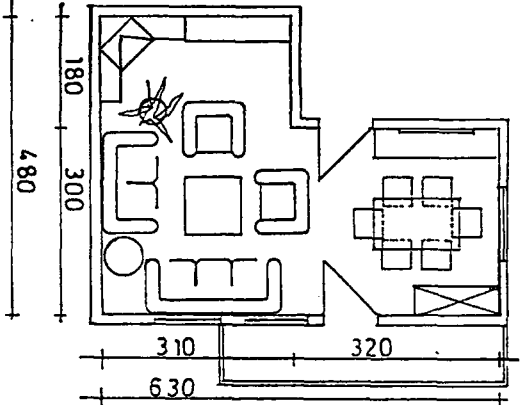
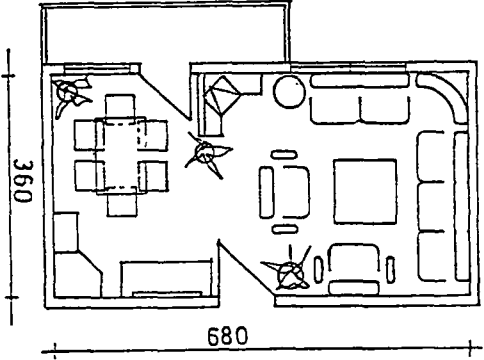
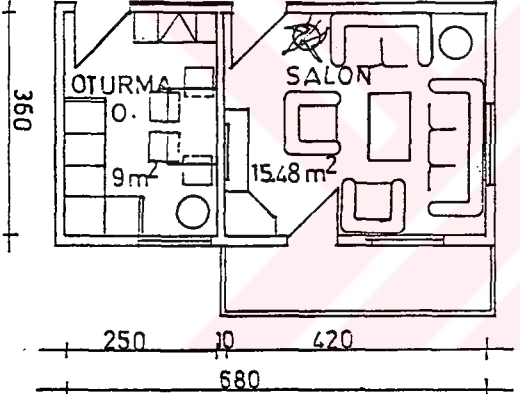
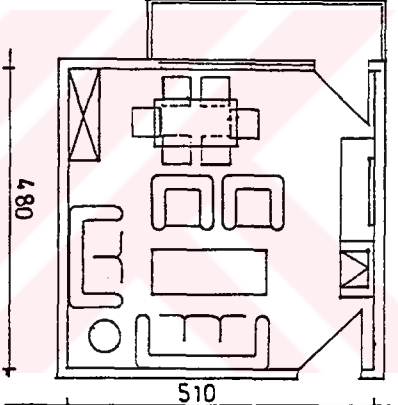
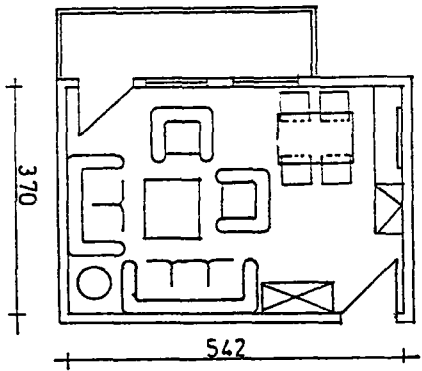
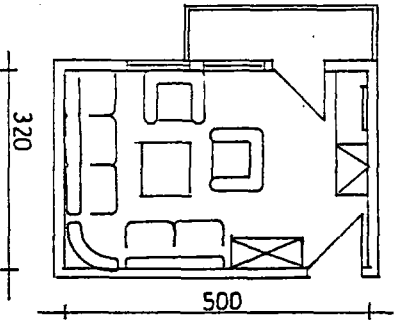
Kısaca bu çalışmada, kira bedelleri orantılanarak fiyatları saptanan konut mekan alternatifleri sunulmuş, deneklere kısıtlı bir ödenek verilmiş, mekan tercihleri, bunun nedenleri, etkileyen faktörler, gereksinimlere göre mekan sıralamaları, konutta sirkülasyon seçimleri bütçe oyunu yöntemiyle ortaya çıkarılmıştır.

Bireyi tasarım süreci içine doğrudan katan böyle bir yöntemin kullanılması, kullanıcı-mimar arasındaki ilişkinin gelişmesine, tasarımcının kullanıcıyı ve içinde bulunduğu çevreyi iyi analiz edebilmesine, gereksinimleri en iyi şekilde belirleyebilmesine ve konut üretimi için gerekli olan tercih yoğunluğunu optimum şartlarda ortaya çıkarmasına neden olmaktadır.

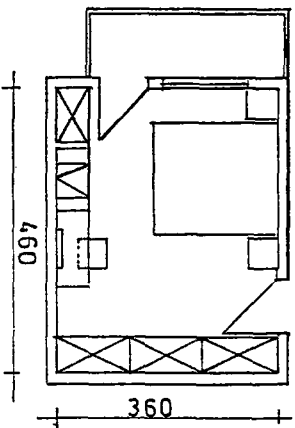
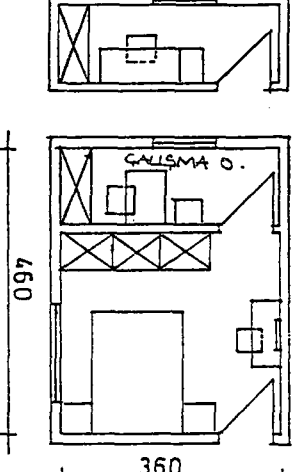
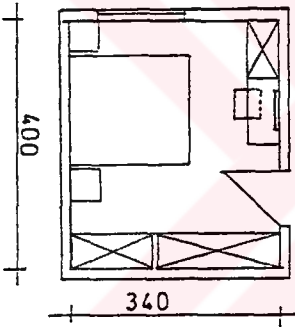
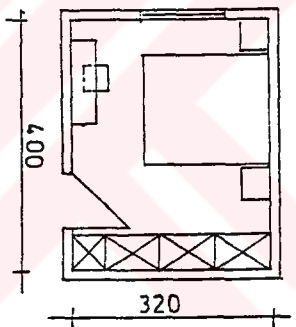
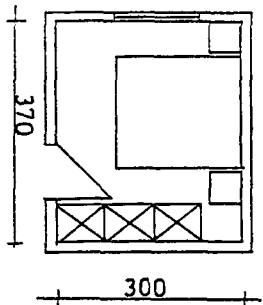
Üçüncü aşamada, deneklere ait genel bilgiler ve seçtikleri konut mekan alternatifleri tek tek belirlenmiştir. Sonuçlar, tablo halinde bulgular bölümünde yer almıştır. Tablodaki her bir değer bir yanıt karşılık gelmektedir.

Deneklere ait, yaş, cinsiyet, gelir düzeyi, medeni durum, hane halkı toplamı, çocuk sayısı faktörlerinin, konut mekanları ve sirkülasyon seçiminde fark yaratıp yaratmadığı, tercihlerde en belirleyici faktörün hangisi olduğu, tespit edilen cevaplar Tablo 9'da yer almaktadır. Bu cevaplara göre correlations ve multiple regression analizleri bulunmuş ve elde edilen veriler, bulgular ve daha ayrıntılı olarak irdeleme ve tartışma bölümlerinde sunulmuştur.

Tablo 1. Salon Tipleri

	
<p>ST₁ 24.48 m² 3200.000 TL</p>	<p>ST₂ 24.48 m² 3200.000 TL</p>
	
<p>S+OT₃ 15.48+9 = 24.48 m² 1700000+1500000 = 3200.000 TL</p>	<p>ST₄ 24.48 m² 3200.000 TL</p>
	
<p>ST₅ 20.054 m² 2700.000 TL</p>	<p>ST₆ 16 m² 2000.000 TL</p>

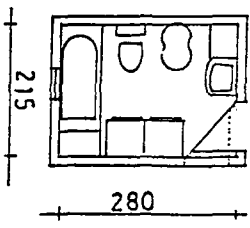
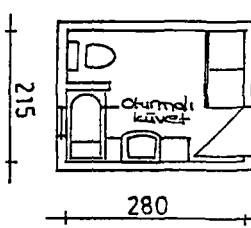
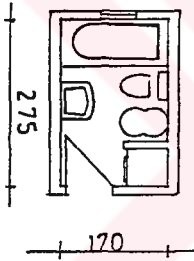
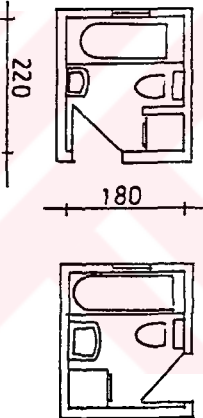
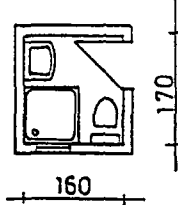
Tablo 2. Ebeveyn Yatak Odası Tipleri

	
<p>EYO T₁ 16.56 m²</p>	<p>EYO-COT₁ 16.56 m²</p>
	
<p>EYO T₂ 13.6 m²</p>	<p>EYO T₄ 12.8 m²</p>
	
<p>EYO T₅ 10.8 m²</p>	
<p>2500.000 TL</p>	<p>2500.000 TL</p>
<p>2000.000 TL</p>	<p>1800.000 TL</p>
<p>1500.000 TL</p>	

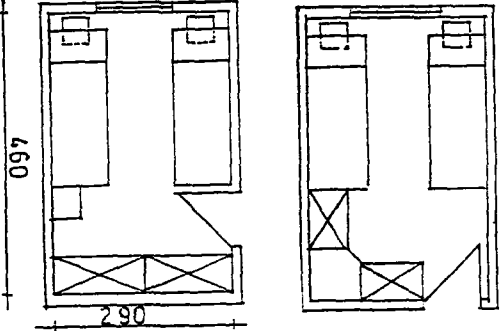
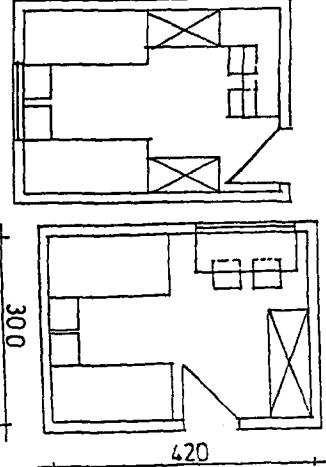
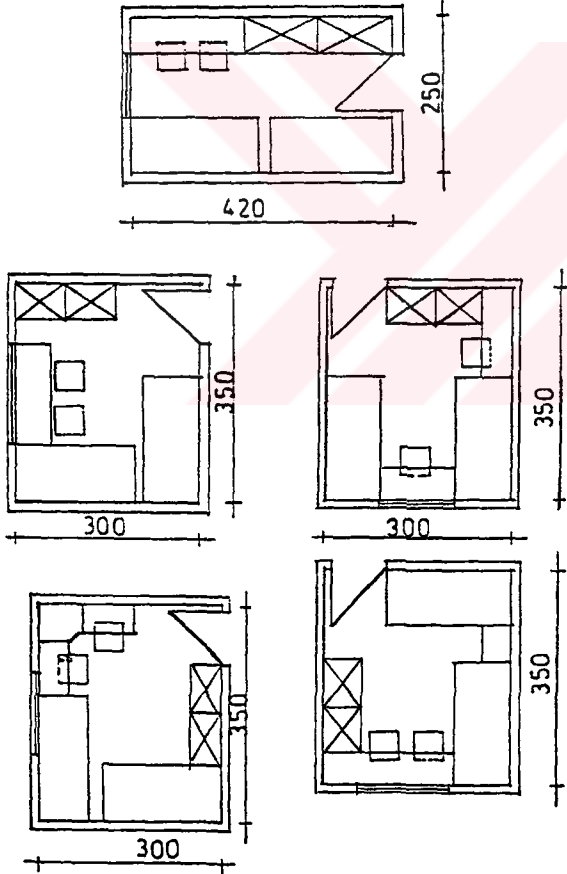
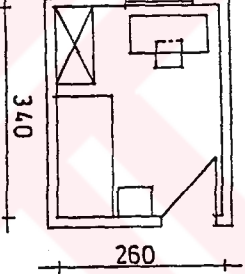
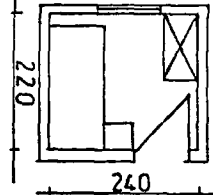
Tablo 3. Mutfak Tipleri

<p>M+0 T₁</p> <p>$8.76 + 9.125 = 17.88 \text{ m}^2$ $900000 + 1500000 = 2.200000 \text{ TL}$</p>	<p>MT₂</p> <p>12 m^2 1700000 TL</p>
<p>MT₃</p> <p>9.8 m^2, K: 135 m^2 1500000 TL</p>	<p>MT₄</p> <p>8.76 m^2, K: 2.2 m^2 1300000 TL</p>
<p>MT₅</p> <p>8.76 m^2 $1.000.000 \text{ TL}$</p>	<p>MT₆</p> <p>$5.1 - 5.4 \text{ m}^2$ 800.000 TL</p>

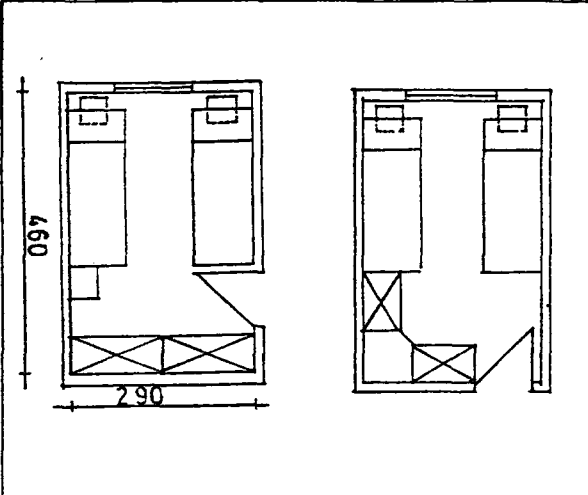
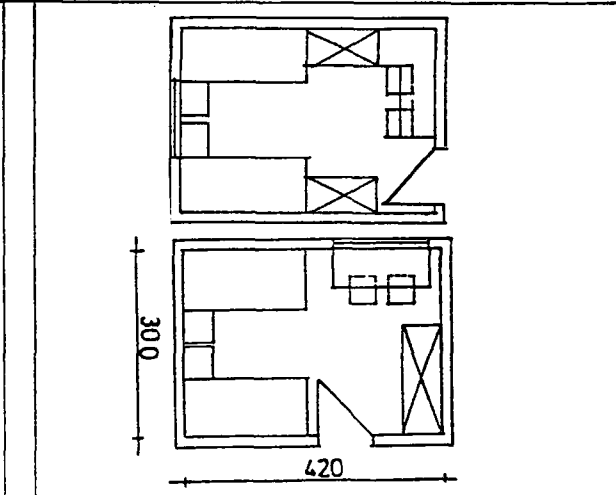
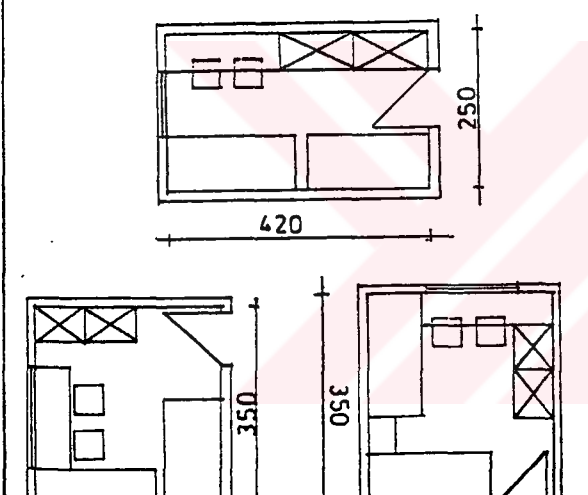
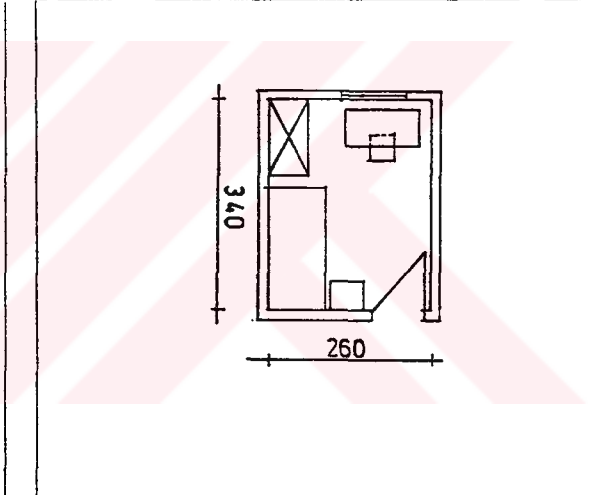
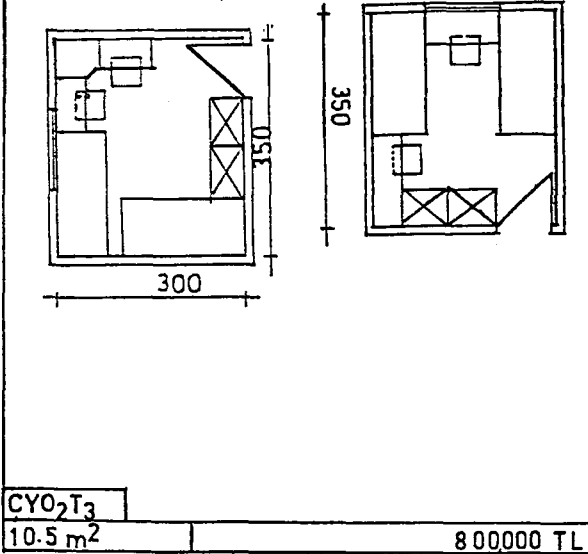
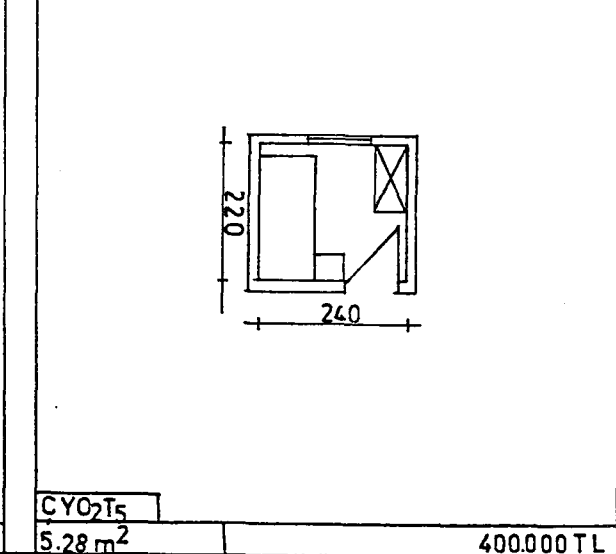
Tablo 4. Banyo Tipleri

	
BT₁ 6.02 m ²	BT₂ 6.02 m ²
	
BT₃ 4.675 m ²	BT₄ 3.96 m ²
	
BT₅ 2.72 m ²	700.000 TL

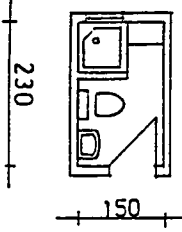
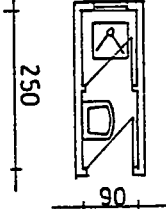
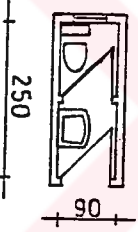
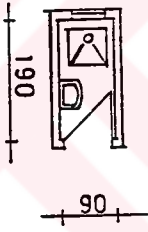
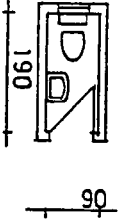
Tablo 5. Çocuk Yatak Odası (1) Tipleri

	
<p>C.Y.O.1T1 1334 m² 1400000 TL</p>	<p>C.Y.O.1T2 12.5 m² 1.000.000 TL</p>
	
<p>C.Y.O.1T3 10.5 m² 800.000 TL</p>	<p>C.Y.O.1T4 8.84 m² 500.000 TL</p> <p>C.Y.O.1T5 5.28 m² 400.000 TL</p>

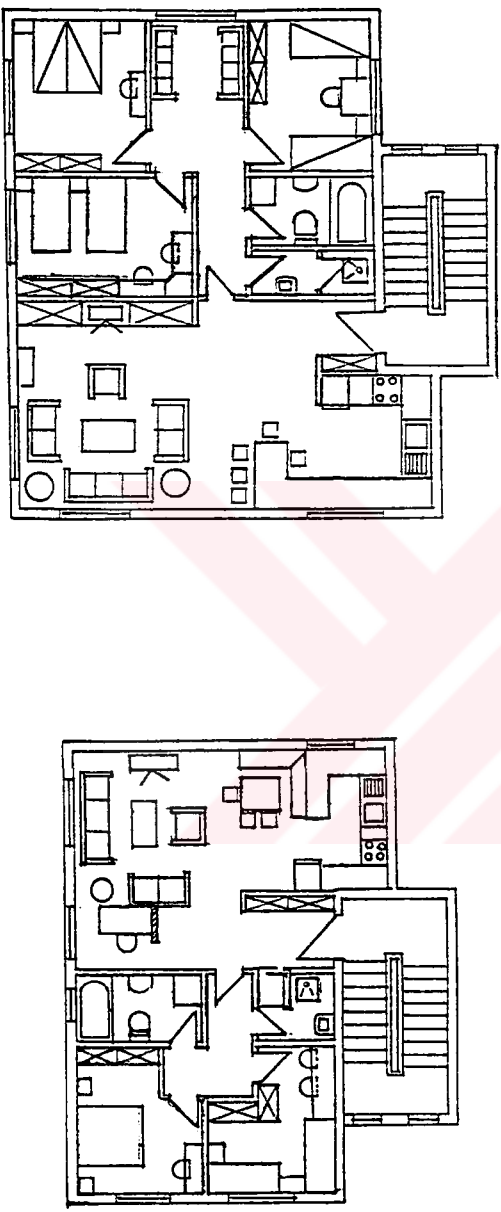
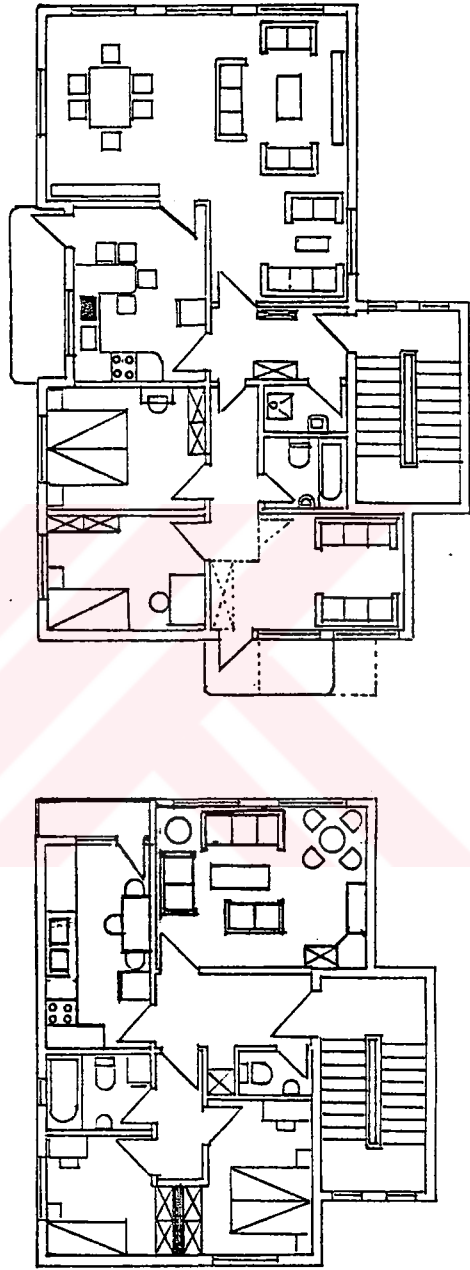
Tablo 6. Çocuk Yatak Odası (2) Tipleri

	
<p>CYO₂T₁ 13.34 m²</p>	<p>CYO₂T₂ 12.5 m²</p>
<p>1400.000 TL</p>	<p>1000.000 TL</p>
	
<p>CYO₂T₃ 10.5 m²</p>	<p>CYO₂T₄ 8.84 m²</p>
<p>800.000 TL</p>	<p>500.000 TL</p>
	
<p>CYO₂T₅ 5.28 m²</p>	<p>CYO₂T₅ 5.28 m²</p>
<p>400.000 TL</p>	<p>400.000 TL</p>

Tablo 7. WC Tipleri

	
WC T₁ 345 m ²	WC T₂ 225 m ²
	
WC T₃ 225 m ²	WC T₄ 1.71 m ²
	
WC T₅ 1.71 m ²	300.000 TL

Tablo 8. Açık ve Kapalı Sirkülasyon Konut Sistemleri

 <p>Two floor plans illustrating open circulation systems. The top plan shows a living area with a large open-plan layout, including a kitchen, dining area, and living room, with a staircase and bathroom. The bottom plan shows a similar layout but with a more defined living area and a separate dining area, also featuring a staircase and bathroom.</p>	 <p>Two floor plans illustrating closed circulation systems. The top plan shows a living area with a large open-plan layout, including a kitchen, dining area, and living room, with a staircase and bathroom. The bottom plan shows a similar layout but with a more defined living area and a separate dining area, also featuring a staircase and bathroom.</p>
AÇIK SİRKÜLASYONLU KONUT SİSTEMLERİ	KAPALI SİRKÜLASYONLU KONUT SİSTEMLERİ

3. BULGULAR

Bir istatistik analizde bir etmen üzerinde birden çok etmenin rol oynayıp oynamadığını sorgulayan ve sonucu etkileyen etmenleri önem sırasına koyan Multiple Regression testleri, ikili karşılaştırmaların eksikliğini ve zayıflığını gideren bir yöntemdir. Örneğin correlations testleri, iki değişken arasındaki artıp eksilme durumlarına bakmakta, Multiple Regression testleri ise bir değişken ile kaç tane değişkenin, ne derece birlikte değiştiğini göstermektedir.

Her iki istatistik testin kullanıldığı bu tez kapsamında özellikle Multiple Regression analizleriyle konut iç mekanları arasındaki tercihler birbirlerine son derece bağımlı tercihler olarak kapsamlı bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

3.1. Bilgisayar ve Anket Çalışmalarından Elde Edilen Bulgular

3.1.1. Salon

* Salon seçimlerini etkileyen en önemli faktör mutfak tercihleri olmaktadır. Salon ve mutfak arasındaki correlations negatiftir (F:9.19), (MR: 49723), (Beta: -736177), (Cor: -4972), (Tablo 10, 14).

. Tercihlerde salonun metrekaresi büyüdükçe mutfak boyutlarında küçülme görülmektedir.

. Çocuk yatak odası (2) (Ç.Y.O. (2)) tercihleri de, salon seçiminde etkili olan başka bir faktördür. Bu mekan, salonla olumlu bir correlations içerisindedir (F: 10.34), (MR: 65875), (Beta: 613469), (Cor: 2546), (Tablo 10, 14).

. Salonu büyük tercih edenler, çocuk yatak odası (2) (Ç.Y.O. (2))'de büyük istemektedirler.

. Salon seçimini etkileyen üçüncü faktör, ebeveyn yatak odası tercihleridir. Bu mekan ile salon arasında negatif bir correlations vardır ama çok önemli bir etkisi de bulunmamaktadır (F: 10.25), (MR: 73623), (Beta: -402933), (Cor: -1898), (Tablo 10, 14).

. Dördüncü aşamada çocuk yatak odası (1), (Ç.Y.O. (1)), (F: 11.56), (MR: 80571), (Beta: -337399), (Cor: -1495) ile beşinci aşamada yer alan gelir (F: 12.31), (MR: 84824), (Cor: -2623) faktörleri ile salon arasında olumsuz bir correlations vardır, (Tablo 10, 14).

. Üst-orta gelir grubu kullanıcıları, en büyük salon tiplerine eğilim göstermektedir.

. Orta gelir grubu ise küçük salonlara ve oturma odası olarak kullanabilecekleri ikinci bir odaya eğilim göstermektedir.

. Buna karşın alt gelir düzeyindeki deneklerde, büyük salonlar tercih etmekte, L ve dikdörtgen tip salonlara talep çoğalmaktadır.

Tablo 10. Regression Analizinde Salon Tercihlerini Etkileyen Mekan ve Faktörler

----- Variables in the Equation -----					
Variable	B	SE B	Beta	T	Sig T
MUT	-.905987	.156646	-.736177	-5.784	.0000
CY02	.471696	.101089	.613469	4.666	.0001
EBEV	-1.021901	.317282	-.402933	-3.221	.0035
CY01	-.682706	.247088	-.337399	-2.763	.0106
(Constant)	10.598353	1.687081		6.282	.0000

3.1.2. Ebeveyn Yatak Odası

. Ebeveyn yatak odası ebatlarının büyümesi, sirkülasyon seçimlerinde kapalı sistemlerle ilişkili gibi görünmektedir.

. Mahremiyete önem veren denekler hem ebeveyn yatak odasını büyük seçmekte hem de kapalı sistemleri tercih etmektedirler.

. Ebeveyn yatak odası (E.Y.O.) ile çocuk yatak odası (2) (Ç.Y.O. (2)), arasındaki ilişki pozitif (+) olup, birinin tercih edilmesi diğerinin de seçimini gerekli kılmaktadır (Cor: 2526), (Tablo 14).

3.1.3. Mutfak

* Mutfak seçiminde en önemli etken salon mekanıdır (F: 9.19).

. Mutfak ile salon mekanları arasındaki ilişki büyük olup correlationsu negatiftir (Beta: -646539), (Cor: -4972), (Tablo 11, 14).

. Daha açık bir deyişle, mutfak mekanı küçük tercih edilirken salon boyutlarında bir büyüme görülmektedir.

. Mutfak seçiminde ikinci etken çocuk yatak odası (2) dir (F:11.23).

. Mutfak ile çocuk yatak odası (2), (Ç.Y.O (2)) arasında çok büyük olmamakla birlikte olumlu (+) bir correlations vardır (Beta: 490684), (Cor: 3133), (Tablo 11, 14).

. Büyük olasılıkla çocuk odasına birden fazla çocuk için kullanılan aileler mutfağı da büyük ve çok amaçlı tercih etmektedirler.

. Üçüncü etken mutfak seçiminde cinsiyet faktörüdür (F: 12.82)

. Mutfakların büyümesi ile kadın tercihleri arasındaki correlations pozitifdir (Beta: 378820) (Cor: 3206), (Tablo 11, 14).

. Kadınların ve erkeklerin mutfak tercihleri değişmektedir. Erkeklerin, mutfak boyutlarında küçüğe yönelmeleri diğer mekanlarda özellikle salon boyutlarında büyümeye gitme şeklinde ortaya çıkmaktadır.

. Regresyon analizi, ebeveyn yatak odası (Beta: -292861), Gelir (Beta: -266264), çocuk yatak odası (1) (Beta: -255647) ve Banyo (Beta: -255078) mekanları ve faktörlerinin sırasıyla mutfak seçimini de etkilediğini göstermektedir.

Tablo 11. Regression Analizinde Mutfak Tercihlerine Etki Eden Mekan ve Faktörler

Variables in the Equation					
Variable	B	SE. B	Beta	T	Sig. T
SALON	-.525358	.104954	-.646539	-5.006	.0000
CY02	.306571	.080578	.490684	3.805	.0008
CINS	.938897	.309758	.378820	3.031	.0055
(Constant)	2.392310	.532521		4.492	.0001

3.1.4. Banyo

* Banyo tercihlerinde de bir takım mekan ve faktörler etkili olmaktadır.

. Birinci etken mutfaktır (F: 6.32).

. Banyo ile mutfak arasında olumsuz ama önemli bir correlations vardır (Beta: -386436), (Cor: -4293*), (MR: 42933), (Tablo 12, 14).

. Banyo büyüdükçe mutfak boyutlarında bir küçülme olmaktadır.

. Banyo seçiminde diğer bir etken, yine bir ıslak mekan olan ve mutfak tercihi kadar belirleyici rol oynayan WC'dir (F: 6.41).

. Banyo ve WC mekanları arasındaki correlations pozitifdir (Beta: 502780), (Cor: 3433), (MR: 56768), (Tablo 12, 14).

. Banyo metrekaresinde küçülme durumuna gidildikçe, WC mekanına da ihtiyaç duyulmakta ve tek kapılı WC tercihleri ikinci tuvalet olarak istenmektedir.

. Büyük banyo tercihlerinde bulunanlar ise ikinci tuvalet gerek duymamaktadırlar.

. Banyo tercihinde üçüncü etken çocuk yatak odası (1) (Ç.Y.O. (1)'dir. (F: 6.53).

. Yukarıda da değinildiği gibi bu iki mekan arasındaki bağıllaşım negatif olup, çok etkileyici bir rol oynamamaktadır (Beta: -433632), (Cor: -1752), (MR: 65569), (Tablo 12, 14).

. Banyo mekanı tercihlerine etki eden yukarıda bahsedilen etkenler dışında, ebeveyn yatak odası (F: 6.60), (Beta: -398624), (MR: 71683) ve cinsiyet (F: 9.12), (Beta: -414394), (MR: 80945) faktörleri de belirleyici rol oynamakta; banyo mekanı ile negatif bir correlations içerisinde bulunmaktadırlar, (Tablo 12, 14).

. Cinsiyet faktörü açısından banyo tercihleri farklılık göstermektedir. Kadınlarda, banyo metrekareleri küçülmekte, erkeklerde ise metrekare artmaktadır.

. Toplam denek nüfusu bulguları banyo ile salon arasında pozitif bir ilişkiye işaret etmektedir. Birinin büyük olması diğerinin de büyük olmasını gerektirdiği ortaya çıkmaktadır (Cor: 3030), (Tablo 14).

Tablo 12. Regression Analizinde Banyo Tercihlerini Etkileyen Mekan ve Faktörler

----- Variables in the Equation -----					
Variable	B	SE B	Beta	T	Sig T
MUT	-.179232	.059122	-.386436	-3.032	.0058
WC	.170300	.042176	.502780	4.038	.0005
CY01	-.330681	.096657	-.433632	-3.421	.0022
EBEV	-.381010	.120151	-.398624	-3.171	.0041
CINS	-.476360	.151857	-.414394	-3.137	.0045
(Constant)	7.207971	.693426		10.395	.0000

3.1.5. Çocuk Yatak Odası (1)

. Çocuk yatak odası (1) (Ç.Y.O. (1)) seçimlerinde ise en etkili faktör hane halkı toplamı (HHT) olmaktadır. Bu iki etmen arasında negatif bir correlations vardır (F: 5.46), (MR: 40405), (Cor: -4041), (Tablo 14).

. Hane halkı toplamı (HHT) arttıkça, çocuk yatak odası (1) (Ç.Y.O. (1)) büyüklüğü de azalmaktadır.

. Çünkü kalabalık aile büyük bir çocuk yatak odası yerine iki orta büyüklükte oda tercih etmektedir.

3.1.6. Çocuk Yatak Odası (2)

* Çocuk yatak odası (2) (Ç.Y.O. (2)), seçimini etkileyen faktörler yoktur. Tıpkı WC gibi bağımsız bir tercih gibi görünmektedir.

3.1.7. WC

* WC'yi belirleyici hiçbir faktör yoktur. Diğer mekanlardan bağımsız olarak ortaya çıkmaktadır.

. WC'de banyo ile olumlu bir etkileşim içindedir (Cor: 3433). Bu iki mekandan birinin tercih edilmesi diğer mekanında tercihini gerekli kılmakta, dolayısıyla kullanıcı kesimi banyo harici ikinci bir tuvalete ihtiyaç duymaktadır.

3.1.8. Sirkülasyon Sistemi

* Sirkülasyon seçiminde, ebeveyn yatak odası en etkili faktör olmaktadır. Bu faktör ile ebeveyn yatak odası arasında yüksek derecede olumlu bir correlations bulunmaktadır (F: 7.00), (MR: 44721) (Cor: 4472*), (Beta: 677669), (Tablo 13, 14).

. Banyo ile sirkülasyon seçimi arasındaki ilişki negatif (-) olup, açık sirkülasyonlu alanları tercih edenler, banyoyu daha küçük seçmektedirler (Cor: -3639), (Tablo 13, 14).

. Kapalı sirkülasyon sistemleri tercihleri büyük salon tipleri seçimini gündeme getirmektedir. Çünkü açık sirkülasyon sistemi ile büyük salon tipleri arasında negatif correlations saptanmıştır (Cor: -3331), (Tablo 14).

Tablo 13. Regression Analizinde Sirkülasyon Tercihlerini Etkileyen Mekanlar

----- Variables in the Equation -----					
Variable	B	SE B	Beta	T	Sig T
WC	-.041243	.058678	-.187373	-.703	.4895
EBEV	.420920	.188306	.677669	2.235	.0359
MUT	.163717	.140807	.543185	1.163	.2574
CY01	.187500	.153907	.378360	1.218	.2360
CY02	-.031531	.064310	-.432961	-1.268	.2181
BAN	.048961	.210340	.075342	.233	.8181
SALON	.056090	.093290	.229021	.601	.5538
(Constant)	-1.962558	2.202829		-.891	.3826

3.1.9. Cinsiyet

. Banyo seçimi ile sirkülasyon seçimi cinsiyet faktöründen etkilenmektedir.

. Cinsiyet faktörü ile banyo seçimi arasındaki ilişki etkileyici olup, correlationsları negatiftir (F: 6.23), (MR: 56223), (Cor: -3573), (Tablo 14).

. Kadınlar erkeklere göre daha küçük banyoları tercih etmektedirler. Çünkü onlar, yukarıda belirtildiği gibi banyoyu küçük tutup salonu büyük tutmayı tercih etmektedirler.

. Sirkülasyon seçimi ile cinsiyet faktörü arasındaki correlations da negatif olup, etkileşim fazla değildir (F: 8.24), (MR: 69829), (Cor: -2988), (Tablo 14).

. Kadınlar genelde kapalı, erkekler ise açık sistemli sirkülasyon alanlarını daha çok tercih etmektedirler.

3.1.10. Hane Halkı Toplamı

. Yaş faktörü ile hane halkı toplamı (HHT), arasındaki correlations da olumludur (Cor: 2860), (Tablo 14).

. Hane halkı toplamı (HHT), 30 yaşın üzerine çıktıkça artmaktadır.

. Hane halkı toplamı (HHT), arttıkça düşük metrekaresi ve çok odalı konutlara eğilim artmaktadır. Çocuk sayısı (COC) arttıkça, çocuk yatak odası (1) da (Ç.Y.O. (1)) küçülmekte, sayıca birden fazla oda ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

. Hane halkı toplamı (HHT), çocuk yatak odası (1) (Ç.Y.O. (1))'yla olumsuz (-) bir ilişki içindedirler (Cor: -4041), (Tablo 14).

3.1.11. Çocuk Sayısı Faktörü

. Çocuk sayısı (COC) ile yaş faktörü arasında oldukça yüksek seviyede olumlu bir correlations mevcuttur (Cor: 5026*), (Tablo 14).

. 30 yaşın üzerine çıkıldıkça doğal olarak çocuk sayısında da bir artış görülmektedir.

. Çocuk sayısı faktörü ile banyo arasında çok büyük olamamakla birlikte pozitif bir correlations vardır (Cor: 2815), (Tablo 14).

. Çocuk sayısı arttıkça daha büyük banyolara ihtiyaç duyulmaktadır (Cor: 2815), (Tablo 14).

. Çocuk sayısı faktörü (COC) ile çocuk yatak odası (1) (Ç.Y.O. (1)) arasındaki correlations (-) olumsuzdur.

. Çocuk sayısı (COC) arttıkça, çocuk yatak odası (1) (Ç.Y.O. (1)) nda bir küçülme görülmekte ve ikinci çocuk yatak odası mekanı ihtiyacı ortaya çıkmaktadır (Cor: -3451), (Tablo 14).

Tablo 14. Deneklerin Yaş, Cinsiyet, Gelir, Medeni Durum, Hane Halkı Toplamı, Çocuk Sayısı Faktörleri ile Salon, Mutfak, Ebeveyn Yatak Odası, Banyo, Çocuk Yatak Odası (1 ve 2), WC ve Sirkülasyon Mekanlarının Yine Aynı Faktör ve Mekanlarla Karşılaştırılması (Correlations Tablosu)

Correlations:	DENEK	YAS	CINS	GELIR	MED	HHT
DENEK	1.0000	-.2595	-.4091	.1593	.1473	.1040
YAS	-.2595	1.0000	.2001	-.1643	-.2473	.2860
CINS	-.4091	.2001	1.0000	-.1258	-.1703	.0473
GELIR	.1593	-.1643	-.1258	1.0000	.1451	-.0655
MED	.1473	-.2473	-.1703	.1451	1.0000	-.1041
HHT	.1040	.2860	.0473	-.0655	-.1041	1.0000
COC	.0673	.5026*	.1311	-.1402	-.4088	.8899**
SALON	-.3796	.0656	.0644	-.2623	.0086	.0737
EBEV	.1348	.0788	-.2450	-.0673	-.0327	.1377
MUT	.0623	.0977	.3206	-.1560	-.2168	-.0573
BAN	-.0672	.2107	-.3573	.0156	-.1254	.2366
CY01	.1408	-.1502	-.1007	.1580	.1999	-.4041
CY02	-.2131	.0597	-.0338	-.1530	-.0495	.0522
WC	-.1569	.2327	.0789	-.1986	-.2317	.0174
SIRK	.1292	-.2467	-.2988	-.0301	-.0877	-.1979

Tablo 14'ün Devamı

Correlations:	COC	SALON	EBEV	MUT	BAN	CY01
DENEK	.0673	-.3796	.1348	.0623	-.0672	.1408
YAS	.5026*	.0656	.0788	.0977	.2107	-.1502
CINS	.1311	.0644	-.2450	.3206	-.3573	-.1007
GELİR	-.1402	-.2523	-.0673	-.1560	.0156	.1580
MED	-.4083	.0086	-.0327	-.2163	-.1254	.1999
HHT	.8399**	.0737	.1377	-.0573	.2366	-.4041
COC	1.0000	.0833	.1942	-.0182	.2815	-.3451
SALON	.0833	1.0000	-.1898	-.4972*	.3030	-.1495
EBEV	.1942	-.1898	1.0000	-.0180	-.2325	-.1330
MUT	-.0182	-.4972*	-.0180	1.0000	-.4293*	-.1171
BAN	.2815	.3030	-.2325	-.4293*	1.0000	-.1752
CY01	-.3451	-.1495	-.1330	-.1171	-.1752	1.0000
CY02	.0155	.2546	.2526	.3133	-.0294	.0784
WC	.2173	.1035	.0000	.0637	.3433	.2356
SIRK	-.1919	-.3331	.4472*	.1929	-.3639	.0991

Correlations:	CY02	WC	SIRK
DENEK	-.2131	-.1569	.1292
YAS	.0597	.2327	-.2467
CINS	-.0338	.0739	-.2988
GELİR	-.1530	-.1986	-.0301
MED	-.0495	-.2317	-.0877
HHT	.0522	.0174	-.1979
COC	.0155	.2173	-.1919
SALON	.2546	.1035	-.3331
EBEV	.2526	.0000	.4472*
MUT	.3133	.0637	.1929
BAN	-.0294	.3433	-.3639
CY01	.0784	.2356	.0991
CY02	1.0000	.0895	-.0226
WC	.0895	1.0000	-.0523
SIRK	-.0226	-.0523	1.0000

4. İRDELEME VE TARTIŞMA

4.1. Deneklerin Gelir Düzeyine Bağlı Olarak Konut Mekanları Tercihlerinin İrdelenmesi

(ORTA)1	13 (% 43,3)
(ÜST-ORTA)2	17 (% 56,6)

Şekil 13. Gelir Grubuna Göre Deneklerin Dağılımı (30 Kişi)

. Salon seçimlerinde orta gelir grubu daha çok dikdörtgen biçimli 2. tipte yoğunlaşmaktadır (%46.1). Gelir düzeyinin azalması, bu denekleri ihtiyaçlarını giderebilecekleri büyük salon tiplerini tercih etmeye sebebiyet vermiştir. Bununla birlikte her türlü faaliyetlerini oturma odası gibi bir mekanda geçirmek isteyen ve böyle bir mekanın ihtiyacını duyan bu gelir grubundaki bazı denekler ise (%23.07), salonu küçük tutarak (Tip 5 gibi) ikinci bir oda seçimine gitmişlerdir (Tablo 15).

. Üst-orta gelir grubundan olan deneklerin salon tercihleri ise belirgin olarak büyük metrekareli salon tipleri olmuştur. Burada da ilk dört tipin büyüklükleri aynı olmasına karşın dikdörtgen tipli salon biçimlerinde bir yığılma söz konusudur (%58.8). İkinci olarak L tipi salon mekanı tercih edilmiştir (%29.4), (Tablo 16).

. Her türlü ihtiyaca cevap verebilecek olan büyük metrekareli salonların gelir düzeyi yüksek olan denekler tarafından çoğunlukla tercih edilmesi beklenen bir sonuç olarak görülmektedir.

1	7 (% 23,3)
2	16 (% 53,3)
3	1 (% 3,33)
5	4 (% 13,3)
6	2 (% 6,66)

Şekil 14. Salon Tiplerine Göre Deneklerin Dağılımı (30 Kişi)

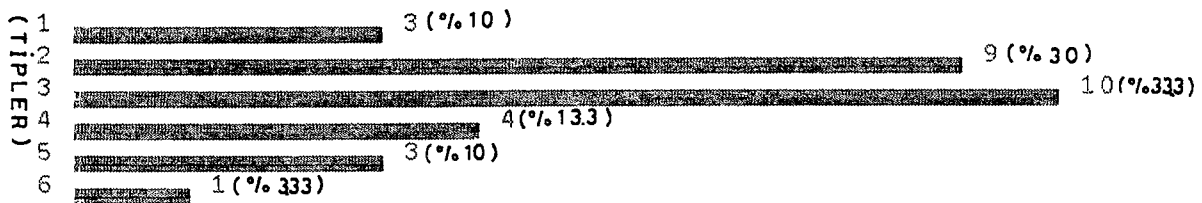
. Salon tiplerini büyük olarak seçen denekler mutfak metrekaresini biraz küçük olarak tercih etmişlerdir. Tersine de söz konusu olmuştur: Mutfağı büyük seçenlerin salonu biraz daha küçük seçtiği gözlenmiştir. Bunun nedeni şudur; yemek yeme, oturma vb. faaliyetlerini büyük salonlarda gerçekleştirecek olan denekler için mutfağın çok büyük olması gerekli olmamaktadır. Ama bu bahsedilen eylemlerin mutfakta gerçekleşmesi denekleri büyük mutfaklara itmektedir. Çünkü oturma odası gibi ayrı bir odaya da güçleri yetmemektedir.

. Orta gelir grubunun mutfak tercihleri daha çok orta büyüklükte olan 3 Tip üzerinde yoğunlaşmaktadır (%38.46).

. Buna karşılık üst-orta gelir grubundan kullanıcıların mutfak tercihleri ise daha büyük olan 2. Tip üzerinde yoğunlaşmakta (%41.18) ve ikinci sırada ise daha küçük olan 3. Tip (%29.4) yer almaktadır, (Tablo 16).

. Deneklerin çoğu, büyük mutfakları ilk tercihleri olarak belirtmişlerdir. Ama salonu büyük isteyip diğer mekanları da belirli boyutlarda tercih ettikleri için mutfağı küçük tutma eğilimine gitmişlerdir.

Üst-orta gelir grubundaki deneklerin %41.18'i yine ikinci derece büyük olan mutfağı seçerek ideal tercihlerini belirtmişlerdir, (Tablo 16).

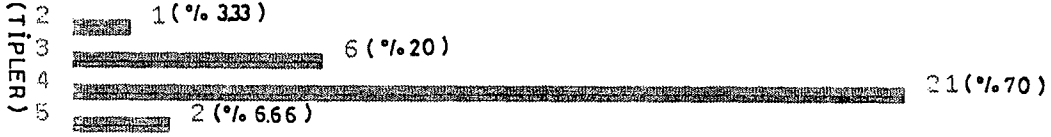

Şekil 15. Mutfak Tiplerine Göre Deneklerin Dağılımı (30 Kişi)

. Ebeveyn yatak odası tercihlerinde orta gelir grubu denekleri daha çok 4. Tip üzerinde yoğunlaşmışlardır (%76.9). Dolapları, yatağı ve tuvalet masasıyla oldukça yeterli bir büyüklüğe sahip olan 4. Tip ebeveyn yatak odası, bu denekler tarafından ihtiyaçları karşılayabilen bir mekan olarak görülmüştür, (Tablo 15).

. Üst-orta gelir grubundaki denekler de tercihlerinde yine 4. Tip üzerinde yoğunlaşmış (%64.7) ve bir grupta 3. tipi (%29.14) seçmiştir, (Tablo 16).

. Salon mekanını büyük seçen deneklerin çoğunluğu (orta ve üst-orta gelir grubundakiler) ebeveyn yatak odasının çok büyük olmasının gerekli olmadığını sadece belli faaliyetlerin ve donatıların yer aldığı daha küçük ebeveyn yatak odası tipi olan 4. tipin yeterli olduğuna kanaat getirmişlerdir.

Şekil 16. Ebeveyn Yatak Odası Tiplerine Göre Deneklerin Dağılımı (30 Kişi)

. Banyo tercihlerinde, orta gelir grubundaki deneklerin yoğunlaştığı tipler öncelikle 4 (%76.9) sonra 3 (%15.38) ve 5 (%7.69)'dır. Mutfağı biraz büyük seçen bu denekler, banyolarda, daha küçük tipleri tercih etmişlerdir. Metrekare olarak biraz küçük olan 4. Tip banyo içinde; küvet, lavabo, klozet ve çamaşır makinesi gibi gerekli donatıları bir arada barındırması açısından birçok denek tarafından yeterli görülmekte hatta bazı denekler (%15.38) 4. tipten biraz daha büyük olan 3. tipi de tercih edebilmektedirler, (Tablo 15).

. Üst orta gelir grubu deneklerinin banyo mekanı tercihleri yine 4. Tip (%58.8) üzerinde yoğunlaşmakta, bunu 3. Tip banyo (%23.5) takip etmektedir. Burada da mutfak mekanını büyük seçen deneklerin banyoda orta ve küçük tipleri tercih ettikleri görülmektedir, (Tablo 16).

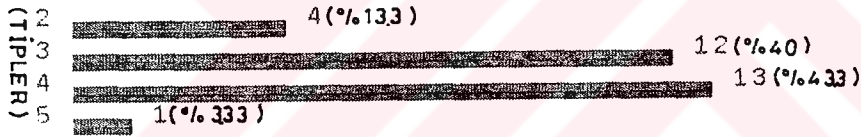
Şekil 17. Banyo Tiplerine Göre Deneklerin Dağılımı (30 Kişi)

. Metrekare yönünden banyodan fedakarlık yapılarak küçük boyutlu tiplere yönelme olayı, denekler açısından banyonun, mutfak yanında ikinci derecede önemli olduğu gerçeğini ortaya çıkarmaktadır.

. Çocuk yatak odası (1) (Ç.Y.O. (1)), mekan tiplerinin tercihinde orta gelir grubunun yoğunlaştığı tipler sırasıyla; 3 (%46.1), 4 (%38.46) ve onu takiben 2 (%15.38) olmaktadır. Daha büyük tipler seçilmek istenmesine rağmen, 3 ve 4. tipler üzerinde yoğunlaşma olması, salon ve mutfak gibi mekanların büyük istenmesinden kaynaklanmakta ve dolayısıyla çocuklu-çocuksuz aileler tarafından bu yatak odaları yeterli görülebilmektedir, (Tablo 15).

. Üst-orta gelir grubu denekleri de, çocuk yatak odası (1) (Ç.Y.O. (1)), seçimlerinde 4. tipte (%47.06) çoğunluğu sağlamaktadırlar. Bunu sırasıyla 3. Tip (%35.3) ve 2. Tip (%11.76) takip etmektedir, (Tablo 16).

. Çocuk yatak odalarını (1) (Ç.Y.O. (1)), küçük seçen denekler genelde salonu büyük olarak tercih etmektedirler. Çünkü çok kalabalık olmayan bu aileler, birçok faaliyetlerini gerçekleştirebilecekleri salonu büyük tutarak, çocuk yatak odası (1) (Ç.Y.O.(1)) nın küçük olmasını yeterli bulmaktadırlar.

Şekil 18. Çocuk Yatak Odası (1) Tiplerine Göre Deneklerin Dağılımı (30 Kişi)

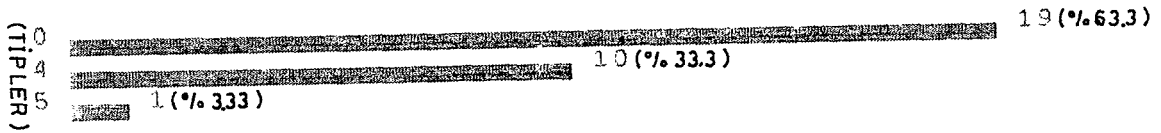
. Çocuk yatak odası (2) (Ç.Y.O. (2)), seçimlerinde de, orta gelir grubundaki deneklere bakılacak olursa, 4. Tip (%46.1) üzerinde yoğunlaştıkları görülmüştür. Diğer tipler hiç tercih edilmemiştir, (Tablo 15).

. Üst-orta gelir grubundaki çocuk yatak odası (2) (Ç.Y.O. (2)), tercihleri ise yine 4. Tip (%23.5) üzerinde yoğunlaşmakta, bunu %5.88 ile daha da küçük olan 5. Tip takip etmektedir, (Tablo 16).

. Çok kalabalık olmayan deneklerin çoğu ikinci bir çocuk yatak odası tercihinde bulunmamışlardır. Çünkü var olan tek çocuk yatak odası yeterli olmaktadır. Kalabalık olan deneklerden de ikinci çocuk yatak odası tercihinde

bulunmayanlar olmuştur. Bunun nedeni ise tek çocuk yatak odasını yeterli bulup, ikinci bir odadan fedakarlık yapabilmeleri ve diğer mekanlarını daha geniş tutabilme isteğinden kaynaklanmaktadır.

. Çocuk yatak odası (2) (Ç.Y.O. (2)) nı tercih eden ve geniş olmasına özen gösterenler, salon tercihlerinde de büyük olan tiplere yönelmektedirler. Bu tercihi yapanlar daha çok kalabalık ailelerden oluşan ve her iki mekanı rahat ve geniş isteyen kişilerdir. Bunlar mutfak-banyo ve WC mekanlarından özveride bulunmaktadır.

Şekil 19. Çocuk Yatak Odası (2) Tiplerine Göre Deneklerin Dağılımı (30 Kişi)

. WC tercihlerinde orta gelir grubu deneklerinin seçimi, özellikle tek tip (4. Tip %84.6) üzerinde olmuştur. Tek kapılı ve alaturka olan bu WC tipi deneklerin çoğu tarafından gerekli ve yeterli görülmeyle birlikte, bazı denekler tarafından da banyodaki hariç ikinci bir tuvalete ihtiyaç duyulmamıştır. Bu açıdan her denek WC seçiminde bulunmamıştır, (Tablo 15).

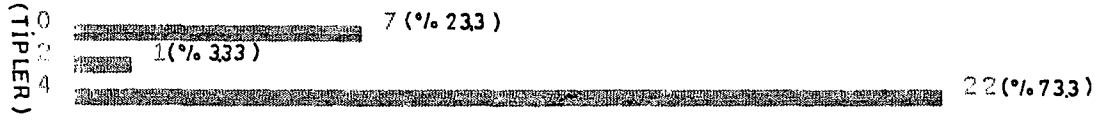
. Üst-orta gelir grubu deneklerinde ise yığılma daha çok yine 4. Tip (%64.7) WC'de olmuştur. Bunu %5.88 ile 2. Tip takip etmektedir, (Tablo 16).

. WC seçimi ikinci bir tuvalet olarak kalabalık aileler tarafından mutlaka tercih edilirken, çok gerekli olmadığını belirten denekler tarafından seçilmemekte, bu seçim yerine diğer mekanları büyültme yoluna gidilmektedir.

. Orta gelir grubunun sirkülasyon seçimindeki yoğunlaşmaları kapalı sistem üzerinde olmaktadır (%84.6). Açık sistemi tercih edenler ise %15.38'dir.

. Üst-orta gelir grubunun sirkülasyon seçimleri ise yeni kapalı sistemli mekanlar olmaktadır (%82.3). Bu gruptan açık sistemleri seçenlerin oranı ise %17.64'tür.

. Her iki gelir grubunda da deneklerin kapalı sistemli sirkülasyon alanlarını tercih ettikleri büyük bir farkla görülmektedir.

Şekil 20. WC Tiplerine Göre Deneklerin Dağılımı (30 Kişi)

4.2. Cinsiyet Faktörüne Bağlı Olarak Deneklerin Mekan Tercihlerinin İrdelenmesi

. Kadın deneklerin, salon tercihlerinde en çok dikkat ettikleri husus rahat, geniş ve çok amaçlı olmasıdır. Bu açıdan tercihler daha çok sırasıyla 2. Tip olan dikdörtgen (%43.7) ve 1. Tip olan L tipi (%31.3) salonlar üzerinde yoğunlaşmıştır. Diğer mekanlar genelde biraz daha küçük tutularak salonun büyük ve şekil itibariyle de kullanışlı olan tercih edilerek bu mekandan fedakarlık yapılmamıştır, (Tablo 17).

. Erkek deneklerle yapılan çalışmalar sonucu da aynı salon tipi (2) üzerinde yığılma dikkat çekici olmuştur. Özellikle %64.3 gibi bir oranla seçilen dikdörtgen biçimli salon; erkeklerin en çok beğendikleri, kullanışlı buldukları bir mekan olarak da çok tercih edilmiştir, (Tablo 18).

. 1. Tip salon, 2. Tip ile aynı büyüklükte olmasına rağmen, %14.3 gibi daha az bir oranla erkek denekler tarafından tercih edilmiştir. Hatta 1 ve 2. tiplerle aynı büyüklükte olan 4. Tip kare salon hem erkek hem de bayan denekler tarafından hiç istenmemiştir.

. Ebeveyn yatak odası (E.Y.O.) tercihlerinde ise, kadınların seçimi tek tip üzerinde toplanmıştır. %81.2 oranında tercih edilen 4. Tip ebeveyn yatak odası (E.Y.O.) içerisinde, istenilen donatıyı bulundurması ve yeterli metrekaresi ile bu mekandaki eylemleri gerçekleştirebilmesi açısından yeterli görülmüştür.

. Erkek deneklerin ebeveyn yatak odası tercihleri de aynı kadınlarda olduğu gibi 4. Tip üzerinde yoğunlaşmıştır (%57.14), (Tablo 18).

. Ebeveyn yatak odası tercihlerinde erkek deneklerin biraz daha büyük tiplere yönelme eğilimleri görülmektedir. Çalışmalar, erkeklerin 3. Tip ebeveyn yatak odasını %28.6, 2. Tip ebeveyn yatak odasını ise %7.14 gibi bir oranla tercih ettiklerini ortaya koymaktadır, (Tablo 18).

. Kadınlar özellikle salon ve mutfak gibi mekanları daha büyük tutma eğilimlerinden dolayı ebeveyn yatak odasını biraz daha küçük seçmektedirler.

Oysa erkekler ebeveyn yatak odasını daha geniş, ferah ve çok amaçlı tercih etmektedirler.

. Mutfak tercihlerinde bayanlar, büyük, ferah, geniş, çok amaçlı olan 2. tipi kabul etmektedirler. %37.5 gibi bir oranla tercih edilen 2. Tip mutfağı sırasıyla 3. Tip (%31.2), 4. Tip (%18.75) ve 1. Tip (%12.5) takip etmektedir. Daha küçük mutfak tipleri ise bayanların hiç tercih etmediği mekanlardır, (Tablo 17).

. Erkek deneklerin mutfak seçiminde 3. Tip (%35.71) üzerinde yoğunlaştıkları ve diğer tip mutfakları da dengeli bir biçimde tercih ettikleri görülmektedir. 2 ve 5. tipler %21.43, 1, 4 ve 6. tipler %7.14 gibi oranlarla erkek denekler tarafından seçilmişlerdir. Mutfağın çok büyük olması genelde erkekler tarafından önemli olmamakta, bunun yerine diğer mekanları büyültme eğilimine girmektedirler, (Tablo 18).

. Bayanlar, zamanlarının çoğunu mutfakta geçirdikleri için bu mekanı olabildiğince geniş, ferah, balkonlu ve çok amaçlı istemektedirler. Bu açıdan bayanlar, mutfak büyüklüğünden genelde fedakarlık yapmayıp diğer mekanlarda (salon hariç) küçültme yoluna gitmektedirler.

. Banyo tercihlerinde hem kadın hem de erkek denekler tarafından en çok tercih edilen banyo tipi 4. Tip olmuştur. Bayanlarda %75, erkeklerde %57.1 gibi bir oranla tercih edilen bu tip banyo, içerisinde gerekli olan donatıları bulundurması ve gereken faaliyetleri gerçekleştirebilmesi açısından büyüklük olarak da yeterli görülmüştür, (Tablo 17, 18).

. Erkek deneklerin bir kısmının 4. Tip banyo dışında, biraz daha büyük olan 3. Tip (%35.7) üzerinde tercih yaptıkları, buna karşın bazı kadın deneklerin ise 4. Tip banyo mekanından daha küçük olan 5. tipi seçtikleri belirlenmiştir (%18.75).

. Banyonun çok büyük olması kadın denekler tarafından önemli olmamakta, sadece ihtiyaçları karşılayacak büyüklükte olması yeterli görülmektedir. Bunun yanı sıra diğer mekanların (özellikle salon, mutfak vb. gibi) daha büyük ve geniş olması kalabalık bir aileye sahip denekler tarafından çok daha önem arz etmektedir.

. Çocuk yatak odası (1) (Ç.Y.O. (1)), seçimlerinde ise kadınlar %62.5 gibi bir oranla 4. Tip üzerinde yoğunlaşırken, erkek denekler %64.28 gibi bir oranla 3. tipi daha çok tercih etmişlerdir, (Tablo 17, 18).

. İlk etapta çocuk yatak odası (1) (Ç.Y.O. (1)), kadınlar tarafından küçük seçiliyor gibi gözükse de, 2 ve 3. tipe karşı da bir eğilim görülmektedir. %18.75 gibi bir oranla tercih edilen bu 2 ve 3. Tip çocuk yatak oda (1) (Ç.Y.O. (1)) ları aslında kadınlar tarafından daha geniş ve ferah bulunmakta ama diğer mekanların (salon, mutfak, vb) büyük olmasının daha önem arzemesi bu sonucu ortaya çıkarmakta, fedakarlık bu mekanda yapılabilmektedir, (Tablo 17).

. Erkek deneklerde ise çoğunluk, ferah ve geniş olan 3. Tip çocuk yatak odası (1) (Ç.Y.O. (1)) üzerinde olmasına karşın (%64.28) daha küçük tipler olan 4. (%21.4) ve 5. (%7.14) tiplerde de seçime gidilmiştir. Bu oranlar cüzi olmasına rağmen, kadınlarda çocuk yatak odası (1) (Ç.Y.O. (1)) daha çok önem arzermekte ve erkeklere göre daha geniş tutulmaktadır, (Tablo 18).

. Fakat kalabalık ailelerde çocuk yatak odası (1) (Ç.Y.O. (1)) küçük tutulmakta, diğer mekanların (Salon, Mutfak, vb.) daha büyük ve çok amaçlı olması istenmektedir.

. Kadınlar ve erkeklerin çocuk yatak odası (2) (Ç.Y.O. (2)), için tercih ettikleri ve yoğunlaştıkları mekan tipi 4. Tip olmuştur. Hem kadınlar (%31.2) hem de erkekler (%35.7) tarafından seçilen bu mekan tipi denekler tarafından yeterli bulunmuştur. Birçok denek ise ikinci çocuk yatak odasını tercih edememiş, tek bir çocuk yatak odası ile yetinmişlerdir. Bunun nedeni diğer mekanları daha büyük tutma eğiliminden kaynaklanmaktadır, (Tablo 17, 18).

Bu durumda, kadın ya da erkek denekler ya biraz büyük tek bir çocuk yatak odası seçimine gitmişler ya da salonu büyütme tercihinde bulunmuşlardır.

İkinci bir çocuk yatak odasını seçen kadın ve erkek deneklerin bazıları (hane halkı toplamı az olan) ise bu mekanı, oturma odası gibi bir mekan olarak kullanmayı istemektedirler.

. Kalabalık aileler özellikle ikinci çocuk yatak odasına ihtiyaç duyup seçmekte, aynı zamanda salonu da büyük tutmaya çalışmaktadırlar.

. Kadın (%68.75) ve erkek (%78.57) deneklerin, yoğun olarak tercih ettikleri tuvalet 4. Tip olmuştur. Tek kapılı, alaturka tuvalet olan bu tip, ikinci tuvalet olarak hem kadın hem de erkek denekler tarafından gerekli ve yeterli görülmektedir, (Tablo 17, 18).

. Bazı denekler (kadın ve erkek) ikinci bir tuvaleti hiç tercih etmemişler, banyodaki WC'nin yeterli olabileceğini belirtmişlerdir.

. İkinci bir tuvaleti tercih etmeyen kadın-erkek denekler, diğer küçük olan mekanlarını büyütme tercihinde bulunmuşlardır.

. Kadınların sirkülasyon seçimindeki tercihlerinin, %93.754 gibi büyük bir oranla kapalı sistemli mekanlar üzerinde olduğu görülmektedir (Tablo 17)

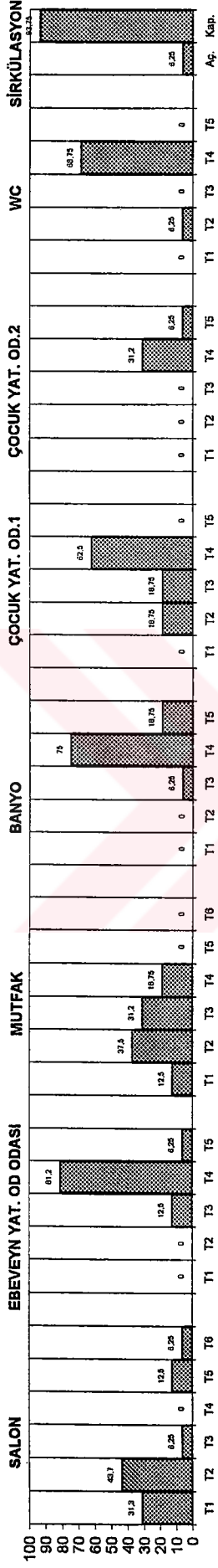
Erkeklerin ise kapalı sirkülasyon sistemli mekan tercihleri oranı %71.4, açık sistemli mekan tercihleri ise %28.57'dir, (Tablo 18).

Kadınlarda kapalı sistemli sirkülasyon alanlarının büyük bir oranla tercih edilmesi, mahremiyet olgusuna erkeklerden daha çok önem verdiklerini ortaya koymaktadır.

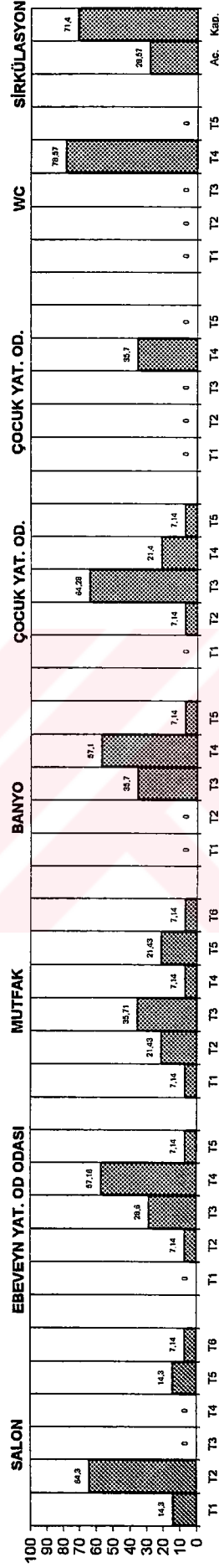
(KADIN) 1	16 (% 53,3)
(ERKEK) 2	14 (% 46,6)

Şekil 21. Cinsiyet Faktörüne Göre Deneklerin Dağılımı (30 Kişi)

Tablo 17. Kadın Deneklerin Tercih Grafığı (16 Kişi)

Tablo 18. Erkek Deneklerin Tercih Grafığı (14 Kişi)

4.3. Çocuk Sayısına Göre Deneklerin Mekan Tercihlerinin Değerlendirilmesi

. Çocuklu deneklerin (1, 2, 3), salon seçimindeki tercihleri 2. Tip olan dikdörtgen salon (%50) olmuştur. Deneklerin %27.7 ise, büyüklük olarak aynı olan L salon tipini (1) seçmişlerdir, (Tablo 19).

. Çocuksuz deneklerde de ilk tercih edilen salon yine 2. Tip (%38.8) dikdörtgen salon olmaktadır. Bunu sırasıyla 5. Tip (%16.6) ve 1. Tip (%11.1) takip etmektedir, (Tablo 20).

. İster çocuklu, isterse çocuksuz ailelerde salonun oldukça ferah, geniş ve özellikle dikdörtgen biçimli olması çoğunlukla tercih edilmektedir. Salonun büyük olarak istenmesi ailenin kalabalık olmasına bağlı olduğu gibi, çocuksuz aileler tarafından da çok amaçlı olması açısından istenilen bir seçimdir.

. Ebeveyn yatak odası seçimlerinde çocuklu deneklerin tercihi daha çok 4. Tip (%77.7) üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bunu %11.1 ile 5. Tip ebeveyn yatak odası takip etmektedir, (Tablo 19).

. Çocuksuz deneklerin ebeveyn yatak odası tercihlerindeki yoğunluk ise yine 4. Tip (%38.8) ve 3. Tip (%27.7) üzerinde olmuştur, (Tablo 20).

. Genelde çocuklu ve çocuksuz deneklerin ortak ve yoğun tercihi 4. Tip ebeveyn yatak odası olmuştur. Bununla birlikte kalabalık (çocuk sayısı fazla olan) aile nüfusu olan bazı denekler fedakarlık yaparak daha küçük ebeveyn yatak odalarını tercih etmiş diğer mekanlarını (salon, mutfak, vb.) daha büyük tutma yoluna gitmişlerdir.

. Çocuksuz deneklerden bazıları ise ebeveyn yatak odasını daha büyük ve ferah tutmayı seçmişler, bunun için diğer odaları fazla küçültmeye de gitmemişlerdir.

. Mutfak tercihi, çocuklu ailelerde 3. Tip (%33.3) üzerinde yoğunlaşmakta, bunu %27.7 ile 2. Tip takip etmektedir. Çocuk sayısı fazla olan denekler genelde büyük ve ferah mutfakları tercih ederken, daha küçük (5. Tip %16.6) mutfakları seçen çocuklu denekler de olmuştur. Bunun nedeni, bu deneklerin cinsiyet

farklılıkları olabildiği gibi, diğer mekanların (salon gibi) daha büyük olması isteği de olabilmektedir, (Tablo 19).

. Çocuksuz deneklerin mutfak tercihlerindeki yoğunlukları 2. (%22.2) ve 3. Tip (%22.2) üzerinde olmuştur. İkinci sırada %11.1 oranıyla 4. Tip yer almaktadır. Mutfakların büyük olarak tercih edilmesi çocuksuz, hane halkı toplamı az olan denekler içinde önem arz etmektedir. Kullanışlı, rahat ve çok işlevli, balkonlu mutfaklar herkes tarafından ideal tercih olarak nitelendirilmektedir, (Tablo 20).

. Bunun yanı sıra bazı denekler (çocuklu-çocuksuz), oturma odası + mutfağın bir arada olduğu 1. Tip mutfağı benimsemişlerdir. Bu tür bir seçimin olması, diğer mekanların özellikle salon, çocuk yatak odası, vb. mekanların daha küçük boyutlarda seçilebilmesine neden olmaktadır.

. Çocuk sayısının az yada fazla oluşu, banyonun da mutfak gibi geniş ve büyük seçilmesini gerekli kılmaktadır. Kalabalık ailelerde salon, mutfak, yatak odaları gibi mekanlar büyük seçilirken, ikinci derecede önem arz eden banyo ise daha küçük boyutlarda tercih edilebilmektedir.

. Çocuklu deneklerin banyo tercih yoğunlukları genelde 4. tipte toplanmıştır. (%61.1) Metrekare ve işlevsel olarak yeterli olabilen bu mekan tipi, bu gruptaki bazı denekler tarafından küçük bulunmuş ve biraz daha büyük olanı (3. Tip %16.6) tercih edilmiş, bazıları tarafından da daha küçük olan Tip 5 (%22.2) seçilmiştir. En küçük banyo tipinin, çocuklu bazı denekler tarafından seçilme nedeni, yukarıdaki madde de belirtildiği gibidir, (Tablo 19).

. Çocuksuz aile kapsamında yer alan deneklerde, banyo seçimlerinde 4. Tip (%50) ve 3. Tip (%16.6) üzerinde yoğunlaşmaktadır. Daha büyük olan banyo tipleri bu denekler tarafından da tercih edilmemiş, seçilen banyo büyüklük ve işlev açısından yeterli görülmüştür. Aynı zamanda banyoyu daha büyük seçmektense, onlara göre daha çok gerekli ve önem arz eden mekanların (salon, mutfak gibi) büyük olması bu gruptaki deneklerin tercihi olmaktadır, (Tablo 20).

. Çocuk yatak odası (1) (Ç.Y.O. (1)), çocuklu deneklerin en çok üzerinde durup düşündükleri ve geniş, ferah olmasını istedikleri mekanlardan biri

olmaktadır. Çocuklarının rahat yatabilecekleri, ders çalışabilecekleri, oyun oynayabilecekleri büyük yatak odaları, bütün deneklerin arzusu olmaktadır. Ama deneklerin bir kısmı bunu gerçekleştirememiş, diğer mekanlarını daha büyük tutarak (salon gibi) çocuk yatak odalarında da küçük olanları tercih etmişlerdir.

. Çocuk yatak odası (1) (Ç.Y.O. (1)), tipleri arasında 3. (%38.8) ve 4. (%38.8) tipler, çocuklu (1, 2, 3) denekler tarafından sıklıkla tercih edilmişlerdir. Bazı denekler 4. tipte yer alan tek yatak olayını ranza olarak kullanılabileceğini düşünürken, bazı denekler de daha büyük olan çift yataklı 3. tipi çocukları için daha ideal olabileceğini düşünmüşlerdir. Hatta bu gruptaki bazı deneklerde çocukları için daha rahat ve konforlu olabileceğini düşündükleri, daha büyük olan 2. tipi tercih etmişlerdir (%22.2), (Tablo 19).

. Çocuksuz deneklerin sayısı az olmasına rağmen seçilen çocuk yatak odası (1) (Ç.Y.O. (1)) tipleri çocuklu deneklerinkilerle hemen - hemen aynı olmaktadır. 4. Tip (%33.3), 3. Tip (%27.7) ve 5. Tip (%5.55) gibi oranlarla birbirlerini takip etmektedirler, (Tablo 20).

. Çocuk yatak odası (2) (Ç.Y.O. (2)) nı çocuksuz deneklerin seçme nedeni, fazla çocuk olması durumunda, bu mekanı ikinci çocuk yatak odası, oturma odası ya da misafir odası olarak kullanılma potansiyelidir.

. Çocuk sayısı ve buna bağlı olarak artan hane halkı toplamı fazla olan ailelerde çocuk yatak odası (1) (Ç.Y.O. (1)) seçimlerinde genel olarak küçülme görülmekte, ikinci bir yatak odası da seçilmektedir. Buna paralel olarak mutfak ve salon da büyük tercih edilmektedir.

. Çocuk sayısının az yada fazla oluşu denekler tarafından ikinci bir çocuk yatak odası ihtiyacını da ortaya çıkarmaktadır. Her denek tarafından tercih edilmeyen çocuk yatak odası (2) (Ç.Y.O. (2)) seçimlerinde de ilk ve tek tercih 4. Tip (%33.3) üzerinde olmuştur. 2 ve 2'den fazla çocuk sahibi olan denekler tek ve büyük bir çocuk yatak odası seçmektense, biraz daha küçük benzer iki tane odayı daha çok tercih etmektedirler. Tek çocuklu ailelerde ikinci bir çocuk yatak odasını diğer bir çok amaçla tercih edebilmektedirler, (Tablo 19).

. Çocuklu ailelerde ise daha az önem arzeden çocuk yatak odası (2) (Ç.Y.O. (2)) bu gruptaki bazı denekler tarafından da çok amaçlı kullanım açısından tercih edilmiştir. Seçilen mekan tipleri 4 (%33.3) ve 5 (%8.3) olmuştur. Çok amaçlı (oturma, misafir odası vb.) olarak kullanılacak olan bu mekanın en küçük boyutlarda da tercih edilebilmesi çok önem arzetmemekte ve yeterli görülmektedir, (Tablo 20).

. Çocuk yatak odası (2) (Ç.Y.O. (2)) nin ihtiyaç dahilinde özellikle çocuklu aileler tarafından büyük ya da küçük seçilmesi, salon gibi çok amaçlı mekanlarında büyük ve ferah olarak seçilmesine neden teşkil etmektedir.

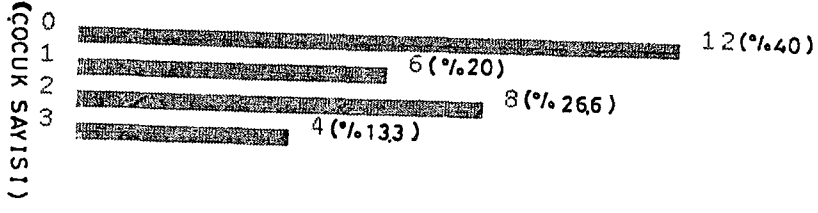
. Tuvalet tercihlerinde çocuklu (1, 2, 3) denekler %83.3 oranında 4. tipte yığılma göstermişlerdir. Kalabalık ailelerde, banyodaki tuvalet hariç ikinci bir tuvalete gerek duyulduğu burada açık olarak görülmektedir, (Tablo 19).

. Çocuklu denekler tarafından seçilen tuvalet tipi ise yine 4. Tip (%58.3) olmuştur. Seçilen tuvalet oranının düşüklüğü, her denegin, ikinci bir tuvalet alanı ihtiyacına gerek duymaması ve ailenin kalabalık olmaması gibi birçok nedenlerden kaynaklanmaktadır, (Tablo 20).

. Çocuklu deneklerin, sirkülasyon sistemlerinden kapalı sirkülasyonlu mekanlar üzerinde yoğunlaştıkları ve %83.3 gibi bir oranla bu sistemin seçildiği görülmektedir. Açık sirkülasyon sistemi ise bu denekler tarafından %16.6 gibi bir oranla tercih edilmektedir, (Tablo 19).

. Çocuklu deneklerde de, yoğunlaşma yine kapalı sistemli sirkülasyon alanları üzerinde olmaktadır (%83.3). Bu grupta da açık sirkülasyonlu sistemleri tercih edenler %16.6'dır, (Tablo 20).

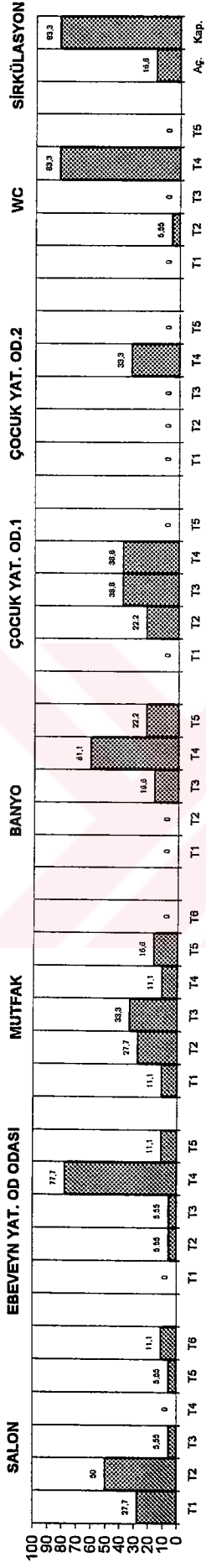
. Çocuklu-çocuklu hane halkı toplamının az ya da çok oluşu sirkülasyon sistemlerinden kapalı sirkülasyonlu mekanların seçilmesine etki etmektedir. Yani her durumda bu sistem en çok tercih edilen olmaktadır.

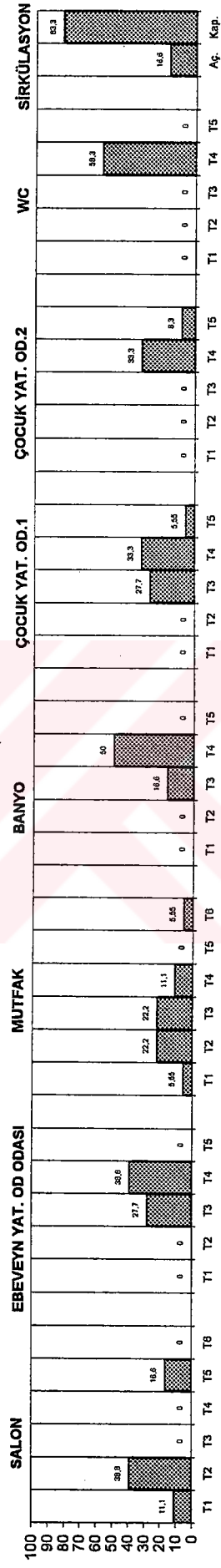
Şekil 22. Çocuk Sayısı Faktörüne Göre Deneklerin Dağılımı (30 Kişi)

Tablo 19. Çocuklu Deneklerin (1, 2, 3) Tercih Grafığı (18 Kişi)

Tablo 20. Çocuksuz Deneklerin Tercih Grafığı (12 Kişi)

4.4. Sirkülasyon Sistemlerine Göre Deneklerin Mekan Tercihlerinin İrdelenmesi

. Kapalı sirkülasyon sistemli konutları genel olarak tercih eden denekler, salonda 2. Tip dikdörtgen biçim üzerinde yoğunlaşmışlardır (%52). Bunu sırasıyla 1. Tip (L tipi) %28 ve daha küçük dikdörtgen biçimli olan 5. Tip (%16) takip etmektedir, (Tablo 21).

. Açık sirkülasyonlu sistemleri tercih eden denekler ise salon seçimlerinde yine dikdörtgen biçimli 2. tipi yeğlemişlerdir (%60), (Tablo 21).

. Hem açık hem de kapalı sirkülasyon sistemlerin de, geniş, ferah ve çok amaçlı kullanılan (özellikle) dikdörtgen tipli, daha sonra L tipli salonlar tercih edilmektedir. Bununla birlikte kapalı sirkülasyon sistemli seçimlerde salon büyüklüğü daha da artmaktadır.

. Ebeveyn yatak odası (E.Y.O.), tercihlerinde kapalı sirkülasyon sistemini seçenler, gerekli donatı ve işlevsel açıdan yeterli buldukları 4. Tip (%76) üzerinde toplanmışlardır. Bunun yanı sıra mahremiyete daha çok önem veren (kapalı sistemi seçen) denekler ise biraz daha büyük olan 3. Tip ebeveyn yatak odası tercihlerine (%16) yönelmişlerdir, (Tablo 21).

. Açık sirkülasyonlu sistemi tercih eden deneklerin de, ebeveyn yatak odası seçimleri 3 (%40) ve 4. Tip (%40) üzerinde olmuştur, (Tablo 22).

. Kapalı sirkülasyon sistemli konutlara yönelen deneklerin %36'sı 3. Tip mutfak tercihinde yoğunlaşmalarına rağmen, daha büyük ve balkonlu olan 2. Tip mutfak mekanı da %32 gibi az bir farkla bunu takip etmektedir, (Tablo 21).

. Deneklerin bazıları diğer mekanları daha büyük tutma ihtiyacı hissettiklerinden, mutfak tercihlerinde daha küçük tiplere yönelmişlerdir (4. Tip %16, 5. Tip %8 vb.).

. Açık sirkülasyonlu sistemleri seçen denekler ise en büyük mutfak tipi olan ve oturma odası ile birlikte kullanılan 1. Tip mutfak üzerinde tercihte bulunmuşlardır (%40), (Tablo 22).

. Salon ve mutfağın bir arada kullanıldığı açık sirkülasyonlu sistemlerde, deneklerin bazılarının oturma odası+mutfağın bir arada bulunduğu mutfak tipi üzerinde tercihte bulunmaları beklenen bir sonuç olarak ortaya çıkmaktadır.

. Cinsiyetin sirkülasyon alanlarını belirlemedeki etkisi büyüktür. Bayanlar daha geniş, rahat mutfakları ve kapalı sirkülasyon sistemlerini tercih ederlerken (%93.75, K.S.), erkekler daha küçük mutfakları ve açık sirkülasyonlu sistemleri seçmektedirler (%28.57, A.S.), (Tablo 17, 18).

. Banyo tercihlerinde, kapalı sirkülasyon sistemini seçen deneklerin, büyük bir oranla (%68) 4. Tip üzerinde yoğunlaştıkları belirlenmiştir. 3. Tip banyo, biraz daha genişlik ve ferahlık isteyen, banyoya daha çok önem veren ya da aile nüfusu kalabalık olan denekler tarafından %24 oranında tercih edilmiştir, (Tablo 21).

. Açık sirkülasyon sistemi tercihinde bulunan deneklerse yine 4. Tip (%60) banyoyu seçmişler, hatta bazıları (%40) en küçük tipli banyonun (5. Tip) yeterli olabileceğini belirtip, böyle bir seçimde bulunmuşlardır, (Tablo 22).

. Banyo tercihlerinde küçük modellerin seçimi, kadın-erkek farklılığından olabildiği gibi diğer mekanların (salon, mutfak gibi) büyük tutulma isteğinden kaynaklanmaktadır.

. Banyonun arzu edilenden daha küçük olanlara doğru çekilmesi, denekler tarafından istenilmese de, diğer mekanların işlevsel yönlerinin daha fazla olması bu duruma neden olmaktadır.

Çocuk yatak odası (1) (Ç.Y.O. (1)), seçimlerinde kapalı sirkülasyon sistemlerini tercih edenler %52 oranıyla 4. Tip %36 oranıyla 3. Tip ve %12 oranıyla 2. Tip çocuk yatak odası (1) (Ç.Y.O. (1)) modelini istediklerini belirtmişlerdir, (Tablo 21).

. Açık sirkülasyonlu sistem tercihinde bulunan denekler ise %60 oranıyla 3. Tip ve %20 oranıyla 2 ve 5. Tip çocuk yatak odası (1) (Ç.Y.O. (1)) nı seçtiklerini belirtmişlerdir, (Tablo 22).

. Kapalı sirkülasyon sistemli konutları seçen denekler, ebeveyn yatak odalarındaki mahremiyetin çocuk yatak odalarında da olmasını istedikleri için daha

büyük ve geniş, ferah çocuk yatak odalarına yönelmektedir. Bazı mekanların daha büyük olmasının daha gerekli olduğu durumlarda, çocuk yatak odaları istenilenden daha küçük boyutlarda tutulabilmektedir (4. tipteki yoğunlaşma bunu göstermektedir).

. İkinci çocuk yatak odası (2) (Ç.Y.O. (2)), tercihlerinde ise kapalı sirkülasyon sistemini seçenler yine 4. Tip modeli istediklerini belirtmişlerdir (%28), (Tablo 21).

. Açık sirkülasyonlu sistem tercihlerinde bulunan deneklerin ise %40'ı 4. Tip çocuk yatak odası (2) (Ç.Y.O. (2)) tercihinde bulunmuşlardır, (Tablo 22).

. Genelde deneklerin yarısından daha azı ikinci bir çocuk yatak odası tercihinde bulunmuşlardır. Bu tercihte bulunanların çoğu da kapalı sirkülasyonlu sistemi seçmişlerdir.

. Hane halkı toplamı sayıca fazla olan deneklerden mahremiyete çok önem verenler çocuk yatak odalarının da fazla olmasını istemekte, bir kısmı bunu gerçekleştirebilmekte ama bir kısmı diğer mekanlarının daha büyük olmasını gerekli gördüklerinden olacak ki ikinci bir çocuk yatak odasından vazgeçip tek çocuk yatak odası ile yetinmektedirler. Her iki durumda da deneklerin çoğu kapalı sirkülasyon sistemlerini seçmektedirler.

. WC mekanı seçiminde de, kapalı sirkülasyon sistemi tercihinde bulunan deneklerin %76'lık gibi büyük bir kısmı 4. Tip tuvalet üzerinde yoğunlaşmıştır. İkinci bir tuvalet ihtiyacı her denek tarafından gerekli görülmemesine rağmen kapalı sirkülasyon seçiminde bulunanlar tarafından büyük oranda gerekli görülmüş ve tercih edilmiştir. Bunun diğer nedenleri, ailenin kalabalık olması, mahremiyet olgusunun önemi vb. olabilmektedir, (Tablo 21).

. Açık sistemli sirkülasyonlu alanları tercih edenlerin ise ancak %60 yine 4. Tip tuvalet seçiminde bulunmuşlardır. Böyle sistemlerde ikinci bir tuvalet daha az önemli olmaktadır. Bazen de denekler kendileri için birinci derecede önemli mekanları daha büyük ve geniş tutma tercihinden dolayı sadece tek tuvaletin

(banyodaki) yeterli olabileceğini düşünmüş ve ikinci tuvaletten fedakarlık yapmışlardır, (Tablo 22).

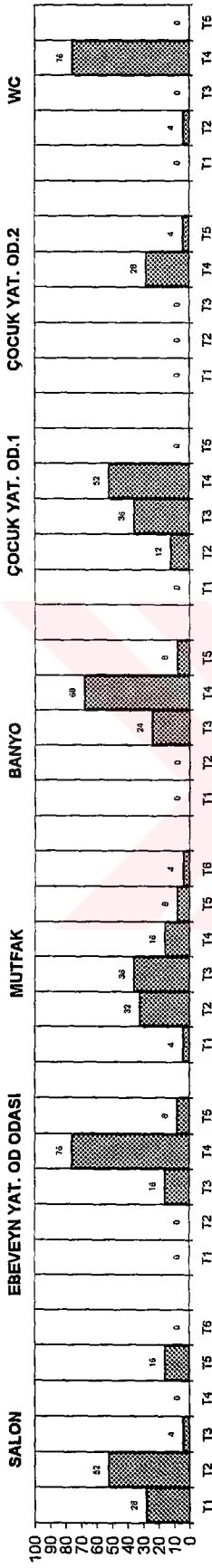
(AÇIK) 0 5 (%16,6)

(KAPALI) 1 25 (%83,3)

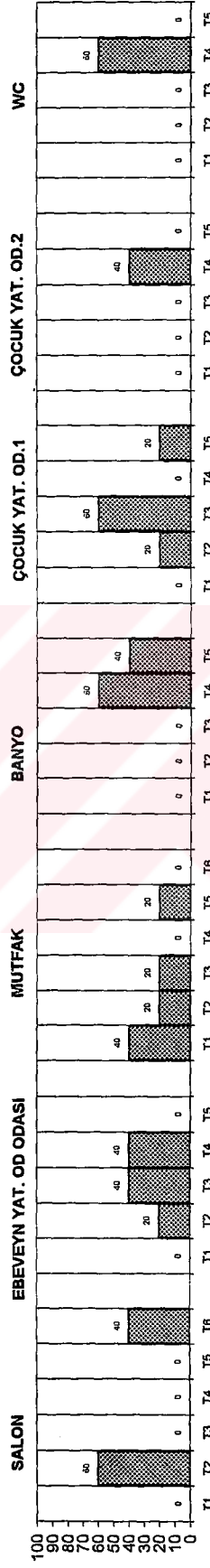
Şekil 23. Sirkülasyon Sistemlerine Göre Deneklerin Dağılımı (30 Kişi)

Tablo 21. Kapalı Sirkülasyon Sistemi Grubunun Tercih Grafiği (25 Kişi)

Tablo 22. Açık Sirkülasyon Sistemi Grubunun Tercih Grafiği (5 Kişi)

5. SONUÇLAR

Araştırma, söz konusu denek gruplarının ortak tercihleri olduğunu anlamlı bir biçimde ortaya koymuştur. Veriler anlamlı yordamalar yapabilmemizi sağlamıştır.

Topyekün plan modelleri olan açık ve kapalı sistemlerden çok, kullanıcı mekan düzeyinde olaya bakmakta, iki seçim ayrı ayrı anlamlar taşımaktadır. Bu sonuca, multiple regression irdemesinde sirkülasyon tercihlerinin hiç gündeme gelmeyişinden varılmıştır. Demek ki, konutların topyekün planlarındansa odaların çeşitli tiplerde ele alınıp deneklere sunulması, tercihlerin daha sağlıklı yapılmasını sağlamaktadır. İrdeme ve tartışmaya dayalı olarak açıkça vurgulanabilir ki, çalışılan bu denek grubunun tercihlerde çeşitli etmenlere göre farklılıklarından söz edilebildiği gibi benzerliklerinden de söz etmek mümkündür.

5.1. Tercihlerdeki Farklar

. Kişisel özellikler (yaş, cinsiyet, medeni hal, gelir, hane halkı toplamı, çocuk sayısı) mekan tercihlerinde ve farklılıkların ortaya çıkmasında etkili olmaktadır. Bu özelliklere göre deneklerin mekan tipleri üzerindeki dağılımları ve toplamaları Tablo 23'de gösterilmektedir.

. Evi olmayan ya da evleri küçük olan deneklerin mekan tercihleri hep büyük tipler olmakta, büyük evlere özlem duyulmaktadır.

. Evli olan deneklerle bekar olanların mekan tercihlerinde farklılık yok gibi gözükmemekte, seçimler birbirine yakın ya da aynı olmaktadır. Bekar olan denekler ihtiyaç duymadıkları mekanları tercih etmemekte, ikinci tuvalet, ikinci çocuk yatak odası gibi) evli olan denekler ise yaşama mekanlarını daha büyük tutmak istemektedirler.

(EVLİ) 1 26 (% 86,6)
 (BEKAR) 2 4 (% 13,3)

Şekil 24. Medeni Durum Faktörüne Göre Deneklerin Dağılımı (30 Kişi)

. Yaşı 30+ olan kullanıcılar, kendilerine sunulan genel planlı sistemlerden, açık sirkülasyonlu olanları daha çok tercih etmektedir.

. Büyük ebeveyn yatak odası ile kapalı sirkülasyon sistemi arasında bağlantı görülmemektedir. Böyle bir tercihi de genelde 30+yaşın üzerindeki denekler yapmaktadır.

(30+) 1 7 (% 23,3)
 (30+) 2 23 (% 76,6)

Şekil 25. Yaş Faktörüne Göre Deneklerin Dağılımı (30 Kişi)

. Çocuklu ailelerde özellikle çocuk sayısının fazla olması açık sirkülasyonlu konut sistemlerine yönelme tercihini ortaya çıkarmaktadır (coc&sirk, crosstabss, phi: 38730), (Bkz. Ek).

. Hane halkı toplamının fazla olduğu çocuklu aileler, salon, mutfak ve yatak odalarını olabildiğince büyük tercih etmektedirler.

(HANE HALKI SAYISI)
 2 10 (% 33,3)
 3 6 (% 20)
 4 10 (% 33,3)
 5 3 (% 10)
 6 1 (% 3,3)

Şekil 26. Hane Halkı Toplamı Faktörüne Göre Deneklerin Dağılımı (30 Kişi)

. Çok çocuklu ailelerin tercihinde ikinci çocuk yatak odası bulunmamakta, tek bir çocuk yatak odası ile oturma mekanı çocuklar arasında pay edilmektedir.

. Çocuksuz kullanıcılarda ise, salon harici oturma odası gibi mekana ihtiyaç duyanlar, ikinci ocuk yatak odasını bu amaçla seçmektedirler (denekler tarafından görüşmeler sırasında ifade edilmiştir).

. Mutfakların geniş ve büyük olması, dar ve küçük mutfaklara sahip olanlar tarafından tercih edilmekte, özellikle bayanlar ve kalabalık ailelere mensup kullanıcılar bu tercihi yapmaktadırlar.

. İkinci tuvalet herkes tarafından gerekli görülmemekte, banyodaki klozet (özellikle de banyo mekanı biraz büyükse) yeterli bulunmaktadır (ok kalabalık olmayan kullanıcılar evlerindeki ikinci tuvaleti iptal edip, depo olarak kullandıkları, denekler tarafından yapılan görüşmeler sırasında ifade edilmiştir).

. Orta gelir grubuna mensup kullanıcılar genelde özlemini duydukları büyük salonları tercih etmekte, bazıları da şu anda kullandıkları salon büyüklüğüne benzer daha küçük salonları oda sayısını artırabilmek amacıyla tercih etmektedir, (Tablo 24).

. Banyo ve mutfak seçiminde hane halkı sayısı ve ocuk sayısı fazla olan orta gelir grubu denekleri genelde orta büyüklükteki mekan tiplerini tercih etmekte, beğenmeseler de ekonomik şartlar çerçevesinde bu büyüklüklerle yetinmektedirler.

. Orta gelir düzeyinde, mekanlar küçülmekte, oda sayısı da çoğalmaktadır, (Tablo 24).

. Gelir düzeyine bağlı olarak mekan tipleri ve sayıları değişim göstermektedir, (Tablo 24, 25).

. ocuk yatak odaları, orta gelir grubu kullanıcıları açısından çok önemli bulunmaktadır. Genelde bu gelir grubunda hane halkı toplamı ve ocuk sayısı fazla olduğu için ikinci bir ocuk yatak odasına da ihtiyaç duyulmakta ve büyük olanları tercih edilmektedir (bu gelir grubuna mensup olanların kullandıkları konutlarda genelde ikinci bir ocuk yatak odası bulunmadığı görüşmeler sırasında ifade edilmiştir), (Tablo 24).

. Üst-orta gelir grubu kullanıcıları da genelde büyük ve kullanışlı mekanları tercih etmektedirler, (Tablo 25).

. Genelde büyük dikdörtgen salonları tercih eden üst-orta gelir grubu, mutfak hariç diğer mekanlarda orta büyüklükte seçimlerde bulunmuşlardır. Salon ve mutfak gibi mekanların büyüklüklerini alıştıkları gibi sürdürmek istedikleri anlaşılmaktadır.

Her ne kadar çeşitli parametlerle önemli bazı farklılıklar saptanmış ise de aynı kültüre sahip olan ve orta büyüklükte bir kent olan Trabzon'dan seçilmiş deneklerin genel olarak benzer tercihlere eğilimlerinin olduğu da saptanmıştır. Doğaldır ki, farklı büyüklükteki kent deneyimine sahip insanlarda aşağıda işaret edilen benzerlikler ortadan kalkabilir. Ancak araştırmanın yapıldığı bölgeye (Trabzon) dayalı olarak, bu kesim denekler ortak özellikler göstermektedirler.

Tablo 23. Yaş, Cinsiyet, Gelir, Medeni Durum, Hane Halkı Toplamı, Çocuk Sayısı, Faktörlerine Bağlı Olarak Deneklerin Mekan Tipleri Üzerindeki Dağılımı ve Toplamı

MEKANLAR	YAŞ		CINS.	GELİR		MEDENİ DURUM	ÇOCUK SAYISI				HANE HALKI TOPLAMI													
	1	2		1	2		1	2	0	1	2	3	2	3	4	5	6							
SALON	T ₁	1	6	7	5	2	7	2	5	7	6	1	7	2	2	2	1	7	1	2	3	1	7	
	T ₂	5	11	16	7	9	16	6	10	16	14	2	16	7	4	4	1	16	6	4	5	1	16	
	T ₃		1	1	1		1	1		1	1		1				1	1				1	1	
	T ₄			0			0			0			0					0					0	
	T ₅	1	3	4	2	2	4	3	1	4	3	1	4	3		1		4	3		1		4	
	T ₆		2	2	1	1	2	1	1	2	2		2			1	1	2			1		1	2
TOPLAM	7	23	30	16	14	30	13	17	30	26	4	30	12	6	8	4	30	10	6	10	3	1	30	
EBEVEYN YATAK ODASI	T ₁			0			0			0							0						0	
	T ₂		1	1		1	1		1	1		1				1	1						1	1
	T ₃	2	4	6	2	4	6	1	5	6	5	1	6	5	1			6	5	1				6
	T ₄	5	16	21	13	8	21	10	11	21	18	3	21	7	5	6	3	21	5	5	8	3		21
	T ₅		2	2	1	1	2	1	1	2	2		2		2			2			2			2
	TOPLAM	7	23	30	16	14	30	13	17	30	26	4	30	12	6	8	4	30	10	6	10	3	1	30
MUTFAK	T ₁		3	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	1		1	1	3	1		1		1	3
	T ₂	3	6	9	6	3	9	2	7	9	8	1	9	4	2	3		9	4	2	3			9
	T ₃	3	7	10	5	5	10	5	5	10	8	2	10	4	2	2	2	10	2	2	4	2		10
	T ₄	1	3	4	3	1	4	1	3	4	4		4	2	1	1		4	2	1	1			4
	T ₅		3	3		3	3	2	1	3	3		3		1	1	1	3		1	1	1		3
	T ₆		1	1		1	1	1		1	1		1	1				1	1					1
TOPLAM	7	23	30	16	14	30	13	17	30	26	4	30	12	6	8	4	30	10	6	10	3	1	30	
BANYO	T ₁			0			0			0							0							0
	T ₂			0			0			0							0							0
	T ₃	2	4	6	1	5	6	2	4	6	5	1	6	3	1	2		6	2	1	3			6
	T ₄	5	15	20	12	8	20	10	10	20	17	3	20	9	4	4	3	20	8	4	5	3		20
	T ₅		4	4	3	1	4	1	3	4	4		4		1	2	1	4		1	2		1	4
	TOPLAM	7	23	30	16	14	30	13	17	30	26	4	30	12	6	8	4	30	10	6	10	3	1	30
ÇOCUK YATAK ODASI (1)	T ₁			0			0			0							0							0
	T ₂		4	4	3	1	4	2	2	4	4		4		1	2	1	4		1	2	1		4
	T ₃	3	9	12	3	9	12	6	6	12	10	2	12	5	3	1	3	12	3	3	3	2	1	12
	T ₄	4	9	13	10	3	13	5	8	13	12	1	13	6	2	5		13	6	2	5			13
	T ₅		1	1		1	1		1	1		1	1	1				1	1					1
	TOPLAM	7	23	30	16	14	30	13	17	30	26	4	30	12	6	8	4	30	10	6	10	3	1	30
ÇOCUK YATAK ODASI (2)	T ₁			0			0			0							0							0
	T ₂			0			0			0							0							0
	T ₃			0			0			0							0							0
	T ₄	1	9	10	5	5	10	6	4	10	10		10	4		5	1	10	4		5	1		10
	T ₅		1	1	1	1	1		1	1		1	1	1				1			1			1
	TOPLAM	2	9	11	6	5	11	6	5	11	10	1	11	5	0	5	1	11	4	0	6	1	0	11
WC	T ₁			0			0			0							0							0
	T ₂		1	1	1		1		1	1		1		1			1			1				1
	T ₃			0			0			0							0							0
	T ₄	4	18	22	11	11	22	11	11	22	20	2	22	7	5	7	3	22	7	5	7	2	1	22
	T ₅			0			0			0								0						0
	TOPLAM	4	19	23	12	11	23	11	12	23	21	2	23	7	6	7	3	23	7	6	7	2	1	23
SİRK. SIS.	AÇIK		5	5	1	4	5	2	3	5	4	1	5	2		1	2	5	2		1	1	1	5
	KAP	7	18	25	15	10	25	11	14	25	22	3	25	10	6	7	2	25	8	6	9	2		25
TOPLAM	7	23	30	16	14	30	13	17	30	26	4	30	12	6	8	4	30	10	6	10	3	1	30	

5.2. Tercihlerdeki Benzerlikler

. Kullanıcıların çoğu oturma odası olayını ayrı bir mekan olarak düşünmemekte, bütün faaliyetlerini geçirebilecekleri büyüklükte bir salonu tercih etmektedirler.

. Bütün mekan tiplerinden en büyük olanlarının tercih edilebilmesi, deneklerin en büyük arzusunu oluşturmaktadır.

. Mutfakta mutlaka balkon ya da kiler gibi depo vazifesi yapacak bir yerin olması istenmektedir.

. Oturma odası ile birlikte kullanılan mutfaklar (Amerikan stili-Açık mutfak), genelde kullanıcılar tarafından mahremiyet ve koku olayları düşünülerek tercih edilmemektedir.

. Her durumda (yaş, cinsiyet, gelir, medeni durum, hane halkı toplamı, çocuk sayısı) kullanıcılar genel olarak büyük, işlevsel, dikdörtgen tipli salonları tercih etmektedirler.

. Deneklerin mekan istekleri hep daha büyükten yana olmakla birlikte, araştırma koşulundan dolayı istedikleri mekanları genelde tercih edememektedirler, (Tablo 24).

. Tüm gelir grupları 2. Tip salon, 4. Tip ebeveyn yatak odası, 4. Tip banyo, 4. Tip çocuk yatak odası (2), 4. Tip WC ve kapalı sirkülasyon üzerinde yoğunlaşmaktadırlar.

. Her iki cinsiyet (kadın-erkek) grupları da 2. Tip salon, 4. Tip ebeveyn yatak odası, 4. Tip banyo, 4. Tip çocuk yatak odası (2), 4. Tip WC ve kapalı sirkülasyon tercihlerinde birleşmektedirler.

. Çocuk sayısına (0, 1, 2, 3) göre denekler 2. Tip salon, 4. Tip ebeveyn yatak odası, 4. Tip banyo, 4. Tip çocuk yatak odası (2), 4. Tip WC ve kapalı sirkülasyon üzerinde yoğunlaşmaktadırlar.

. Farklı sirkülasyon sistemi seçen deneklerin ise yine benzer olarak 2. T.p salon, 4. Tip banyo, 4. Tip çocuk yatak odası (2) ve 4. Tip WC üzerinde yoğunlaştıkları Tablo 21 ve 22'de görülmektedir.

. 4. Tip salon, 4. Tip çocuk yatak odası (2), 4. tip banyo ve 4. Tip WC, tüm deneklerin ortak tercihi olabilmektedir. Ancak tekrar vurgulamak gerekir ki, açık sistemi tercih eden denekler ebeveyn yatak odasını büyük seçmeye eğilim gösteren deneklerdir. Demek ki, bu kültür de denekler arasındaki demografik faktörler, tercihlerdeki farklar kadar benzerliklere de işaret etmektedir.

. Sonuç olarak konut araştırmalarında bitmiş planların değil konutun alt mekanlarını seçmek üzere kullanıcıya sunulmasının her zaman yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Tablo 25. Üst-Orta Gelir Grubu Deneklerinin Mekan Tercihleri (17 Kişi, % 56,6)

MEKANLAR																																																					
DENEK NO	SALON					E. YAT. ODASI					MUTFAK					BANYO					Ç. YAT. ODASI (1)					Ç. YAT. ODASI (2)					WC					SIRKULASYON S.																	
	T1	T2	T3	T4	T5	T1	T2	T3	T4	T5	T1	T2	T3	T4	T5	T1	T2	T3	T4	T5	T1	T2	T3	T4	T5	T1	T2	T3	T4	T5	T1	T2	T3	T4	T5	T1	T2	T3	T4	T5	ACIK	KAPALI											
1				X					X																																											X	
2					X				X																																					X							
3			X																																													X					
4	X								X					X															X																								
5	X								X					X															X																								
6				X					X																				X																								
7			X						X																				X																								
8			X						X					X															X																								
9	X									X																		X																									
10				X					X					X														X																									
11	X								X																			X																									
12			X						X					X														X																				X					
13			X						X					X														X																									
14			X						X					X														X																									
15			X						X					X														X																									
16			X						X					X														X																									
17	X								X					X														X																									

6. ÖNERİLER

Araştırılan konu bir model dahilinde ele alınmış olması açısından bilgi vericidir. Aynı modelin katımlı tasarımlarda da uygulanması zaman almayacaktır. Bu modelin yararları şöyle özetlenebilir:

1. Toplu Konut Uygulamalarında: Bu çalışma denekleri ve onların tek tek mekan-konut tercihlerini tanımak açısından da yararlı olmuştur.

Fazla zaman alıcı da olmayan böyle bir çalışma, toplu konut tasarımlarında, kullanıcıların istek ve ihtiyaçları doğrultusunda konutlar ortaya çıkarmak içinde uygulanabilir.

2. Eğitimde: Eğitim alanında, proje derslerinin daha gerçekçi yapılmasını sağlayacak şekilde varsayımsal olarak uygulanabilir. Öğrencinin kullanıcıyı daha iyi tanımaya olanak vermesi açısından bu çalışma tasarımların ezbere ve kullanıcıyı katmadan yapılmasını ortadan kaldıracak, daha bilinçli ve gerçekçi tasarımları gündeme getirecektir. Böylece eğitimde var olan öğrenci - kullanıcı boşluğu da dolmuş olacaktır.

3. Kamu Bilincinin Artırılması: Uygulamalı yapılan bu çalışma, kullanıcının mekan ve konut tercihleri konularındaki kararlarını vererek seçim yapmasını ve kendisini, çevresini daha iyi tanımaya neden olacaktır. Yaşam çevresindeki hoşnutluğunu bu kararlara bağlı olarak artırabilecektir.

7. KAYNAKLAR

1. Ana Britannica, 20, Ana Yayıncılık A.Ş. ve Encyclopedia Britannica, Inc. İstanbul, 1992.
2. Öztürk, K., Tasarım, Olgu ve Bilim, Tasarım ve İnsan Bilimleri, (Der.) Zafer Ertürk, KTÜ İnşaat Mimarlık Fakültesi Yayınları, Trabzon, 1979.
3. Aksoy, E., Mimarlıkta Tasarım Bilgisi, Hatiboğlu Yayınevi, Ankara, 1987.
4. Aksoy, E., Mimarlıkta Tasarım İletim ve Denetim, KTÜ Yayınları, Gün Matbaası, İstanbul, 1975.
5. Uraz, U.T., Tasarlama Düşünme Biçimlendirme, 1. Baskı, İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul, 1993.
6. Gür, Ş., Mekan Örgütlenmesi, Gür Yayıncılık, Trabzon, 1996.
7. Beyazıt, N., Konut Araçları Açısından Ele Alınan Sistematik Bir Tasarlama Yönetiminin Geliştirilmesi, Doktora Tezi, İTÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 1969.
8. Çakın, Ş., Mimari Tasarım, İnsan Toplum ve Çevre İlişkileri, İstanbul, 1988.
9. Gür, Ş., Konut Sorunu Ders Notları, KTÜ Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Fakülte Ders Notları: 36, Trabzon, 1993.
10. Alexander, C. ve Ark., A Pattern Language: Towns, Buildings, Construction, Oxford University Press, New York, 1977.
11. Alexander, C., Son On Yıl İçinde Yaptığı Çalışmaların Özeti, (Çev.) Ayşe Zekiye Çelebioğlu, Mimarlık Dergisi, Sayı:4, 4 (1973), 39-42.
12. Alexander, C., Biçimdeki Değişiklikler, (Çev.) Enis Kortan, Mimarlık Dergisi, 6 (1970), 29-33.
13. Raymon, H., Habitat, Models Cultures Et Architecture: Cristopher Alexendar, L'Architecture Daujourd'hui, 7-8 (1974), 50-54.
14. Turner, J., Konutla İlgili Sorunlar, (Çev.) Atilla Yücel, Mimarlık Dergisi, 2 (1969), 20-23.

15. Goodman, P., Architecture of Democracy, Architectural Design, (7-12), 1968, 357-360.
16. Turner J., Problemés D'habitat, L'Architcture Dâu jour d'hui, 140, 1968, 1-4.
17. Habraken, N., Uygulanabilirlik, Değişim ve Kullanıcı İçin Tasarım, (Çev.) Müren Özçay, Mimarlık Dergisi, 8-9 (1983), 49-53.
18. Elalouf, D. ve Taylor, B.B., Nikolaas Habraken, L'Architecture Dâujourd'hui, 174, 7-8 (1974), 54-60.
19. Bilgin, N., Çeşitli Sosyo-Kültürel Gruplarda Eşya Sistemleri ve İnsan-Eşya İlişkileri, 50. Kelebek Yılı Araştırma Ödülü, İstanbul, 1986.
20. Maslow, A.H., Hierarchy of Needs, Motivations And Personality, New York, 1954.
21. Arias, E.G., User Group Preferences And Their Intensity: The Impact of Residental Design, The Meaning and Use of Housing, E.G. Arias, Ethnoscapes Series, Avebury-Sydney, 1993.
22. Bektaş, C., Yuva mı? Mal mı?, Tasarım Yayın Grubu, İstanbul, 1995.
23. Robinson, I.M. ve Ark., Trade-of Games, Behavioral Research Methods in Enviromental Design, (Der.) W. Michelson, Pa. Dowden Hutchinson and Ross, Stroudsburg, 1975.
24. Gür, Ş., Çağdaş Mimarlık Eğitimi ve Bir Uygulama, KTÜ Rektörlük Bülteni, Sayı: 1, Trabzon, 1 (1983), s.82-88.
25. Gür, Ş., Needs Research and Inperpretation inArchitecture, Ekistics, 55, Sayı: 328, 329- 330 (Triple Issue), Athens, 1988, s.141-145.
26. Michelson, M ve Reed, P., The Time Budget, Behavioral Research Methods in Enviromental Design, M. Michelson, Dowden Hutchinson&Ross. Inc., Stroudsburg-Pennsylvania, 1975.

8. EKLER

AYRINTILI CROSSTABS TABLES BİLGİSAYAR EKLERİ

- Gelir ile salon arasındaki istatistiki değerler

Statistic	Value	ASE1	T-value	Approximate Significance
Phi	.35685			.43087 *1
Cramer's V	.35685			.43087 *1
Contingency Coefficient	.33609			.43087 *1

- Gelir ile ebeveyn yatak odası arasındaki istatistiki değerler

Statistic	Value	ASE1	T-value	Approximate Significance
Phi	.32856			.35629 *1
Cramer's V	.32856			.35629 *1
Contingency Coefficient	.31214			.35629 *1

- Gelir ile mutfak arasındaki istatistiki değerler

Statistic	Value	ASE1	T-value	Approximate Significance
Phi	.40825			.41588 *1
Cramer's V	.40825			.41588 *1
Contingency Coefficient	.37796			.41588 *1

- Gelir ile banyo arasındaki istatistiki değerler

Statistic	Value	ASE1	T-value	Approximate Significance
Phi	.19612			.56162 *1
Cramer's V	.19612			.56162 *1
Contingency Coefficient	.19245			.56162 *1

- Gelir ile çocuk yatak odası (1) arasındaki istatistiki değerler

Statistic	Value	ASE1	T-value	Approximate Significance
Phi	.19832			.75782 *1
Cramer's V	.19832			.75782 *1
Contingency Coefficient	.19453			.75782 *1

- Gelir ile çocuk yatak odası (2) arasındaki istatistiki değerler

Statistic	Value	ASE1	T-value	Approximate Significance
Phi	.27215			.32924 *1
Cramer's V	.27215			.32924 *1
Contingency Coefficient	.26260			.32924 *1

- Gelir ile WC arasındaki istatistiki değerler

Statistic	Value	ASE1	T-value	Approximate Significance
Phi	.24386			.40982 *1
Cramer's V	.24386			.40982 *1
Contingency Coefficient	.23692			.40982 *1

- Gelir ile sirkülasyon sistemleri arasındaki istatistiki değerler

Statistic	Value	ASE1	T-value	Approximate Significance
Phi	.03008			.86912 *1
Cramer's V	.03008			.86912 *1
Contingency Coefficient	.03007			.86912 *1

- Cinsiyet ile salon arasındaki istatistiki değerler

Statistic	Value	ASE1	T-value	Approximate Significance
Phi	.28361			.66026 *1
Cramer's V	.28361			.66026 *1
Contingency Coefficient	.27285			.66026 *1

- Cinsiyet ile ebeveyn yatak odası arasındaki istatistiki değerler

Statistic	Value	ASE1	T-value	Approximate Significance
Phi	.30199			.43415 *1
Cramer's V	.30199			.43415 *1
Contingency Coefficient	.28910			.43415 *1

- Cinsiyet ile mutfak arasındaki istatistiki değerler

Statistic	Value	ASE1	T-value	Approximate Significance
Phi	.45562			.28469 *1
Cramer's V	.45562			.28469 *1
Contingency Coefficient	.41461			.28469 *1

- Cinsiyet ile banyo arasındaki istatistiki değerler

Statistic	Value	ASE1	T-value	Approximate Significance
Phi	.38091			.11346 *1
Cramer's V	.38091			.11346 *1
Contingency Coefficient	.35596			.11346 *1

- Cinsiyet ile çocuk yatak odası (1) arasındaki istatistiki değerler

Statistic	Value	ASE1	T-value	Approximate Significance
Phi	.53773			.03395 *1
Cramer's V	.53773			.03395 *1
Contingency Coefficient	.47360			.03395 *1

- Cinsiyet ile çocuk yatak odası (2) arasındaki istatistiki değerler

Statistic	Value	ASE1	T-value	Approximate Significance
Phi	.17544			.63021 *1
Cramer's V	.17544			.63021 *1
Contingency Coefficient	.17280			.63021 *1

- Cinsiyet ile WC arasındaki istatistiki değerler

Statistic	Value	ASE1	T-value	Approximate Significance
Phi	.18385			.60229 *1
Cramer's V	.18385			.60229 *1
Contingency Coefficient	.18082			.60229 *1

- Cinsiyet ile sirkülasyon sistemleri arasındaki istatistiki değerler

Statistic	Value	ASE1	T-value	Approximate Significance
Phi	.29881			.10171 *1
Cramer's V	.29881			.10171 *1
Contingency Coefficient	.28630			.10171 *1

- Çocuk sayısı ile salon arasındaki istatistiki değerler

Statistic	Value	ASE1	T-value	Approximate Significance
Phi	.68465			.29673 *1
Cramer's V	.39528			.29673 *1

- Çocuk sayısı ile ebeveyn yatak odası arasındaki istatistiki değerler

Statistic	Value	ASE1	T-value	Approximate Significance
Phi	.76765			.03909 *1
Cramer's V	.44320			.03909 *1

- Çocuk sayısı ile mutfak arasındaki istatistiki değerler

Statistic	Value	ASE1	T-value	Approximate Significance
Phi	.51975			.91954 *1
Cramer's V	.30008			.91954 *1

- Çocuk sayısı ile banyo arasındaki istatistiki değerler

Statistic	Value	ASE1	T-value	Approximate Significance
Phi	.38550			.61490 *1
Cramer's V	.27259			.61490 *1

- Çocuk sayısı ile çocuk yatak odası (1) arasındaki istatistiki değerler

Statistic	Value	ASE1	T-value	Approximate Significance
Phi	.57573			.35505 *1
Cramer's V	.33240			.35505 *1

- Çocuk sayısı ile çocuk yatak odası (2) arasındaki istatistiki değerler

Statistic	Value	ASE1	T-value	Approximate Significance
Phi	.51235			.24740 *1
Cramer's V	.36228			.24740 *1

- Çocuk sayısı ile WC arasındaki istatistiki değerler

Statistic	Value	ASE1	T-value	Approximate Significance
Phi	.52301			.22338 *1
Cramer's V	.36982			.22338 *1

- Çocuk sayısı ile sirkülasyon sistemleri arasındaki istatistiki değerler

Statistic	Value	ASE1	T-value	Approximate Significance
Phi	.38730			.21229 *1
Cramer's V	.38730			.21229 *1

9. ÖZGEÇMİŞ

1968 Samsun doğumludur. 1985 yılında Samsun Mithatpaşa Kız Lisesini bitirdi. 1987'de Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümüne girdi. 1991'de bu bölümden mezun oldu ve aynı yıl PTT'de göreve başladı. 1994'te aynı bölümde yüksek Lisans eğitime başladı. Halen aynı kuruluştaki mimar olarak çalışmakta olan BAHADIR evli ve İngilizce bilmektedir.

